TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta textilní

TECHNIKA TVORBY STŘIHŮ HISTORICKÝCH KORZETŮ

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 – Textil
Studijní obor: 3107R015 – Výroba oděvů a management obchodu s oděvy

Autor práce: **Alena Zvolánková**
Vedoucí práce: Ing. Blažena Musilová, Ph.D.

Liberec 2015

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta textilní
Akademický rok: **2014/2015**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Alena Zvolánková**
Osobní číslo:	**T12000358**
Studijní program:	**B3107 Textil**
Studijní obor:	**Výroba oděvů a management obchodu s oděvy**
Název tématu:	**Technika tvorby střihů historických korzetů**
Zadávající katedra:	**Katedra oděvnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Studujte tvarové řešení historických korzetů s aspektem na popis somatotypu poplatnému dané době a způsobu tvorby střihu korzetu. Zaměřte se na období "renesančně-barokní" a "viktoriánské".
2. Experimentálně vytvořte modely vybraných druhů korzetů, 3D povrch rozčleňte a rozvinuté 2D elementy definujte pomocí vhodných matematických vztahů.
3. Experimentální výsledky implementujte do konstrukčních algoritmů současné metodiky, a tak vytvořte metodiku pro tvorbu střihů historických korzetů. Závěry diskutujte.

Rozsah grafických prací:	**dle rozsahu dokumentace**
Rozsah pracovní zprávy:	**cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce:	**tištěná**

Seznam odborné literatury:

- **Yu, W. & Fan, J. et al, Innovation and Technology of Women's Intimate Apparel, CRC Press: 1. edition, 2006, 264 p. ISBN-13: 978-0849391057.**
- **Haggar, A. Pattern Cutting for Lingerie, Beachwear and Leisurewear. Blackwell Publishing: 2.edition, 2004, 288 p. ISBN 978-1405118583.**
- **Vrba, V. Střihy prádla: Konstrukce a stupňování. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1987, 108 s.**
- **Doyle, R. Waisted efforts: an illustrated guide to corset making. Reprinted. Halifax, N.S.: Sartorial Press Publications, 1997, 235 p. ISBN 09-683-0390-0.**
- **Waugh, N. Corsets and crinolines. Reprinted. New York: Routledge/Theatre Arts Books, 1994, ISBN 08-783-0526-2.**
- **Historische Schnitte nach M. Müller: ausgewählte Konstruktionsbeiträge der "Rundschau für internationale Damenmode": [Grund- und Modellschnitte, Theatergewänder, traditionelle Trachten ; Body-Fahion]. 1. Aufl. München: Rundschau-Verl. Köniqer, 2001, 235 p. ISBN 39-293-0520-8.**
- **Steele, V. The Corset: A Cultural History. Yale University Press, 2003, 208 p. ISBN 978-0300099539.**

Vedoucí bakalářské práce:	**Ing. Blažena Musilová, Ph.D.** Katedra oděvnictví
Datum zadání bakalářské práce:	**11. listopadu 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce:	**14. května 2015**

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Antonín Havelka, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 11. listopadu 2014

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum Podpis

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Blaženě Musilové, Ph.D.za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace

Předkládaná práce se zabývá problematikou střihu historických korzetů. Jejím cílem je poskytnout případným uživatelům praktický návod, jakým způsobem reflektovat ideální proporce, které byly typické pro ženskou postavu v odlišných historických obdobích, a zohlednit je v konstrukci střihu korzetu. Na základě obrazové analýzy dobových somatotypů byly vytvořeny matematické modely ideálních tělesných proporcí a experimentálně vytvořeny prototypy renesančně-barokního a viktoriánského typu korzetu. Na základě studia tvaru získaných střihových dílů byly stanoveny regresní vztahy, které bylo možno implementovat do vybrané současné konstrukční metodiky, čímž byl vytvořen návod na konstrukci střihu. Realizovaný korzet, šitý na současnou ženskou postavu, tak modifikuje siluetu takovým způsobem, aby vizuální dojem odpovídal žádané siluetě typické pro zvolené historické období. Výsledek práce je možné aplikovat při vytváření replik dobových oděvů, které, ačkoliv šité pro dnešního uživatele, vytvoří autentický vizuální dojem.

Abstract

This thesis is focused on period corset pattern construction based on authentic historical proportions of the female body. In the past, corsets were worn to conform individual figures to a beauty ideal. The study of Renaissance-Baroque and Victorian ideal body types was the first step in creating the period garments. Ration coefficients, body shapes and visual effects were analyzed to make prototypes of each corset. Patterns reflecting the ideal body types were made from specific shapes arranged on customized mannequins. Corset patterns were then constructed using modern methodology. Thus, this work gives instruction in creating period corset patterns which will be useful to costumers and designers.

Klíčová slova

Korzet, střihové konstrukce, somatotyp, historický oděv, dobový korzet, proporce

Key words

Corset, period corsetry, pattern construction, period body type, historical costume, pattern construction

Obsah

1 Úvod ... 1
1.1 Terminologie ... 2
2 Historie odívání a podstata módy – formování postavy, úzký pas jako ideál krásy 3
2.1 Časové a prostorové vymezení práce ... 4
3 Tvarové řešení korzetu v daných obdobích a ideální somatotyp ... 6
3.1 Renesančně-barokní období ... 6
3.1.1 Prameny a artefakty ... 8
3.1.2 Ideální somatotyp - popis ... 8
3.1.3 Metodika určení ideálního somatotypu ... 8
3.1.4 Renesančně-barokní somatotyp - výsledky ... 9
3.2 Viktoriánské období ... 11
3.2.1 Prameny a artefakty ... 12
3.2.2 Ideální somatotyp – popis ... 12
3.2.3 Metodika určení ideálního somatotypu ... 12
3.2.4 Viktoriánský somatotyp – výsledky ... 12
3.3 Shrnutí výsledků ... 14
3.4 Reflexe použitého matematického aparátu ... 16
3.5 Návaznost tvarového řešení korzetu na podobu ideálního somatotypu ... 17
4 Experimentální aplikace získaných dat na modely korzetů ... 19
4.1 Míra stažení pasu ... 19
4.1.1 Tělesné rozměry ženské postavy v 19. století ... 20
4.1.2 Nástroje formování postavy v 19. století ... 21
4.2 Aplikace proporčních koeficientů na současnou postavu ... 23
4.3 Experimentální modelace korzetů na postavu ... 25
4.3.1 Postup experimentu ... 26
4.3.2 Výsledky experimentu ... 28
5 Implementace získaných poznatků ... 29
5.1 Výběr vhodné konstrukční metodiky ... 29
5.1.1 Analýza vybraných konstrukčních metodik ... 29
5.1.2 Závěr a diskuse výsledků porovnání vybraných konstrukčních metodik ... 32
5.2 Konstrukční metodika Ann Haggar ... 33
5.2.1 Požadované tělesné rozměry ... 33
5.2.2 Konstrukční postup ... 34
5.2.3 Nárys konstrukce v měřítku 1:3 ... 37

5.3 Střih renesančně-barokního korzetu 38
5.3.1 Konstrukční postup tvorby střihu renesančně-barokního korzetu 38
5.3.2 Nárys střihu renesančně-barokního korzetu 41
5.3.3 Zhotovený renesančně-baroknı korzet 42
5.4 Střih viktoriánského korzetu 43
5.4.1 Konstrukční postup tvorby střihu viktoriánského korzetu 45
5.4.2 Nárys střihu viktoriánského korzetu 49
5.4.3 Zhotovený viktoriánský korzet 50
6 Diskuse výsledků 51
7 Závěr 53
8 Bibliografie 54
9 Seznam obrázků 56
10 Seznam tabulek a grafů 58
Příloha A – Statistické zpracování výsledků analýzy ideálního somatotypu i
Příloha B - Seznam historických konstrukčních metodik vii
Příloha C – Vzory členění prototypových korzetů viii
Příloha D – Zobrazení analyzovaných střihových konstrukcí x
Příloha E – Inovované konstrukční metodiky (komplet) xviii
Příloha F – Tabulka užitých tělesných rozměrů xxx
Příloha G – Detaily zhotovených prototypů korzetů xxxii

Seznam použitých zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
GIMP	GNU Image Manipulation Program
hp	hrudní přídavek
oh	obvod hrudníku
ok	obvod kořene krku
op	obvod pasu
op_{min}	minimální dosažitelný obvod pasu
os	obvod sedu
pd	přední délka
PD	přední díl
phhp	přední hloubka hrudní přímky
RB	renesančně-barokní
str.	strana
šh	šířka hrudníku
šr	šířka ramene
šz	šířka zad
V	viktoriánský
ZD	zadní díl
zhp	zadní hloubka průramku
zhhp	zadní hloubka hrudní přímky

Seznam odborných termínů

Busk – odnímatelný pás pevného materiálu, který vyztužoval přední díl korzetu, bránil krčení materiálu a formoval postavu (Steele, 2001)

Hrudní přídavek hP – v aplikační části je takto označován rozměr, o nějž je nutné uměle zvětšit obvod trupu v oblasti hrudníku dané postavy za použití výplňkových materiálů

Konstrukční metodika – kodifikovaný systematický postup vytváření střihové konstrukce oděvu (Musilová, 2013)

Pramen – dochovaný fyzický artefakt, z něhož lze čerpat informace o zkoumané historické skutečnosti. Na rozdíl od zdroje, který je tvořen sekundární referencí, pramenné informace jsou čerpány přímo (Storchová, 2014)

Přední délka živůtku – přímá vzdálenost mezi pomyslnou hrudní a pasovou horizontální rovinou postavy v oděvu

Somatotyp – tělesný tvar odpovídající charakteristickým znakům, jenž je definovaný určitým poměrem tělesných rozměrů (Musilová, 2013)

Stomacher – ozdobná oděvní součástka trojúhelníkového tvaru, která se vkládala pod šněrování na předním středu dámských šatů zejména v době baroka a rokoka (Steele, 2001)

Tabs – způsob členění korzetu výběžky v dolním kraji, které zajišťovaly plynulý přechod korzetu na boky a zamezovaly tak zařezávání dolního kraje korzetu do boků nad kyčelními hřebeny (Steele, 2001)

1 Úvod

V posledních dvou desetiletích 19. století se v krejčovských dílnách začaly využívat střihové konstrukce oděvních výrobků založené na principu matematického, nikoliv již manuálního, způsobu rozvinutí povrchu lidského těla. Tyto postupy, stejně jako dnešní konstrukční metodiky, jsou zaměřeny na tvorbu střihů oděvních výrobků určených zejména pro každodenní užití širokým spektrem zákazníků. Oblastí, která v porovnání s dynamickým rozvojem současného módního průmyslu zůstává poněkud opomíjená, je problematika konstrukce střihů historických oděvů. Ačkoliv tvoří marginální součást oděvní výroby, jedná se o výrobky, které je nutno reflektovat rovněž z konstrukčního hlediska.

Současná nabídka konstrukčních metodik, které by bylo možné pro tvorbu střihů historických oděvů využít, je však neuspokojivá. Historickým střihům se explicitně věnuje jediná autorská společnost, a to M. Müller & Sohn, která vydala více než desítku publikací věnovanou konstrukci střihů dobových kostýmů. Ačkoliv se jedná o velmi obsáhlý materiál, věnovaný z velké části německé oděvní historii, konstrukční postupy aplikované na střihový systém Müller & Sohn vytvářejí spíše kostýmy, nežli tvarově autentické výrobky. To je dáno velmi pravděpodobně snahou o uživatelský komfort současného nositele, který však nekoresponduje se specifickými proporcemi historických oděvů. Jedná se však o jedinou metodiku věnovanou tomuto specifickému tématu, která je v současné době v oboru k dispozici. Přestože uvedené téma je stěžejní zejména pro kostýmní tvůrce, výtvarníky a restaurátory, věřím, že může mít svůj přínos i pro konstruktéry současných oděvů, neboť historická móda, funkčně i konstrukčně tolik odlišná od módy dnešní, poskytuje vynikající prostor pro studium návaznosti střihu oděvu a tělesných tvarů.

V této práci se zabývám specifickým prvkem historické módy – korzetem – který jako součást ženského oděvu přetrval více než 400 let. Jeho tvarové řešení bylo v minulosti různé a odvíjelo se zejména od aktuálních módních trendů. Po celou dobu, kdy jej nosily ženy všech společenských vrstev, modifikoval korzet přirozené proporce lidské postavy do žádaných tvarů. Přirozená touha většiny žen, stejně jako dnes, spočívala v tom, být atraktivní, z čehož lze usuzovat, že konkrétní způsob, jakým korzet tělo formoval, závisel převážnou měrou na podobě soudobého ideálu krásy. Cílem práce je tedy nejprve analyzovat, jaké somatotypy, byly v minulosti pokládány za ideální. Neboť od toho se odvíjí svěrné efekty, které má daný korzet svým střihem vytvářet.

Problematika střihu historických korzetů je v práci dále řešena prostřednictvím experimentální modelace prototypů korzetů, z nichž je možné odvodit regresní vztahy potřebné pro konstrukci vlastních střihů. Výsledkem je návrh konstrukční metodiky vhodné pro tvorbu střihů historických korzetů, která byla vytvořena prostřednictvím implementace získaných poznatků a koeficientů do konstrukčních algoritmů vybrané současné konstrukční metodiky.

1.1 Terminologie

V následujícím textu je pro označení typu oděvu, jímž se zabývám, používán termín „korzet“ bez ohledu na historickou správnost tohoto označení. Využití jednotného pojmu je motivováno zejména přehledností práce a jejím zaměřením, pro nějž by byla autentická terminologie zbytečně matoucí.

V českém jazyce existuje pro danou oděvní součást mimo názvu „*korzet*“ několik historických pojmů – pro období baroka je používán obecný termín „*živůtek*“, neboť v této době se jednalo o těsnou, kosticemi vyztuženou součást oděvu. Pro pozdější období uvádí dobová literatura nejčastěji termín „*šněrovačka*“, který odkazuje již k samostatné oděvní součástce. Od 19. století je i v česky psané literatuře ustálen pojem „*korzet*“, jehož odlehčená varianta je na přelomu 20. a 30. let 20. století nazývána „*korselet*“. Anglické názvosloví pak užívá termínu „*pair of bodies*“ zejména ve starším období, kdy daná součást oděvu sestávala ze dvou samostatných dílů spojených v předním a zadním středu šněrováním, analogií k výše uvedenému označení „*živůtek*“ je výstižnější termín „*whaleboned bodies*“ nejvíce rozšířeným je pak termín „*stays*“ používaný pro období 17. a 18. století. V následujícím století pak nachází uplatnění dodnes používaný termín „*corset*“. Označení „*korzet*“ bylo zvoleno jako jednotný název zkoumané části oděvu a bude používán v celém následujícím textu.

2 Historie odívání a podstata módy – formování postavy, úzký pas jako ideál krásy

Móda je *„…dočasný, obecně přijatý a obecně závazný názor na vnější kulturní formy, jehož dočasnost implikuje potřebu změny a jehož kořeny netkví vždy v racionálním přístupu.*“ (Kybalová, a další, 1974 str. 11) Takto formulovaná definice obsahuje všechny specifické charakteristiky fenoménu módy[1]: neutuchající požadavek pravidelné obnovy a z toho vyplývající krátkou životnost toho, co „*je právě módní*“, nutnost obecného přijetí, což značí, že móda je bytostně sociálním konstruktem, obecnou závaznost – tedy jistý požadavek konformismu při současné zachování estetického sebevyjádření jedince – a absenci racionálního zakotvení. Přestože je móda „*mimořádně těkavým společenským úkazem*“, jak ji nazývá francouzský filosof Gilles Lipovetsky, z hlediska dlouhodobé historie se její hlubinné fungování nevymyká stabilitě a pravidelnosti. (Lipovetsky, 2002 str. 56) Jako taková se móda týká většiny lidského konání a jeho výsledků. Pro potřeby této práce se však v následujícím textu zaměříme výlučně na módu oděvní.

Oděv již od prvopočátku překročil funkci pouhého zakrytí lidské nahoty, neboť v sobě vždy spojuje několik imanentních funkcí – je sebe-vyjádřením jedince, který jej nosí, a tedy i mocným výrazovým prostředkem[2]. Estetická hlediska jsou však úzce spojena nejen s individuálními preferencemi (nositelovým vkusem), ale především dobovým, obecně uznávaným ideálem krásy, jenž je psychologicko-kulturním produktem sociálních procesů. Na podobě oděvu se zajisté podílí také dostupné materiály a technologie, spolu s funkčními požadavky, které jsou na něj kladeny, avšak ty lze chápat pouze jako jakýsi materiální základ archetypální symboliky[3], jež je v oděvu obsažena. Sociální diference, již oděv v symbolické rovině vyjadřuje, se odehrává na několika úrovních. První je již zmíněná manifestace individuality jedince – jeho preferencí, vkusu a osobního stylu. Tato se týká obvykle drobných detailů oděvu a drží se zcela v intencích dané módy. Druhou rovinou je odlišení jedinců na základě jejich statutu či postavení v rámci společenské hierarchie, a to jak vertikální, tak horizontální (v minulosti je zřejmé nejen odlišení jednotlivých společenských vrstev, ale také profesí či rodinných stavů). V tomto ohledu se oděv mnohdy stává také nástrojem vyjádření názorového postoje nebo společenské prestiže. Do třetice je pak oděv navýsost zřejmým odlišením jednotlivých pohlaví. Manifestace genderových rozdílů v průběhu oděvní historie byla dána zejména druhy oděvů, jež byly konvenčně vnímány jako

[1] Pro zjednodušení výkladového postupu v rámci předeslaných cílů pracujme s dějinami módy pouze do počátku 20. století (do 1. světové války), pro něž je uvedená definice platná. Konceptuální uchopení současné módy je natolik komplexní problematikou, že by tvořilo samostatné téma, a vzhledem k zaměření práce je irelevantní.

[2] Výstižně o tomto aspektu pojednává Ludmila Kybalová: „*Právě proto, že je úzce spjat s tělesnou individualitou člověka, že „obléká“, nikoliv v biblickém výkladu „zahaluje“ individuum, je prostředkem řeči, prostředkem komunikace se světem, manifestací názorů o světě i o jedinci samotném*.“ (Kybalová, a další, 1974 str. 14)

[3] Zde vycházím z definice „archetypálního symbolu“, jak ji ve své práci uvádí Jana Skarlantová, tedy jako symbolu tvořící základní bázi každé společnosti. (Skarlantová, 2007 str. 11)

typické pro určitá pohlaví: „*Genderovou odlišnost (sexuální přitažlivost) vědomě podtrhuje tvarové řešení oděvu, úprava vlasů, vousů, ozdoby, dekorování pleti apod.*“ (Skarlantová, 2007 str. 49) Určující je v tomto ohledu opět móda a s ní související dobový ideál krásy, čímž se dostáváme zpět k podstatě fenoménu módy.

Výše uvedený vztahový rámec mezi panující módou (ideálem krásy), podobou nošených šatů a symbolickými funkcemi oděvu slouží jako teoretické východisko následující práce, na jehož základě lze vysvětlit výslednou podobu, jakou oděvy v minulosti měly. Pochopení těchto důvodů pokládám za stěžejní, neboť tvoří smyslové zakotvení celého tématu v rámci dějin odívání a tedy i reprodukce historických oděvů, jíž je tato práce věnována.

Intencí modelového řešení oděvu mužů i žen bylo od pozdního středověku zdůraznění či vyzdvižení vnějších pohlavních znaků, které byly obsaženy v soudobém ideálu krásy. V této době došlo k diferenciaci mužského a ženského oděvu: „*Týž dlouhý a splývající háv, který po mnoho staletí nosili skoro bez rozlišení příslušníci obou pohlaví, nyní nahrazuje na jedné straně mužský úbor, který se skládá z krátkého a vypasovaného kabátce, spojeného s přiléhavými nohavicemi, které opisují tvar končetin, a na straně druhé úbor ženský, který navazuje na tradici dlouhých šatů, ale je uzpůsoben postavě a oslavuje atributy ženství: šaty prodlužují tělo vlečkou a zdůrazňují poprsí, boky a prohnutí beder.*“ (Lipovetsky, 2002 str. 36) Konkrétním projevům dobové módy v ženském odívání bude věnována následující kapitola hodnotící ideální somatotypy, zde však pokládám za nutné zrekapitulovat alespoň nejvýraznější znaky, jimiž se mužský a ženský oděv v minulosti odlišoval. Základním rysem mužského oděvu byly od středověku kalhoty, resp. dvě oddělené nohavice a klenutý hrudník (viz středověké vatované kabátce a tvarovaná brnění), kdežto ženský oděv se nikdy neodpoutal od široké sukně sahající až na zem. Ženský oděv pak zdůrazňoval (vyjma krátkého období 1. čtvrtiny 19. století) štíhlý pas – ideální rys, kterých bylo po většinu historie dosahováno prostřednictvím korzetu. (Kybalová, 2001)

2.1 Časové a prostorové vymezení práce

V rámci celé práce bude diskutována a analyzována podoba oděvů zejména vyšších kruhů západoevropské společnosti v rozmezí období středověku a počátku 20. století, resp. do období 1. světové války. Ve vymezené periodě lze mluvit o fenoménu módy, tak, jak je definován ve výše uvedeném textu, a je možné sledovat obecně uznávané módní vlny, jež jsou součástí panujících uměleckých slohů.

Formování postavy na základě diktátu panující módy bylo ve větší či menší míře běžné ve všech dobách studovaného období. Týkalo se zejména vyšších vrstev společnosti, které nebyly omezeny nutností každodenní fyzické práce. Někteří autoři, např. (Kunzle, 2004 stránky 45-49) uvádí, že ve středověku nosily některé ženy velmi těsné šaty, které stahovaly jejich těla a pozvedávaly poprsí natolik, že tato móda byla často kárána církevními hodnostáři. Muži nosili upnuté nohavice, které, zvláště pod vlivem tzv. módy burgundského dvora, byly doplňovány velmi nepraktickými střevíci s dlouhými špicemi (tzv. zobákové boty). (Kybalová, 2001) V první polovině 16. století prodělal ženský šat velikou koncepční proměnu, když došlo ke konstrukčnímu oddělení sukně a živůtku šatů. To umožnilo dokonalejší tvarování oděvu, který od této doby sestával z velmi těsné, přiléhavé trupové části a bohaté široké sukně. Takovéto uspořádání oděvu plně akcentovalo ženské pohlavní atributy, zejména štíhlý pas akcentovaný širokou a

bohatou sukní, simulující plné oblé boky. Na základě uvedené zásadní střihové proměny bylo možné živůtek tvarově nejen přizpůsobit postavě, ale také jej příslušnými konstrukčními změnami modifikovat tak, aby svěrné účinky korigovaly tvar ženského těla. Přestože terminologie je v tomto ohledu nepříliš ustálená, vyztužený živůtek, šněrovačka či korzet tvořily po dobu takřka čtyř set let nedílnou součást oděvu dívek a žen všech společenských vrstev.

3 Tvarové řešení korzetu v daných obdobích a ideální somatotyp

Cílem této kapitoly je vymezit předmět dalšího studia – tedy dva typy somatotypů a konstrukčního řešení korzetů, které budou analyzovány. Současně budou definovány somatotypy pokládané v daných obdobích za atraktivní a všeobecně žádané.

Přestože se tvarové řešení korzetu v průběhu historie měnilo spolu s tím, jak se střídaly jednotlivé módní vlny (nehledě na diferenci prostorovou a odlišné reakce různých společenských vrstev), pro potřeby této práce bude celé téma abstrahováno do dvou archetypů – renesančně-barokního a viktoriánského. Toto rozdělení, přestože je zcela uměle vytvořené, je nanejvýše ústrojné v tom, že umožňuje rozlišení dvou zcela odlišných pojetí. Tyto dva základní tvary korzetu však mohou být příslušnými konstrukčními úpravami dále modifikovány tak, aby odpovídaly konkrétnímu časovému zařazení. Rozbor těchto úprav by však již přesahoval rozsah této práce, která bude věnována pouze dvěma uvedeným základním typům. Předělem mezi těmito studovanými obdobími je Francouzská revoluce a dramatické společenské proměny, které přinesla a které se naplno projevily v 1. třetině 19. století. Zejména se jedná o módu empíru a s ní spojené odvržení rigidních korzetů[4], které jsou, díky módně umístěné linii pasu vysoko nad přirozeným pasem, již zastaralé nejen funkčně, ale zároveň také morálně. Již kolem poloviny 19. století se však v prostředí západoevropských šlechtických a měšťanských vrstev korzet formující pas a hrudník opět vrací jako součást každodenního šatníku žen všech společenských vrstev.

3.1 Renesančně-barokní období

V 16. století začaly ženy ze šlechtického prostředí nosit oděvy, jejichž živůtky byly celoplošně vyztužené a stahovaly trup svých nositelek.[5] Tyto rané korzety byly proto známy jako „*whalebone bodies*“ či “*corps à la baleine*“. V období 16. a 17. století se setkáme jak s korzety, které byly ušity z prostého lněného plátna, tak s kusy potaženými hedvábím a bohatě zdobenými výšivkou. Stejně tak jsou pro toto období typické jak korzety spodní, tak svrchní, k nimž byly obvykle přivazovány rukávy svrchního oděvu. Korzety byly šněrovány jak v zadním středu (obvyklejší u bohatších vrstev), tak v předním středu. Setkáme se však také s korzety vpředu otevřenými, kdy k sobě kraje nedosedají a pod široké šněrování je vkládána ozdobná náprsenka – „*stomacher*“. Toto řešení je typické zejména pro šlechtickou módu období druhé poloviny 17. století a 18. století.

[4] Nelze v žádném případě konstatovat, že by ženy přestaly nosit korzety – mnoho žen pod empírové šaty stále nosilo dlouhé korzety či šněrovačky s různou mírou vyztužení, avšak setkáváme se také s krátkými nevyztuženými spodními živůtky (často pouze prošívanými), které byly zvláště oblíbené u mladých dívek a žen, u nichž nebylo společenským přestupkem ani to, pokud pod svrchní šaty oblékly pouze úzkou spodní košilku. Výstižnější je tedy mluvit spíše o jakési depopularizaci korzetů v tomto období. (Kraemerová, 2010)

[5] Je třeba mít na paměti, že hranice mezi korzetem – spodním prádlem a svrchním oděvem, který jej zakrývá, je zde zcela smazána, což však pro potřeby této práce nehraje roli, neboť výsledný somatotyp zůstává nezměněn, stejně jako střih daného formujícího kusu oděvu.

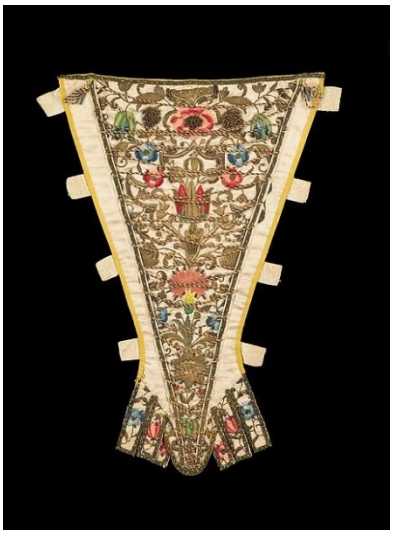

Obrázek 1 - *Stomacher* určený k zakrytí přední části korzetu. Zdroj: http://www.metmuseum.org

Obrázek 2- Otevřený živůtek z 18. století bez náprsenky (stomacher). Zdroj: http://www.metmuseum.org

Ať již byl živůtek oděvu vyztužený sám o sobě nebo se jednalo o spodní korzet a oddělený svrchní oděv, výztuže byly vždy umístěny vertikálně a v předním středu byl umístěn tzv. „*busk*" – pás z tvrdého materiálu (nejčastěji se používalo dřevo, ocel či rohovina a slonoviny), který zpevňoval přední část oděvu a udržoval materiál napnutý a rovný[6]. Takovéto technologické řešení mělo za následek velmi strnulý postoj nositelky, neboť oděv neumožňoval jakýkoliv ohyb trupu a pouze omezenou rotaci. (Steele, 2001 stránky 6-10)

Obrázek 3 - Rohovinový zdobený *busk* ze 17. století, určený k vyztužení předního středu korzetu. V dolní části jsou patrné otvory, jimiž se *busk* do korzetu přivazoval. Zdroj: http://www.metmuseum.org

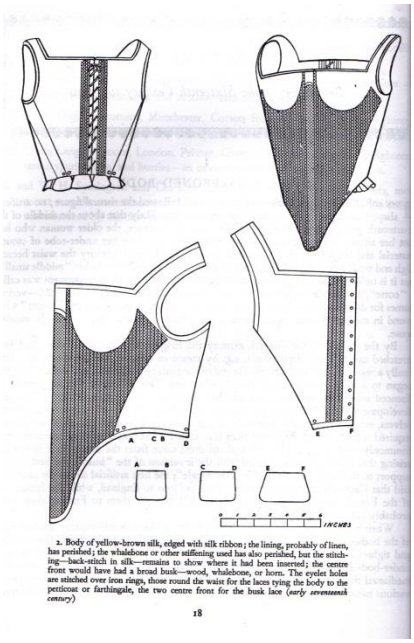

Obrázek 4 - umístění *busk*u v předním středu korzetu. Zdroj: (Waugh, 1954)

[6] Za zmínku stojí, že „*busk*" byl odnímatelnou součástí oděvu a byl konotován s mnoha symbolickými významy. Dochované artefakty jsou obvykle bohatě dekorovány zejména milostnými motivy či verši. (Steele, 2001 stránky 11, 12)

3.1.1 Prameny a artefakty

Máme-li zkoumat odívání v určité historické době, je nezbytné zmapovat dostupné prameny, z nichž lze čerpat. Pro nejstarší zkoumané období, tedy renesanci, jsou to zejména umělecká díla soudobého malířství, případně sochařství, a dochované artefakty – samostatné korzety či celé oděvy. Vzhledem k tomu, že dochovaných exemplářů je velmi málo a informace o nich jsou přístupné pouze v omezené míře, nezbývá nám než čerpat zejména z malířských děl a akceptovat všechna s tím spojená rizika nepřesnosti.

Pro potřeby této práce a tedy určení ideálního tělesného tvaru preferovaného v renesančně-barokním období byla využita analýza obrazových pramenů.

3.1.2 Ideální somatotyp - popis

Při studiu pramenů je zřejmé, že tvar ženské postavy byl formován do výrazně kónického tvaru. Trup nabýval podoby kužele, a tvar byl umocněn protažením předního středu oděvu do vybíhající špice. Dominují rovné linie a geometrické členění oděvu. Oblast ramen – tedy základna pomyslného kužele – byla často akcentována horizontálními liniemi (zejména rovně tvarovaným horním krajem výstřihu a jeho zdobením. Tělesné proporce na první pohled naznačují snahy o umělé potlačení poprsí a vytvoření iluze plochého hrudníku.

3.1.3 Metodika určení ideálního somatotypu

Vzhledem k potřebám práce je nutno definovat určený renesančně-barokní somatotyp pomocí matematických vztahů tak, aby bylo možné získané poznatky aplikovat do konstrukční metodiky střihu renesančně-barokního korzetu. V rámci studovaných pramenů byly proto sledovány vzájemné poměry tří sledovaných rozměrů, a to čelní či profilové šíře hrudníku, šíře pasu a přední délky, kterou definujme jako přímou vzdálenost mezi pomyslnou hrudní a pasovou linií – viz Obrázek . Oblasti měření studovaných relativních hodnot byly voleny tak, aby měření vždy probíhalo mezi shodnými pomyslnými vertikálními přímkami členícími povrch těla.

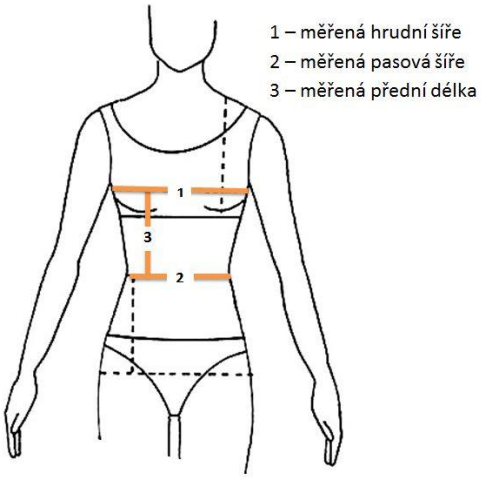

Obrázek 5 - Metodika měření sledovaných rozměrů.

Měření byla prováděna pomocí programu GNU Image Manipulation Program (GIMP 2.8)[7] (ukázka práce viz Obrázek). Získané délkové a šířkové rozměry byly zaznamenávána do tabulky – viz Příloha A.

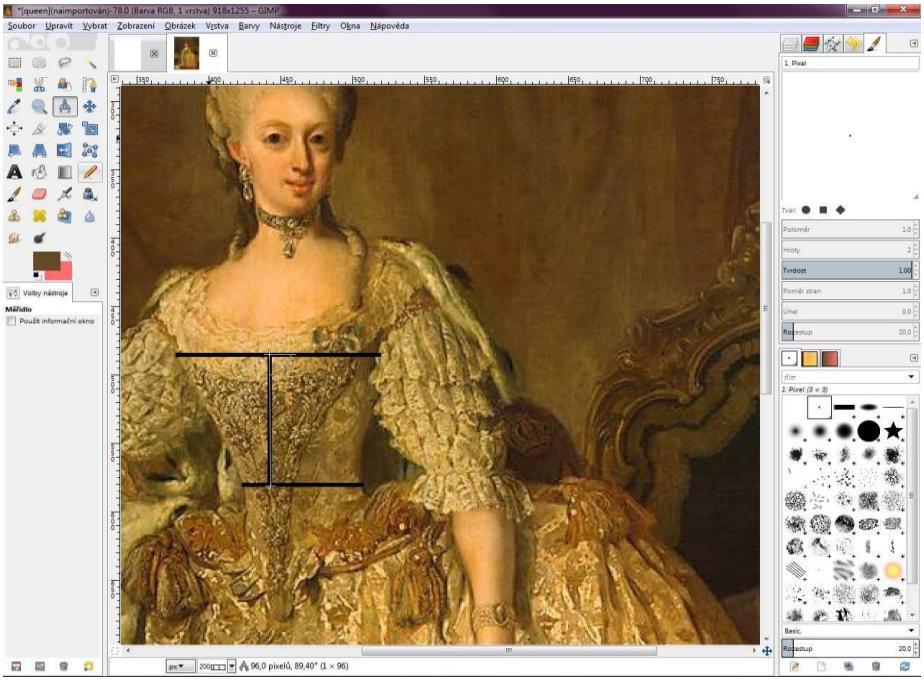

Obrázek 6 - Náhled na pracovní prostředí programu GIMP.

3.1.4 Renesančně-barokní somatotyp - výsledky

Jako výchozí rozměr byla stanovena hrudní šíře, neboť obvod hrudníku bude složit v následujících konstrukcích jako výchozí konstrukční rozměr. Přestože se míra potlačení, resp. zdůraznění ňader v minulosti měnila, objem, resp. šíři hrudního koše lze, ve srovnání s obvodem pasu, který je korzetem formován, pokládat za relativně statický rozměr.

Na základě výše popsané metodiky výzkumu renesančně-barokního somatotypu byly zjištěny následující charakteristiky:

Tabulka 1 - Výsledky analýzy proporcí pro renesančně-barokní období.

	RB1 pasová šířka/hrudní šířka	RB2 přední délka živůtku/hrudní šířka
Poměr	0,74	0,97
Variační koeficient	0,005427059	0,023449113

[7] Jedná se o software určený pro grafickou editaci a produkci. Tato aplikace byla zvolena zejména pro svoji volnou dostupnost, nabízené nástroje programu jsou pro účely výzkumu (měření rozměrů předlohy udávaných počtem pixelů) dostačující.

3.1.4.1 Interpretace výsledků:

Byly měřeny čelní šířky v pasové a hrudní rovině, jejichž vzájemný poměr chápeme jako určující koeficient proporčního poměru mezi obvodem hrudníku a obvodem pasu. Pro studované období je na základě získaných dat tento koeficient 0,74. Tento výsledek je v souladu s výše uvedeným popisem zkoumaného somatotypu, a to zejména s konstatováním kónického tvarování těla a rovných linií. Naplňuje tak tezi, že rozdíl mezi obvodem hrudníku a pasu byl v tomto období relativně malý, neboť tvar hrudního koše a odpor dolních žeber vůči deformaci neumožňoval přílišné stažení pasu za dodržení rovných linií[8].

V závislosti na dobové módě lze v získaných údajích vysledovat trend postupné proměny koeficientu RB1, jenž je indikátorem zvyšujícího se rozdílu mezi obvodem hrudníku a obvodem pasu – viz Graf 1. Je to dáno ústupem od absolutního potlačení ňader v době renesance a jejich postupnou akcentací v době barokní a rokokové. Tyto mírné proměny v čase však byly pro potřeby této práce zprůměrovány.

Graf 1- Vývoj poměrových koeficientů v renesančně-barokním období.

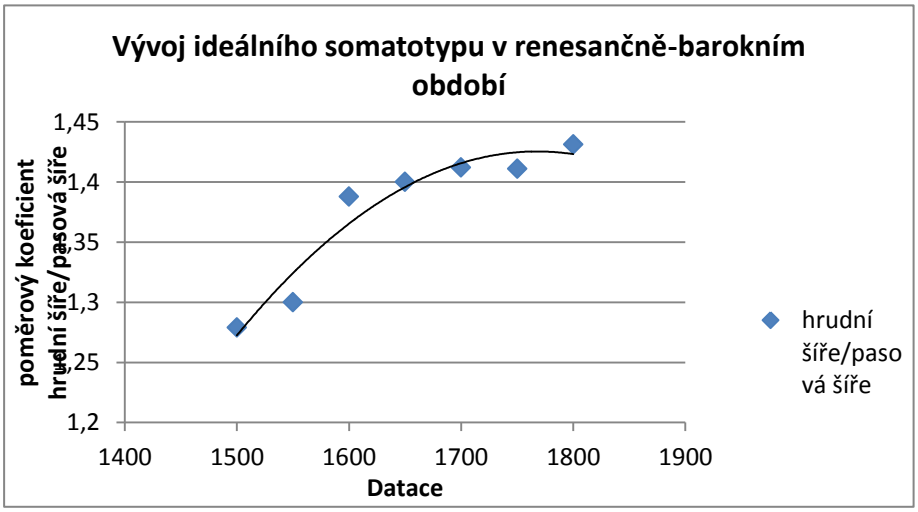

Dalším hodnoceným kritériem byla přední délka živůtku, která je použita jako indikátor umístění pasové linie oděvu vzhledem k rovině hrudní. Vzájemným porovnáním tohoto parametru u renesančně-barokního a viktoriánského typu korzetu v kapitole 3.3 bude možné potvrdit či vyvrátit hypotézu o umělém optickém protahování trupové části oděvu, k níž v renesančně-barokním období docházelo.

[8] Pozornost si v tomto ohledu zaslouží práce Catherine Klingermanové (Klingerman, 2006), která se zabývá mutilačními následky nošení korzetů na kostře, resp. hrudním koši a pánevním pletenci. Výzkum prováděla na souboru kosterních pozůstatků z 18. – 19. století nalezeného v londýnské části Spitalfields a shledala, že vysoké procento ženských koster mělo trvale zdeformovaná žebra do kónického tvaru, k čemuž docházelo pravděpodobně nošením korzetu od raného dětství až do smrti.

3.2 Viktoriánské období

Na počátku 19. století byl ženský ideál krásy ovlivněn inspiračními zdroji antického Řecka. Módní byly přirozené proporce těla, jimž odpovídal i oděv měkce kopírující siluetu postavy. Zdůrazňován byl často plný dekolt, který byl symbolem zdraví a krásy. (Waugh, 1954 str. 75)

V 1. polovině 19. století se začal formovat nový typ korzetu, jenž byl zcela odlišný od renesančně-barokních svrchních korzetů či vyztužených živůtků. Viktoriánské korzety již nebyly konstruovány tak, aby zajistily strnulý a rigidní postoj a kónický tvar trupu, nýbrž zdůrazňovaly přirozené křivky ženského těla – plné poprsí, útlý pas a oblé boky. Tyto korzety již nebyly vyztuženy celoplošně, nýbrž pouze částečně, umožňovaly tak svým nositelkám mnohem větší svobodu pohybu. Na rozdíl od předchozího mapovaného období, viktoriánské korzety byly výhradně zhotovovány jako spodní prádlo, na nějž se oblékal svrchní oděv[9]. Od 40. let 19. století se celková délka korzetu zkracovala spolu se svrchním živůtkem podle soudobé módy. Silueta přesýpacích hodin, jež byla viktoriánskými korzety formována, byla umocněna širokými krinolínami a nabíranými rukávy, které dodávaly postavě objem v horní části. Na rozdíl od renesančního období, kdy bylo poprsí spíše potlačováno, nyní dochází k jeho zdůraznění. Toho je docíleno nejen střihem korzetu, ale také prostřednictvím různých vycpávek. Kostice již nejsou umisťovány pouze vertikálně, ale též diagonálně, aby maximalizovaly svěrné účinky vyvíjené na pas. Za stejným účelem byla používána také odlišná technika šněrování, které se v této době nacházelo již výhradně v zadním středu. Renesančně-barokní korzety byly typicky určeny pro tzv. spirálové šněrování, kdy je jedna tkanice provlečena od dolního kraje korzetu k hornímu kraji, kde je zavázána, zatímco viktoriánské korzety byly šněrovány z obou směrů a zavazovány v linii pasu, neboť právě tam mělo být utažení maximální.

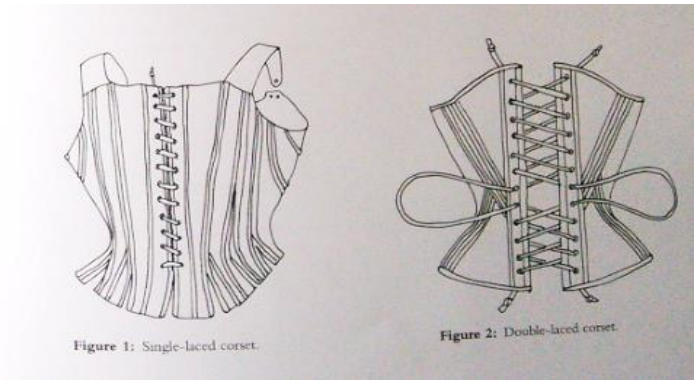

Obrázek 7 - Ilustrace uvedených způsobů šněrování korzetu - vlevo spirálové šněrování, vpravo šněrování křížové. Zdroj: neznámý

[9] Na podobu korzetu měla vliv také soudobá úroveň krejčovského řemesla (resp. řemesla korzetiérského) a množství inovativních technologických postupů, které byly ve výrobě korzetů zavedeny na základě přijetí mnoha nových galanterních pomůcek, jako byly zejména ocelové kostice, korzetové háky umisťované do předního středu korzetu, které umožňovaly pohodlné svlékání, prefabrikované kovové průchodky, které zajišťovaly dírky šněrování proti opotřebení (běžně používané od roku 1828) a podobně. Strojově šité korzety jsou obvykle datovány od roku 1851 a pozdějších let. (Zvolánková, 2013), (Salen, 2008)

3.2.1 Prameny a artefakty

Na rozdíl od předchozího studovaného období je možné při výzkumu ideálních proporcí ženské postavy v 19. století zaměřit pozornost na větší množství pramenů. Ty jsou ve sledovaném období mnohem rozmanitější a lze mezi ně mimo dochovaných kusů oděvů zahrnout také časopiseckou a reklamní produkci zahrnující velké množství obrazového, ale též textového materiálu, beletristickou tvorbu, ale taktéž medicínské spisy, které se tématem zdravotních důsledků nošení korzetů v 19. století intensivně zabývaly (viz např. (Sömmerring, 1893).

Pro potřeby práce budou analyzovány obrazové materiály soudobé reklamní produkce spolu s fotografiemi dochovaných artefaktů. Metodika práce bude stejná jako v případě hodnocení somatotypu typického pro renesančně-barokní období.

3.2.2 Ideální somatotyp – popis

Myšlenkové a společenské změny, které se udály na přelomu 18. a 19. století vnesly do módy preferenci přirozených tvarů lidského těla. Postava však nepřestala být formována, došlo pouze ke změně žádoucího tvaru. Na rozdíl od strnulé kónické siluety začala být v první polovině 19. století žádoucí silueta přesýpacích hodin, stavící na kontrastu oblého poprsí, úzkého pasu a širokých boků. Již nebyly vyzdvihovány geometrické linie, nýbrž křivky.

3.2.3 Metodika určení ideálního somatotypu

Metodika určení ideálního somatotypu je shodná s výše uvedeným postupem stanovování tělesných proporcí pro první studované období. Je však třeba mít na paměti, že v této době korzet sloužil výhradně jako spodní prádlo, na něž byl oblékán svrchní oděv. Ten obvykle taktéž sestával ze sukně a živůtku a jeho horizontální pasové členění bylo obvykle umisťováno do linie přirozeného pasu. Vybíhal-li přední střed živůtku do špičky, nekopíroval nutně tvar korzetu, jenž byl pod ním. Jednalo se o modelové řešení živůtku šatů, který s konstrukcí střihu korzetu nesouvisí. Pro porovnání s renesančně-barokním obdobím je však zajímavé provést srovnání předních délek živůtku.

Měření byla prováděna pomocí programu GNU Image Manipulation Program (GIMP 2.8) a získané délkové a šířkové rozměry byly zaznamenávána do tabulky v Příloze A.

3.2.4 Viktoriánský somatotyp – výsledky

Na základě analýzy vybraných pramenů byly zjištěny následující poměry:

Tabulka 2 - Výsledky analýzy proporcí pro viktoriánské období

	V1 hrudní šířka/pasová šířka	V2 hrudní šířka/přední délka živůtku
Poměr	**0,61**	**0,55**
Variační koeficient	0,002734461	0,005237575

3.2.4.1 Interpretace výsledků

Ze zjištěných dat vyplývá, že poměr mezi proměřovanou hrudní a pasovou šíří je 0,61, je tedy vyšší než v předchozím sledovaném období. Je třeba mít na paměti, že rozměry hrudní šíře mohou vykazovat zkreslení dané dobovou módou. Zatímco renesanční postava byla v podstatě tvarována do tvaru s předozadní symetrií, u viktoriánského somatotypu toto konstatovat nelze. Je tedy pravděpodobné, že obvod hrudníku, jehož je měřená šíře indikátorem, byl ve skutečnosti ještě větší, než jak ukazují naměřená data. Tato odchylka je však částečně kompenzována použitím odlišných pramenů, u nichž lze očekávat zkreslení opačným směrem. Reklamní a módní ilustrace obvykle zobrazují postavu tak, aby byly zdůrazněny přednosti dobového ideálu krásy a ještě je mírně nadhodnotily, lze se tedy domnívat, že se tyto dvě tendence navzájem vyruší.

Vzhledem k tomu, že druhé zkoumané období je výrazně kratší než první, nebylo by přínosné sledovat proměnu studovaných proporcí v čase.

Vzájemný poměr přední délky živůtku a hrudní šířky (tedy vzdálenosti mezi hrudní a pasovou rovinou) o hodnotě V2 = 0,55 indikuje v porovnání s hodnotou renesančně-barokní RB2 = 0,97 optické zkrácení trupové části. Příčinou tohoto efektu je nejenom mírné pozvednutí pasové linie šatů (relikt doznívající empírové módy), ale zároveň pokles hrudní linie, k němuž došlo v návaznosti na zdůraznění poprsí vycpávkami (na rozdíl od renesančně-barokního období, kdy bylo poprsí potlačováno a spíše vytlačováno korzetem směrem vzhůru). Vzhledem k tomu, že tyto koeficienty jsou vypočteny jako poměr hrudní šíře a přední délky živůtku (měřených na vizuálních pramenech), nelze jejich poměr transformovat do obvodových rozměrů postavy a použít je k výpočtu konkrétních hodnot, jsou ale využity ke vzájemnému srovnání.

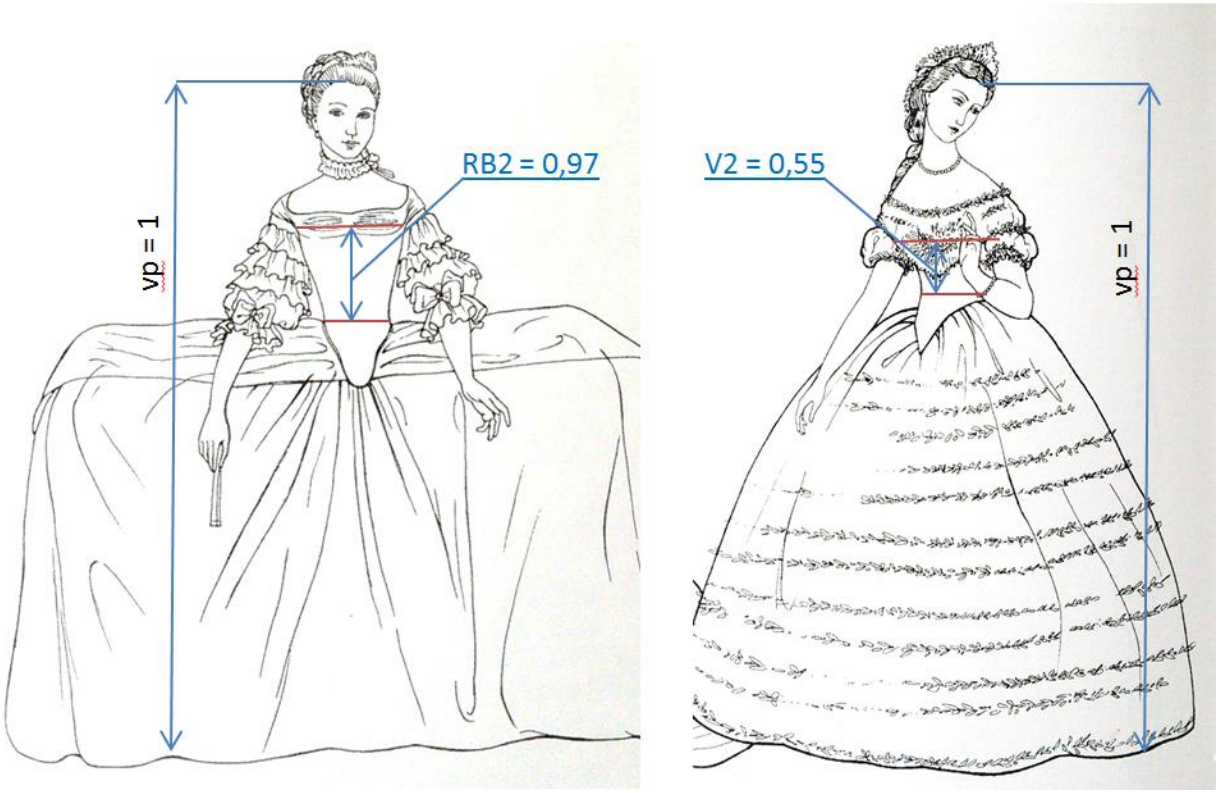

Obrázek 8 - Ilustrace proměny optické délky trupové části v renesančně-barokním a viktoriánském období. Kalibrováno na stejnou výšku postavy a hrudní šíři. Ilustrace převzaty z: (Kybalová, 1997) a (Kybalová, 2004)

3.3 Shrnutí výsledků

	Renesančně-barokní typ korzetu	Viktoriánský typ korzetu
Příklad:		
Přibližná datace:	16. – 18. století	19. století
Poměr pasová šíře/ hrudní šíře:	0,74	0,61
Poměr přední délka živůtku/ hrudní šíře	0,97	0,55
Převažující linie:	rovné linie	křivky
Silueta:	kónická	přesýpací hodiny
Tvar:	plochý hrudník, rovný přední díl	oblé poprsí, tvarování
Optické proporce:	dlouhý trup	krátký trup

Schématické znázornění renesančně-barokního typu korzetu:

Půdorys:

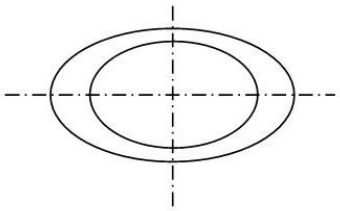

Nárys:

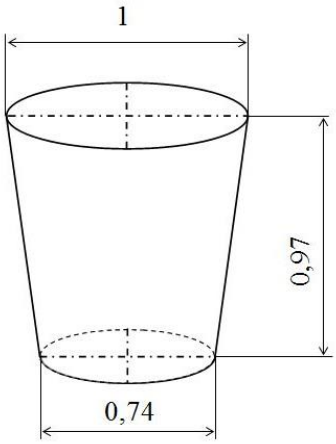

Schématické znázornění viktoriánského typu korzetu:

Půdorys:

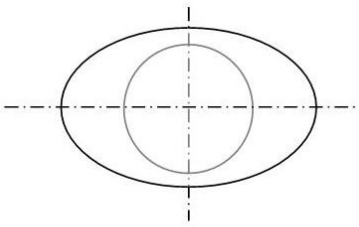

Nárys:

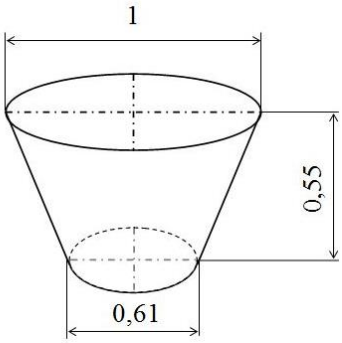

3.4 Reflexe použitého matematického aparátu

Vzhledem k charakteru studovaných pramenů bylo třeba navrhnout metodu proměřování, která by reflektovala rozměrovou variabilitu jednotlivých pramenů. Z tohoto hlediska je nejvýhodnější využití metody vzájemných poměrů jednotlivých parametrů definujících tvar. Tato metoda byla analogicky odvozena od obecné teorie podobnosti trojúhelníků a funguje na následujícím principu: mají-li dva trojúhelníky délky sobě odpovídajících si stran ve stejném poměru, jsou si podobné.

$$\frac{a_1}{a_2} = \frac{b_1}{b_2} = \frac{c_1}{c_2}$$

Obdobně vizuální dojem zanechaný určitým tělesným tvarem bude totožný, pakliže budou shodné poměry mezi hlavními tělesnými rozměry. Navržená metoda je vhodná k analýze portrétů, neboť mimo jiné eliminuje problém rozdílného natočení zobrazované postavy. Možná kalibrace zkoumaných parametrů na jednotný rozměr hrudní šíře nebyla využita, protože technologická náročnost takového měření by se neúměrně zkomplikovala. Nehledě na to, že by bylo nutné vyhledat naprosto totožná zobrazení postav. Aby bylo možné provést kalibraci hrudní šíře, muselo by se jednat o záběry shodně natočených postav případně výlučně frontální záběry, které by musely být ve statisticky průkazném počtu vyhledány v rámci světových muzeí a galerií.

Při modelování horizontálních průřezů trupem postavy je nutné vzít v úvahu tělesnou stavbu, zejména jednotlivé tvarotvorné soustavy. Plastická anatomie lidského těla je závislá na tvarotvorných účincích kosterní, svalové a kožní soustavy. (Musilová, 2013) Jejich odlišné vlastnosti je nutné zohlednit při snaze o zjednodušení tvaru trupu na jednoduché základní tvary.

- Kosterní soustava – určuje z velké míry rozměry trupu v hrudní rovině, udává tvar a rozměry hrudního koše. V oblasti boků udává kosterní soustava sedovou šířku, která je ovlivněna tvarem pánevního pletence.
- Svalová soustava – ovlivňuje obrysy tvarů těla, pro potřeby práce je důležitá zejména zbytnělost a tvar prsních svalů a útrobní svalstvo břicha, které má vliv na možnosti stažení pasu.
- Kožní soustava – tuková tkáň, kterou obsahuje podkožní vazivo je klíčová pro formování těla, neboť její tvar lze na rozdíl od výše uvedených modelovat. Tukové vrstvy v oblasti trupu, zejména v prsní a břišní oblasti udávají tvarové charakteristiky těla jak v přirozeném stavu, tak po modelaci korzetem.

Z výše uvedených charakteristik lze odvodit tvar průřezů trupem v hrudní a pasové rovině po stažení korzetem:

Průřez trupu v pasové rovině má přibližně kruhový tvar u obou zkoumaných typů korzetů. Oblast břicha je složena z měkkých tkání, které lze formovat a kruh, jakožto geometrický útvar s nejmenším možným obvodem, vzniká po stažení korzetem automaticky. Do jaké míry se tento efekt projeví, je určeno relativní mírou stažení pasu oproti přirozenému tvaru těla.

Hrudní průřez je u zkoumaných období naopak odlišný. V hrudní rovině ovlivňuje tvar trupu stavba hrudního koše, který v této rovině deformovat nelze (na rozdíl od částečného stlačení, které je možné v oblasti dolních volných žeber). Pro renesančně-barokní období lze tvar horizontálního průřezu hrudníkem zjednodušit na tvar elipsy,

jejíž rozměry jsou dány tvarem hrudního koše a tendencí k potlačení poprsí korzetem. Pro viktoriánské období však nelze tento průřez snadno zjednodušit na základní tvary, neboť akcentace poprsí neumožňuje vytvořit tvar s předozadní symetrií. Výše uvedený nákres je proto nutno chápat jako značně schématický.

3.5 Návaznost tvarového řešení korzetu na podobu ideálního somatotypu

Na základě výše uvedeného popisu ideálních somatotypů typických pro sledovaná období bude tato kapitola věnována tvarovému řešení korzetů, neboť právě to mělo zásadní vliv na formování postavy. Informace ke střihovému řešení historických korzetů lze čerpat nejenom z dochovaných originálních artefaktů, ale též ze sekundárních zdrojů.

Střihové řešení renesančně-barokních korzetů bylo podmíněno rovnou kónickou siluetou, jíž mělo tvarovat, a zároveň také požadavkem na celoplošné vyztužení, umístění a směr kostic udávaly částečně směr a podobu tvarování – příklad viz Obrázek .

Renesančně-barokní korzety či lépe řečeno vyztužené živůtky byly povětšinou opatřeny ramínky. Dolní kraj byl v oblasti boků opatřen tzv. „*tabs*“ – výběžky, jež zajišťovaly plynulý přechod korzetu na boky a zamezovaly tak zařezávání dolního kraje korzetu do boků nad kyčelními hřebeny. Mimo tyto technologické prvky byl základní střih korzetu velmi jednoduchý. Nebylo výjimkou, aby celý korzet sestával celkem pouze ze šesti dílů, jak uvádí např. Diderotova encyklopedie (viz Obrázek).[10]

Střih korzetu má plochý tvar, neboť tvarování je zajištěno členěním, nikoliv výběry. Přední část je absolutně hladká, neboť ji vyztužuje již zmiňovaný *busk*. Hrudní a

Obrázek 9 - Originál korzetu z přelomu 17. a 18. století. Zdroj: http://www.metmuseum.org

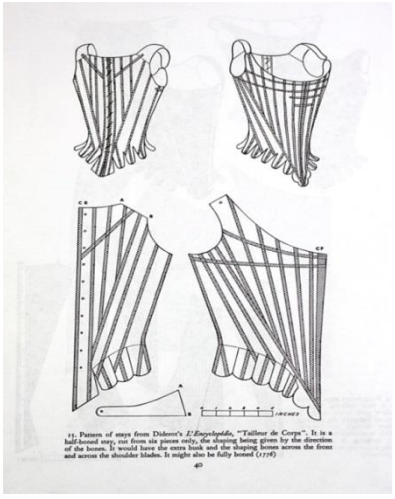

Obrázek 10 - Střih korzetu uvedený v Diderotově encyklopedii roku 1776. Převzato z: (Waugh, 1954 str. 40)

[10] Analyzujeme-li tento nákres pomocí metodiky, jíž jsme zkonstruovali pro popis somatotypů, zjistíme, že výsledný poměr mezi hrudní a pasovou šíří je 0,73. (Průměrnou hodnotou získanou z výsledků měření je poměr 0,74.)

pasová šíře jsou v odpovídajícím poměru a jsou spojeny přímkami, členící švy jsou tedy rovné. V přední a zadní středové části jsou kostice umístěny vertikálně, směrem k bokům, tedy v částech, jenž jsou na dolním okraji zakončeny *tabs*, jsou umístěny diagonálně tak, že tvoří sbíhavý efekt. Horní okraj korzetu zakončen obvykle rovně, případně do vypouklého oblouku. V období baroka a rokoka je častý mírně obloukový výstřih, na který plynule navazují ramínka korzetu. Zadní díl korzetu je vysoký, sahá nad úroveň lopatek. Přední i zadní díl jsou ve středu protaženy do pevné, vyztužené špice, která sahá hluboko pod pasovou linii. Toto členění samozřejmě nebylo dogmatem, nýbrž se měnilo podle aktuální módy. Základní podoba střihu však zůstávala zachována.

Viktoriánské korzety byly typicky bez ramínek a sahaly těsně nad hrudní rovinu. Jejich střihové řešení je komplikovanější než u renesančně-barokních korzetů, neboť formují tělo do křivek. Žádoucího tvaru korzetu je dosaženo členěním na velké množství dílů – 10 až více než 20. Členící švy jsou tvarované a umožňují padnutí korzetu přes boky – na rozdíl od renesančně-barokního korzetu, jehož dolní okraj byl přibližně v úrovni pasové linie, viktoriánský korzet končí obvykle až těsně nad rovinou sedu. Do členících švů i do nástřihů vybraných dílů jsou vkládány tvarující klíny. Korzet již není vyztužen celoplošně, ale pouze částečně. Kostice jsou umisťovány do členících švů i do tunýlků v ploše jednotlivých dílů (viz např.Obrázek 11 - Střih korzetu z roku 1844. Převzato z: (Waugh, 1954)).

Umístění průběžných kostic je obvykle vertikální, avšak v korzetu jsou umístěny také krátké kostice, které mají vliv na formování hrudníku. Tyto kostice jsou obvykle umisťovány diagonálně či horizontálně. Horní okraj korzetu je obvykle tvarovaný do křivky, aby akcentoval oblost ňader, stejně jako dolní kraj, který je typicky v předním středu mírně zašpičatělý. Tato podoba umožňuje pohodlné sezení, díky ústupu korzetu nad stehny, avšak současné maximálně stlačuje podbřišku v předním středu.

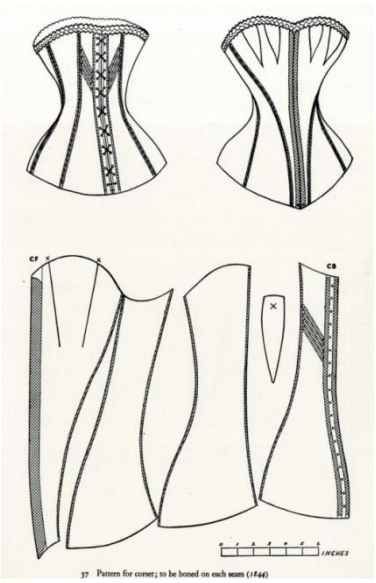

Obrázek 11 - Střih korzetu z roku 1844. Převzato z: (Waugh, 1954)

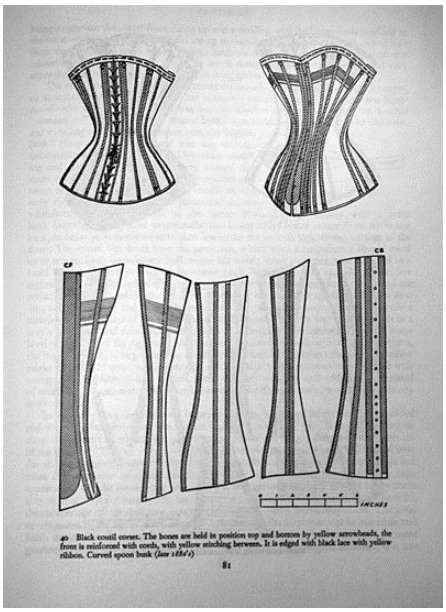

Obrázek 12 - střih korzetu bez vsazených klínů z roku 1800. Převzato z: (Waugh, 1954)

4 Experimentální aplikace získaných dat na modely korzetů

Aby bylo možné sestrojit vhodnou konstrukční metodiku pro tvorbu střihů historických korzetů, je nutné analyticky získané koeficienty, charakterizující dobově ideální somatotypy, aplikovat nejprve na experimentálně vytvořený model. Takto získaný tvar střihu bude následně definován pomocí matematických výrazů. Za tímto účelem byla vytvořena speciální modelační figurína rozměrově i proporčně odpovídající postavě. Tato figurína reflektuje anatomii lidského těla tím, že simuluje rozložení kostry a měkkých tkání, a tím je vhodná k modelaci historických korzetů, které tělesné tvary deformují.

Obrázek 13 - Ukázka vytvořené modelační figuríny na konkrétní postavu.

4.1 Míra stažení pasu

Renesančně-barokní ideální somatotyp je dle provedené analýzy charakterizován poměrovým koeficientem pasové a hrudní šíře RB1 = 0,74, z čehož lze na obecné rovině vyvodit, že žádaný obvod pasu byl v této době 74% z obvodu hrudníku. Analogicky se pak ideální tělesný somatotyp viktoriánské doby vyznačoval velikostí pasu danou koeficientem V1 = 0,61, tzn., že obvod pasu tvořil přibližně 61% obvodu hrudníku.

Pro ilustraci uveďme, jakou míru stažení pasu představují tyto koeficienty, na vybrané konfekční postavě. Zvolíme-li v rámci velikostního sortimentu definovaného normou ČSN EN 13402 – 3 typ ženské postavy s tělesnými rozměry:

výška postavy: 164cm
obvod hrudníku: 84cm
obvod sedu: 92cm

pak rozměry staženého pasu vypočítané na základě výše uvedených koeficientů odpovídají těmto hodnotám:

obvod pasu pro renesančně barokní období: 62,2 cm
obvod pasu pro viktoriánské období: 51,2 cm.

Vezmeme-li v potaz doplňkový rozměr daný normou, kterým je obvod pasu: 68cm, zjistíme předpokládanou míru stažení pasu, a to:

Míra stažení pasu pro renesančně barokní období: 5,8 cm, tj. 8,5 %
Míra stažení pasu pro viktoriánské období: 16,8 cm, tj. 24,7 %.

Pro zajímavost lze uvést, že tato současná konfekční postava s obvodem hrudníku 84cm a obvodem pasu 68cm má zkoumaný poměrový koeficient 0,81.

Z uvedených výsledků je na první pohled patrný výrazný rozdíl mezi procentuální mírou stažení pasu ve zkoumaných obdobích. Zarážející je vysoká míra stažení pasu ve viktoriánském období, která tvoří téměř čtvrtinu přirozeného obvodu pasu. Zde je ovšem pro správnou interpretaci výsledků nutné přihlédnout k historickým okolnostem, jak byly nastíněny v předchozích kapitolách. Nežli bude takový výsledek odsouzen jako nereálný či chybný, je nutné si uvědomit jistá sociologicko-kulturní specifika zkoumaného období, zejména ty faktory, týkající se kultu krásy, a každodennosti nošení korzetů.

4.1.1 Tělesné rozměry ženské postavy v 19. století

Na možnou otázku, zda typické proporce ženského těla prodělaly od 19. století do dnešních dob nějakou proměnu, není jednoduchá odpověď, neboť k jejímu poučenému zodpovězení chybí relevantní prameny. Takový rozbor ale zároveň není pro cíle této práce relevantní. Vytýčeným úkolem je navrhnout optimální konstrukční metodiku historických korzetů cílenou na dnešní populaci žen tak, aby výsledné proporce postavy v korzetu odpovídaly historickým vzorům.

V této souvislosti je dobré si opětovně uvědomit, jaké prameny byly pro prvotní analýzu dobově ideálních somatotypů využity. Aby byly výsledky dosažené v analytické části vzájemně odpovídající a zároveň relevantní pro stanovený záměr práce, byly hodnoceny podobné typy pramenů – portréty pro renesančně-barokní období a snímky dochovaných artefaktů (frontální záběry) a dobová vyobrazení (módní ilustrace, reklamy) pro viktoriánské období. V obou zkoumaných obdobích se tedy jednalo o vizuální záznamy finálních výrobků a jejich nositelek, neboť právě tyto mají největší podíl na utváření naší představy o „správné“ podobě historických oděvů. Tato představa o tom, jak by měla móda vybraného historického období vypadat, která je tvořena na základě vizuálních podkladů, je pro tento výzkum předlohou, k níž cílí. Avšak její vztah k minulé historické skutečnosti zajisté není přímočarý.

Pro viktoriánské období však můžeme studovat mnohem širší škálu pramenů, které pro starší zkoumané období nemáme k dispozici. V 19. století již většina korzetů nebyla vyráběna na míru konkrétnímu nositeli, nýbrž na základě daných konfekčních velikostí průmyslovým způsobem. Došlo také k překotnému rozvoji somatometrie a spolu s ním k rozšíření praxe střihových konstrukcí a jejich stupňování. Pokud

zahrneme do analýzy také materiály z těchto oblastí, zjistíme možný rozdíl mezi každodenní praxí a ideálně-typickými proporcemi charakterizovanými na základě obrazových zdrojů. Zaměříme-li se na tabulky tělesných rozměrů[11], které sloužily ke konstrukci střihů svrchních oděvů[12], zjistíme, že vzájemný poměr mezi obvodem pasu a obvodem hrudníku se pohyboval mezi hodnotami 0,67 až 0,75. V porovnání s naměřenými hodnotami získanými z vizuálních pramenů (V1 = 0,61) je tedy patrné, že reálné stažení pasu nemuselo být obvykle natolik markantní, nakolik se na základě provedené analýzy jeví.

Při řešení problematiky proporčního koeficientu definující ideální somatotyp viktoriánského období je nutné mít na paměti, že zatímco pro renesančně-barokní období, v němž korzet hrudník zplošťoval, lze trup postavy idealizovat jako osově souměrný geometrický útvar, v období viktoriánském, kdy je objem poprsí korzetem zdůrazněn, k této aproximaci přistoupit nelze, resp. je to možné pouze omezeně. V období 19. století již není možné chápat horizontální průřez trupem ideálně typické postavy jako přibližně oválný, neboť jeho tvar se pod vlivem tehdejší módy změnil. Zde je dobré zpětně kriticky zhodnotit metodiku výzkumu vizuálních pramenů použitou v úvodní analýze k matematickému uchopení ideálních somatotypů zkoumaných období, zejména pak návaznost obvodu hrudníku na měřenou hrudní šíři. V tomto ohledu lze jistě namítat, že hrudní šíře měřená na frontálních záběrech postavy nemusí být správným indikátorem obvodu hrudníku, neboť objem dodávaný zdůrazněným poprsím se zde neprojeví. Domnívám se však, že tato odchylka způsobí v měření pouze minimální nepřesnosti. Pozorováním zkoumaných artefaktů jsem dospěla k závěru, že objem poprsí byl korzetem rozložen takovým způsobem, že při čelním pohledu nezanedbatelně změnil tvar siluety do takové podoby, že reálně odrážela dobový proporční ideál.

Je nesporné, že při studiu problematiky týkající se vybraných tělesných proporcí je velmi ošidné provádět jakékoliv generalizace, neboť zejména hodnoty obvodu hrudníku jsou typické nízkou korelací s jinými tělesnými rozměry. K porozumění celé problematice je nutné zohlednit i další skutečnosti podložené zejména studiem sekundární literatury.

4.1.2 Nástroje formování postavy v 19. století

Zejména je nutné vzít v potaz, že na rozdíl od renesančního období, kdy, jak je také patrné ze zkoumaných portrétů, panovala všeobecná tendence k potlačení poprsí, v období viktoriánském byly tělesné proporce ideální ženské postavy odlišné. Na podobu ideálního somatotypu úzce navazoval střih korzetu, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole. Cílem tvarového řešení viktoriánského korzetu již nebylo ňadra potlačit, ale naopak pozvednout a zdůraznit, čemuž odpovídá obvyklé rozšíření horního kraje korzetu vsadkami či tvarováním jednotlivých dílů.

[11] Seznam analyzované historické literatury věnované konstrukcím oděvních střihů je uveden v Příloze B.
[12] Jedná se tedy o rozměry těla v korzetu, přestože většina studovaných metodik získávání tělesných rozměrů uvádí, že míry jsou měřeny hladce na těle.

Na základě textů některých autorů lze zároveň spekulovat o každodenní rutině stahování do korzetů. Jak uvádí například Ing. Zuzana Kraemerová ve své studii: „*Svaly se nepovažovaly za krásné a ženy střední a vyšší vrstvy neprovozovaly téměř žádné sportovní aktivity, takže je možné se domnívat, že měly na těle větší tukovou vrstvu než dnes, a tedy stažení pro ně mohlo být snadnější.*“ (Kraemerová, 2010 str. 13)

K dosažení žádané siluety, akcentující útlý pas a vzedmutý hrudník, nebylo neobvyklé používat zejména v poslední třetině 19. století a v prvním desetiletí 20. století umělé vycpávky pro zvětšení objemu poprsí (v angličtině výstižně nazývané „*bust improvers*“), o čemž svědčí mimo jiné také množství reklamní inzerce publikované zvláště ve druhé polovině 19. století v módních magazínech cílených na ženy – viz např. (Doyle, 1997)), Obrázek 15 .

Jednalo se o měkké vycpávky okrouhlého tvaru upevněné na pruh textilie, které se vkládaly do korzetu, případně byly součástí oděvní vrstvy nošené bezprostředně na korzet – v této době byly běžně užívané tzv. „*corset covers*“. Na přelomu 19. a 20. století, kdy byla pod vlivem secesního stylu módní esovitě prohnutá silueta, bylo běžné užívat dokonce kosticemi vyztužené vypouklé pásy opatřené systémem popruhů, jimiž se připevňovaly na tělo v korzetu, případně byly nošeny pod tvarově přizpůsobeným korzetem – viz např. Obrázek .

Doklady o tom, že štíhlé ženy, jimž přirozené proporce nedovolovaly dosáhnout žádané siluety, sahaly po tvarujících vycpávkách, uvádí i jiní autoři. Valerie Steel s nadsázkou popisuje tuto praxi tak, jak ji presentovaly dobové reklamní letáky:

Obrázek 14 - Fotografie dochovaných "bust improvers". Zdroj: (Doyle, 1997 str. 178)

Obrázek 151- Reklama z konce 19. století propagující vycpávky poprsí. Zdroj: (Doyle, 1997 str. 182)

„ *Certainly, women could and did use corsets to ‚improve' a relatively undefined waist-hip ratio or to suppress a heavy abdomen. However, the corset also functioned as a brassiere, indeed as a kind of Wonderbra, lifting the breasts, ‚augmenting their volume' and allowing them to ‚blossom in all their splendor and amplitude'. Girls and women who were insufficiently buxom could approximate the desired curves with a discreetly padded corset.*" (Steele, 2001 str. 54)

Britský historik umění David Kunzle ve své známé sociálně-vědní studii, věnované dějinám dočasných tělesných mutilací v západoevropském kulturním okruhu, rozebírá mimo jiné právě fenomén umělého tvarování ženské postavy ve druhé polovině 19. století. Přestože se věnuje zejména psychologicko-sociálním konotacím tehdejšího oděvu, ilustrace v jeho práci jsou dokladem nejen běžné praxe tvarování objemu poprsí pomocí přidaných vycpávek, ale také boků a hýždí. (Kunzle, 2004 stránky 154, 155)

4.2 Aplikace proporčních koeficientů na současnou postavu

Po zhodnocení výše uvedených faktorů, jenž se do formování tělesného tvaru v 19. století promítaly, se lze domnívat, že oprostíme-li se od příliš úzkého pohledu na korzet jako na oděv se svěrnými účinky a naopak mu přiznáme formující funkci v celé její šíři, korekce výše uvedených výstředních hodnot bude nasnadě.

Pro štíhlé postavy, u nichž je rozdíl mezi obvodem pasu a obvodem hrudníku nízký, bude pravděpodobně možné pouze nedostatečné stažení pasu[13]. V takovém případě bude nutné zvětšit hrudní obvod pomocí vhodně zvolených vycpávek o takovou hodnotu, aby bylo dosaženo žádaného vizuálního dojmu (a postava tedy dosáhla sledovaného proporčního koeficientu 0,61).

Pro dodržení stanoveného poměru bude třeba vždy na základě individuálních proporcí dané postavy provést propočet možného stažení pasu a s ním související úpravy

[13] Postava tedy po stažení pasu nevyhoví cílovému poměru mezi obvodem pasu a obvodem hrudníku s koeficientem 0,61.

hrudního obvodu, neboť možnosti krátkodobé deformace spodních žeber a stažení pasu jsou u každé postavy odlišné.

Pro tyto účely bude nutné na postavě určit doplňkový konstrukční rozměr udávající maximální možné stažení pasu – nazvěme jej například op_{min}. Při získávání individuálních tělesných rozměrů bude tento obvodový rozměr měřen následujícím způsobem[14]:

- na vzpřímeně stojící postavě provedeme při výdechu stlačení spodních žeber pomocnou páskou do takové míry, aby nebylo bolestivé
- následně (také při výdechu) změříme měřící páskou stažený obvod pasu opět tak, aby stažení nebylo bolestivé

Na základě získaného dynamického rozměru op_{min} dopočítáme chybějící rozměr na hrudní linii (nazvěme jej hrudní přídavek hP) podle vzorce:

$$hP = \frac{op_{min}}{0{,}61} - oh \tag{1}$$

Pro zvolenou konfekční postavu by tedy hodnoty byly následující:

Tabulka 3 - Aplikace stanovených koeficientů na rozměry vybrané konfekční postavy.

Tělesné rozměry:	Vzorec:	
oh		84 cm
op		68 cm
os		92 cm
Vypočítané rozměry:		
koeficient V1	0,61	
ideální op V1	oh * 0,61	51,2 cm
ideální stažení pasu	op – ideální op	16,8 cm
op_{min}	op – konst. 8cm	60 cm
stažení pasu	op – op_{min}	8 cm
hP	hP = (op_{min}/ 0,61) – oh	14,3 cm

14 Nebude-li možné tento rozměr z nějakého důvodu získat, pokládám za uspokojivé řešení vycházet z hodnoty průměrného stažení pasu, kterou uvádí uznávaná americká teoretička módy Valerie Steele ve své studii „*The Corset: A Cultural History*“. V ní autorka komparuje nabídku průmyslově vyráběných korzetů od poloviny 19. století do počátku 20. století a tehdejší medicínskou literaturu agitující proti nošení korzetů. Srovnáním těchto dat došla Valerie Steele k závěru, že běžná redukce pasu korzetem se v tomto období pohybovala mezi 7,6cm až 15,2 cm (Steele, 2001 str. 106). Pro potřeby střihové konstrukce jsem se proto rozhodla volit redukce pasu následovně:

- pro postavy s obvodem hrudníku 80 – 90 cm redukce 8cm
- pro postavy s obvodem hrudníku 90 – 100 cm redukce 10cm
- pro postavy s obvodem hrudníku 100 – 110cm redukce 12 cm.

Tyto konstanty jsou však pouhým východiskem z nouze, není-li možné určit míru stažení proporčními vztahy podle navrženého metodického postupu.

Kontrolní výpočet:		
modelovaný oh	oh + hP	98,3 cm
modelovaný op	op_{min}	60 cm
poměrový koeficient	modelovaný op/modelovaný oh	0,61

Vidíme, že pro viktoriánské období je na základě proporčního koeficientu vyžadováno ideální stažení pasu o celkové hodnotě 16,8cm. Vzhledem k obvodu přirozeného pasu se jedná o přílišnou hodnotu, které nelze docílit. Pro dosažení ideálně-typické siluety tak došlo k rozdělení této hodnoty mezi stažení pasu a umělého zvětšení hrudníku tak, aby žádaný rozdíl, a tedy zároveň i ideálně-typický poměr mezi obvodem pasu a obvodem hrudníku zůstaly zachovány. Minimální možné stažení pasu bylo stanoveno na 8cm, čemuž odpovídá nutný hrudní přídavek o velikosti 14,3 cm.

4.3 Experimentální modelace korzetů na postavu

Výše uvedený příklad ilustruje práci s tělesnými proporcemi s cílem zohlednit ve střihu korzetů získané poznatky o dobově ideálních somatotypech ve studovaných historických obdobích. Pro konkrétní postavu, na níž budou korzety experimentálně modelovány, vychází vstupní parametry následující:

Tabulka 4 - Aplikace stanovených koeficientů na postavu.

Tělesné rozměry:	**Vzorec:**	**Hodnota:**
oh		81,5 cm
op		65 cm
os		91,5 cm
Vypočítané rozměry pro renesančně-barokní typ korzetu:		
koeficient RB1	0,74	
ideální op RB	oh * 0,74	60,3 cm
stažení pasu	op – ideální op RB	4,7 cm
Vypočítané rozměry pro viktoriánský typ korzetu:		
koeficient V1	0,61	
ideální op V	oh * 0,61	49,7 cm
stažení pasu	Op – ideální op V	15,3 cm
op_{min}		55 cm
stažení pasu	Op – op_{min}	10 cm
hP	hP = (op_{min}/ 0,61) – oh	6,2 cm

Důležitost těchto parametrů pro experiment vyplývá z nutnosti modifikovat tělesné tvary modelační figuríny dříve, než na ni bude korzet tvarován, neboť pouze tak bude možné získat střihové díly reflektující definovaný ideální somatotyp.

4.3.1 Postup experimentu

1) Úprava figuríny dle vypočítaných parametrů

Tabulka 5 - Přehled modelačních úprav figuríny pro obě zkoumaná období.

Renesančně – barokní typ		Viktoriánský typ	
Tvarové modifikace dle ideálního somatotypu:		**Tvarové modifikace dle ideálního somatotypu:**	
oh	0	oh	+6,20cm
op	-4,7 cm	op	-10 cm
Rozměry RB:		**Rozměry V:**	
oh	81,5 cm	oh	90,2 cm
op	60,3 cm	op	55 cm
os	91,5 cm	os	91,5 cm

2) Příprava modelačního materiálu

Při experimentálním vytváření renesančně-barokního a viktoriánského modelu korzetu byly ze sekundární literatury převzaty pouze přibližné tvary dílů, neboť studované zdroje neposkytují metodické návody na vytváření střihových konstrukcí. S převzatými základními tvary proto bylo dále pracováno v souladu se studovanými historicky typickými proporcemi, a to tak, aby výsledkem byly jednotlivé střihové díly kopírující tvary upravené modelační figuríny.

Experimentální vytváření modelů bylo inspirováno dvěma různými metodickými postupy. Ty byly voleny s aspektem vhodnosti pro střihovou složitost korzetu. Pro tvorbu renesančně-barokního typu korzetu byl využit metodický postup při modelaci textilií na postavu za účelem získání střihu uveřejněným v knize „*Flat Cutting and Modelling for Fashion*“ (Stanley, 1991 stránky 19-22), který spočívá v aranžování textilie na modelační figurínu dle stanovených zásad. Na modelačním materiálu byly vyznačeny základní členící linie a antropometrické body (hrudní a pasová přímka, náramenice, prsní bod), jejichž umístění bylo vyměřeno měřící páskou na figuríně. Také byl vyznačen a vystřižen průkrčník, aby bylo možné materiál umístit na figurínu. Pro tvorbu viktoriánského typu korzetu byl kvůli komplikovanému členění zvolen postup odlišný, publikovaný autorkou Lisou Armstrong v článku „*3D Pattern Drafting for Corsetry*“ (Armstrong, 2013). Na tvarově upravenou figurínu byla nanesena snímatelná, tvarově stálá vrstva, na níž bylo zakresleno členění korzetu. Následně byl sejmut tvar jednotlivých trojrozměrných dílů, které tak byly převedeny do plochy.

3) Výběr typického členění

Členění bylo provedeno na základě výběru ze sekundární literatury:

- Pro renesančně-baroknı́ období bylo použito zobrazení korzetu z roku 1680 publikované Norah Waugh (Waugh, 1954 str. 38)[15].
- Pro viktoriánské období bylo členění korzetu z roku 1892 převzato z materiálů uveřejněných na webových stránkách Leicesterského muzea, které publikovalo materiály dílny Symington Costet Co. [16].

Zobrazení těchto korzetů jsou uvedena v Příloze C.

4) Výsledky modelací s naznačeným členěním

Renesančně – baroknı́ typ korzetu	Viktoriánský typ korzetu

[15] Jedná se o rozbor živůtku pohřebního oděvu vévodkyně z Richmondu, který byl vystaven na její soše ve Westminsterské katedrále mezi lety 1701 a 1702. (Waugh, 1954 str. 38)
[16] Zdroj: http://imageleicestershire.org.uk. Produkci tehdejší průmyslové dílny Symington Corset Co. uloženou ve sbírkách Leicesterského musea studoval v 80. letech minulého století taktéž již citovaný Robert Doyle. Uvedený korzet je označen signaturou DE2262_96.

5) Vymodelované střihové díly (zobrazené díly v ploše na papíře – naznačené přímky hrudní, pasová atd.)

Renesančně – barokní typ korzetu

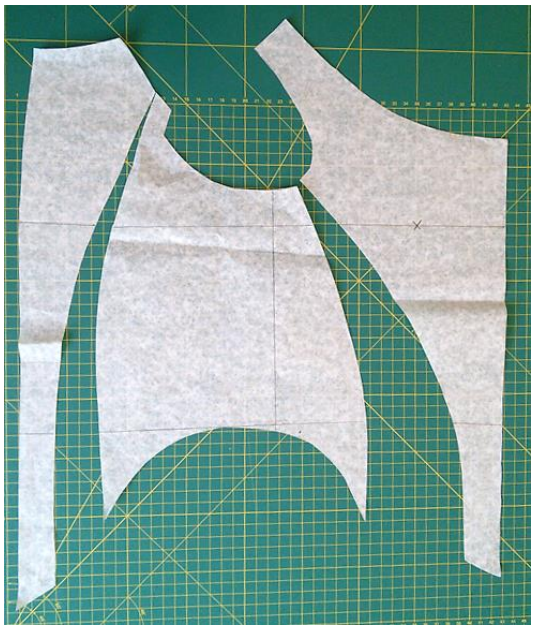

Viktoriánský typ korzetu

4.3.2 Výsledky experimentu

Odmodelováním na tvarovatelné figuríně, přizpůsobené proporcím typickým pro dané historické období, a aplikací zvoleného členění byly experimentálně získány tvary střihových dílů pro jednotlivé korzety. Střih renesančně-barokního korzetu sestává z 3 základních dílů, střih korzetu viktoriánského sestává celkem z 8 dílů. 17 Na jednotlivých střihových dílech byly vyznačeny hlavní konstrukční linie a referenční linie pro polohování střihu na materiál, dále také technologické značky důležité pro následné zhotovení modelových korzetů.

[17] Střihové díly renesančně-barokního i viktoriánského korzetu, které byly modelovány a následně zhotoveny, tvoří samostatnou přílohu práce.

5 Implementace získaných poznatků

Střihové díly, jež byly získány prostřednictvím experimentální modelace korzetů renesančně-barokního a viktoriánského typu, se staly základem pro stanovení diferencí mezi tělesnými rozměry a tvarem střihu korzetu. Aby bylo možné výsledky předchozích analýz využít v praxi, bylo nutné získané poměrové koeficienty definující ideální dobové somatotypy spolu s experimentálně vymodelovanými střihovými díly promítnout do některé ze stávajících konstrukčních metodik užívaných k tvorbě střihů oděvů. Tak bude vytvořen postup, díky němuž bude možné konstruovat střih korzetu, reflektující dobově-ideální somatotyp, na současnou ženskou postavu. Implementace výsledků do stávající metodiky je optimální zejména proto, že lze s výhodou využít moderní informační technologie pro základní konstrukci, která navíc může sloužit jako výchozí konstrukce dalších oděvních výrobků pro danou postavu.

5.1 Výběr vhodné konstrukční metodiky

Jedinou konstrukční metodikou, pro níž jsou dostupné postupy věnované explicitně historickým oděvům, je v současné době je systém společnosti M.Müller & Sohn. Ten je zaměřen zejména na konstrukci kostýmů, takže dobově specifické proporce reflektuje pouze částečně. Přesto se však jedná o nejucelenější soubor konstrukčních postupů, který je v současné době v oboru k dispozici.

Při výběru vhodné konstrukční metodiky, do níž by bylo možné výsledky provedeného výzkumu implementovat, se však nabízí také současné konstrukční metodiky zaměřené na tvorbu střihů prádlových korzetových oděvů (zejména zpevňovacího prádla), které budou pro uvedené potřeby rovněž analyzovány.

5.1.1 Analýza vybraných konstrukčních metodik

Na základě prvotního ohledání dostupných konstrukčních metodik byly ke vzájemnému srovnání vybrány postupy publikované v těchto zdrojích:

- M.MÜLLER UND SOHN. *Historische Schnitte nad M.Müller und Sohn: DOB Schnittkonstruktionen*. 3. vyd. Mnichov: Rundschau, 2005. ISBN 3-929305-27-5.
- M.MÜLLER UND SOHN. *Kleider & Blusen Schnittkonstruktion* 23. vyd. Mnichov: Rundschau, 2009. ISBN 3-929305-30-8.
- SHIN, Kristina. *Patternmaking for underwear design*. Seattle, Wash: Createspace, 2010. ISBN 14-515-1159-0.
- ALDRICH, Winifred. *Metric pattern cutting for women's wear*. 5th ed. Malden, MA: Blackwell Pub., 2008, 215 p. ISBN 14-051-7567-2.
- HAGGAR, Ann. *Pattern cutting for lingerie, beachwear and leisurewear*. 2nd ed. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, 279 p. ISBN 14-051-1858-X.
- BURGO, Fernando. *Il modellismo: technica del modello sartoriale e industriale : donna - uomo - bambino/A*. Milano: Istituto professionale per la moda, 1998. ISBN 88-900-1015-0

- NAKAMICHI, Tomoko. *Pattern magic*. English language ed. London: Laurence King Publishing, 2010. ISBN 18-566-9705-3.
- LO, Dennic Chunman. *Patternmaking*. London: Laurence King, 2011. ISBN 18-566-9750-9.

Uvedené konstrukční postupy byly porovnány z hlediska své vhodnosti pro využití při konstrukci střihu historických korzetů. Za tímto účelem byly analyzovány následující parametry jednotlivých metodik:

- Jaký je počet vstupních konstrukčních parametrů?
- Jsou pro konstrukční algoritmy použity regresní výpočty a nikoliv konstanty?
- Je výchozím rozměrem obvod hrudníku?
- Kopíruje výsledná konstrukce tvar těla bez přídavků na volnost?
- Je výsledná konstrukce vhodná pro výrobky z neelastických materiálů?
- Je střihové řešení vhodné pro zamýšlený účel? Výsledná konstrukce by měla být členěna vertikálními švy či svisle umístěnými záševky.
- Jaký počet pasových výběrů konstrukce obsahuje?

Výsledky srovnání jsou uvedeny v Tabulka 6, konstrukce zhotovené prostřednictvím porovnávaných metodik jsou uvedeny v Příloze D.

Tabulka 6 - Srovnání vybraných konstrukčních metodik

Autor konstrukční metodiky:	Použitá konstrukce	Počet primárních vstupních konstrukčních parametrů	Počet konstrukčních rozměrů vč. sekundárních	Použití regresních výpočtů	Vychází z oh	Absence volnostních přídavků	Vhodné pro tkaniny	Vertikální členění	Počet pasových výběrů
Müller & Sohn	Dámská halenka[18]	6	12	ano	ano	ne	ano	ano	5
Müller & Sohn	Zákl. konstrukce pro body[19]	6	13	ano	ano	ano	ne	ne	3
Kristina Shin	Zák.trupová konstrukce[20]	7	14	ne	ano	ne	ano	ano	3
Winifred Aldrich	Zákl.přiléhavý střih trupového oděvu	9	12	ano	ano	ne	ano	ano	-
Ann Haggar	Zákl.trupová konstrukce	6	16	ano	ano	ano	ano	ano	3
Fernando Burgo	Konstrukce prádlového body	6	10	ano	ano	ano	ne	ne	3
Nakamichi Tomako	Dámská halenka	3	11	ano	ano	ne	ano	ano	6
Dennic Lo	Zákl. trupová konstrukce	4	12	ne	ano	ne	ano	ano	3

[18] Dámská halenka byla v systému Müller & Sohn použita jako výchozí při konstrukci historického korzetu „Korsett um 1880“ v knize „*Historische Schnitte nad M.Müller und Sohn: DOB Schnittkonstruktionen“*. (M. Müller und Sohn, 2005)
[19] Základní konstrukce pro body byla vybrána z toho důvodu, že v systému Müller & Sohn tvoří základ pro následné modifikace na střih prádlového korzetu.
[20] Literatura Kristiny Shin uvádí taktéž úpravu základní konstrukce na střih prádlového korzetu, avšak jeho střihové řešení s využitím podprsenkových košíčků bylo zamítnuto jako nevhodné.

Na základě provedeného srovnání byly zjištěny následující skutečnosti: Studované metodiky lze rozdělit na dvě skupiny podle toho, jakým způsobem pracují s volnostními přídavky. Většinu studovaných metodik tvořily konstrukce základních střihů oděvů (*basic patterns, basic body blocks*), které již obsahovaly přídavky na volnost. Volnostní přídavky nereflektovaly pouze zkoumané metodiky zaměřené na konstrukci střihu prádlových výrobků, které však byly shledány nevhodnými zejména kvůli primárnímu určení pro elastické materiály. Metodika Ann Hagar volnostní přídavky do základní konstrukce začleňuje, avšak tyto jsou referovány v úvodu i přehledně zaznamenány ve vzorcích konstrukčních výpočtů, takže je možné je při konstrukci snadno vyčlenit. Jejich použití tedy závisí na rozhodnutí konstruktéra a daná metodika tedy umožňuje narýsovat pouhý rozvinutý povrch těla.

Výjimečná je metodika Winifred Aldrich, která pro základní přiléhavou konstrukci trupového oděvu nekonstruuje pasové výběry, takže jejich rozmístění a velikost určuje až sekundární modelace. Protipólem je konstrukční postup navržený Nakamichi Tomako, který základní konstrukci opatřuje šesti pasovými výběry s jejich převahou v předním díle oděvu. Tomako ve své metodice uvádí zároveň propracovaný postup rozmístění pasových výběrů a zejména určení jejich velikosti. Ta je stanovena proporcionálně k celému obvodu těla tak, že procentuálně největší vybrání je umístěno netradičně v oblasti zadní průramkové linie. Ačkoliv metodika Tomako zahrnuje volnostní přídavky, kvůli čemuž se nejeví jako vhodná pro využití na střihy historických korzetů, uvedený postup stanovení velikosti pasových výběrů shledávám velmi přínosný a nezamítám jeho budoucí využití pro další práci.

5.1.2 Závěr a diskuse výsledků porovnání vybraných konstrukčních metodik

V návaznosti na výše uvedené analýzy vybraných konstrukčních metodik jsem se rozhodla pro implementaci historických proporčních koeficientů zvolit konstrukční metodiku Ann Haggar, která se pro daný účel jeví jako optimální. Práce s jinými metodikami by samozřejmě byla taktéž možná, ale vyžadovala by více zásahů a úprav metodického postupu při vytváření samotné základní konstrukce. Výše uvedená metodika byla tedy zvolena zejména s ohledem na to, že umožňuje snadnou modifikaci základní konstrukce na střihy zkoumaných historických korzetů. V publikaci *Pattern cutting for lingerie, beachwear and leisurewear* nabízí Ann Haggar mimo jiných základní konstrukci určenou pro velmi přiléhavé oděvy, která bude pro následující práci využita. Vzhledem k zaměření na přiléhavé oděvy pracuje tato metodika vedle základních tělesných rozměrů také s pomocnými rozměry, což umožňuje vytvořit lépe padnoucí střih pro konkrétní postavu.

Výsledná základní konstrukční síť vzniklá metodou Ann Haggar obsahuje tři pasová vybrání. Toto členění může být bez problémů použito pro konstrukci renesančně-barokních typů korzetu, avšak pro konstrukci střihu viktoriánského korzetu se jeví jako nedostatečné. Pro tvorbu střihu tohoto typu korzetu tedy bude metodika Ann Haggar zkombinována s jinou metodikou. Pasové výběry pro střihy viktoriánských typů korzetů budou do základní konstrukce Ann Haggar zakresleny na základě postupu Nakamichi Tomako, neboť tento metodický postup vede k tvorbě dvojnásobného počtu výběrů, což umožní optimální rozložení výběrů do členících švů viktoriánského typu korzetu.

5.2 Konstrukční metodika Ann Haggar

Pro tvorbu základní konstrukce, která bude modifikována pro střihy historických korzetů, byla vybrána konstrukční metodika publikovaná Ann Haggar v knize *Pattern cutting for lingerie, beachwear and leisurewear.* Vstupní rozměry jsou v této metodice uspořádány do tabulky, která se skládá z naměřených tělesných rozměrů, volnostních přídavků a finálních konstrukčních rozměrů. Vzhledem k tomuto přehlednému uspořádání je možné volnostní přídavky zcela vynechat a konstrukci tvořit v souladu s požadavky tak, aby přesně reflektovala tvar těla.

5.2.1 Požadované tělesné rozměry

Měřené tělesné rozměry, případně tabulka tělesných rozměrů odpovídající konfekčním velikostem, jsou rozděleny na horizontální a vertikální rozměry. Pro potřebu konstrukce jsou tedy nutné tyto rozměry:

Horizontální tělesné rozměry:

1 – obvod hrudníku

2 – obvod pasu

3 – obvod sedu

4 – obvod boků

5 – šířka zad

6 – šířka hrudníku

7 – šířka ramene

8 – vzdálenost prsních vrcholů

9 – obvod kořene krku

10 – nadprsní obvod hrudníku

11 – podprsní obvod hrudníku

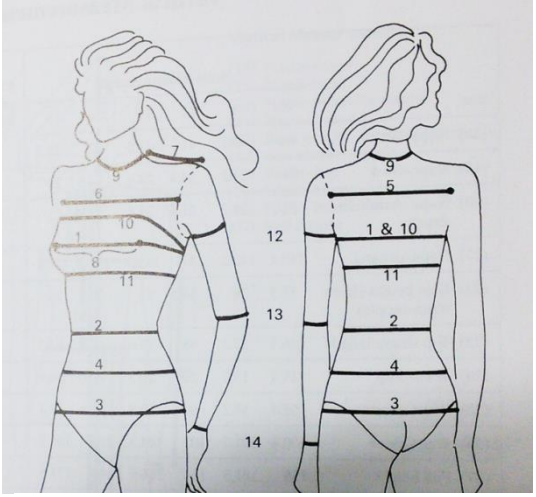

Obrázek 16 - Místa snímání horizontálních tělesných rozměrů. Přejato z: (Haggar, 2004 str. 7)

Vertikální tělesné rozměry[21]:

18 – délka zad

19 – zadní hloubka hrudní přímka

20 – zadní hloubka podpaží

22 – přední hloubka hrudní přímky

24 – hloubka sedu

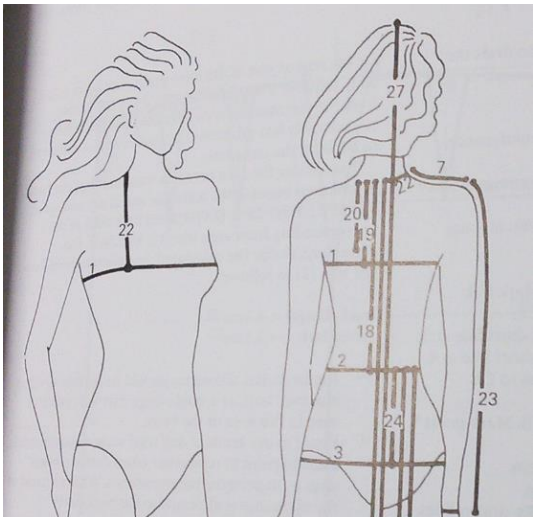

Obrázek 17 - Místa snímání vertikálních tělesných rozměrů. Přejato z: (Haggar, 2004 str. 9)

[21] Pro konstrukci trupových oděvů nejsou využity všechny tělesné rozměry. Kvůli přejatým ilustracím však bylo zachováno původní číslování rozměrů, které je součástí komplexního proměření těla, jak jej metodika Haggar uvádí. Z tohoto důvodu na sebe číslování jednotlivých rozměrů nenavazuje.

5.2.2 Konstrukční postup

KONSTRUKCE PŘILÉHAVÉHO TRUPOVÉHO ODĚVU

Literatura: Ann Haggar, *Pattern cutting for lingerie, beachwear and leisurewear*

Hlavní rozměry:

- délka zad (dz)
- obvod hrudníku (oh)
- šířka zad (šz)
- šířka ramene (šr)
- šířka hrudníku (šh)
- obvod pasu (op)

Výchozím konstrukčním bodem je bod (0):

P.č.	Úsečka	Rozměr/vzorec	Konstrukce	Konstrukční úsečka	Kontr. výpočet [22]
1.	(0) → (1)	dz + 2cm	⊥ v bodech (0) a (1)	zadní středová přímka	40,5 cm
2.	(0) → (2)	0,5 * oh	⊥ v bodě (2)	přední středová přímka	40,75 cm
3.	(0) → (3)	2cm	⊥ v bodě (3)	krční přímka	
4.	(3) → (4)	zhhp ≈ (0,5 (3) → (1)) + 4cm)	⊥ v bodě (4)	hrudní přímka	22 cm
5.	(4) → (5)	(zhhp – zhp) ≈ 3cm	⊥ v bodě (5); na přední středové přímce vyznačit bod (6)	podpažní přímka	3 cm
6.	(5) → (7)	0,5 * (5) → (3)	⊥ v bodě (7)	lopatková přímka	9,5 cm
	Zadní průkrčník:				
7.	(0) → (8)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (8); vykreslit křivkou vzdálenou 1,5 cm od průsečíku kolmice s krční přímkou	průkrčník ZD	5,9 cm
	Přední průkrčník:				
8.	(2) → (9)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (9)	šíře průkrčníku v PD	5,9 cm
9.	(2) → (1)	1/5 ok + 0,2 cm	⊥ v bodě (10); vykreslit křivkou vzdálenou 2,5 cm od průsečíku kolmice s přímkou šířky průkrčníku	průkrčník PD	7 cm

[22] Výpočty byly provedeny na základě tělesných rozměrů postavy, na níž byl celý postup tvorby střihů korzetů demonstrován. Tabulka použitých tělesných rozměrů – viz Příloha E.

			PD		
	Zadní díl:				
10.	(7) → (11)	0,5 * šz	⊥ v bodě (11); vyznačit (12) v polovině vzdálenosti mezi (11) a podpažní přímkou	zadní průramková přímka	14,5 cm
11.	(3) → (13)	(1/3 * (3) → (7) – 0,4 cm	⊥ v bodě (1)		2,55 cm
12.	(13) → (14)	(7) → (11) + 2,4 cm (velikost lopatkového výběru)			16,9 cm
13.	(8) → (14)		spojit přímkou	provizorní náramenice ZD	
14.	(14) → (15)	0,5 * š.náramenice + 0,5 cm			5,5 cm
15.	(15) → (16)	1,4 cm		velikost lopatkového výběru	
16.	(15) → (17)		⊥ na náramenici ZD v (15); ve vzdálenosti 2cm od lopatkové přímky bod (17); spojit body (15) (17) (16)	lopatkový výběr	
	Přední díl:				
17.	(10) → (18)	0,5 * (10) → (6) + 2 cm	⊥ v bodě (18)	nadprsní přímka	9 cm
18.	(18) → (19)	0,5 * šh + 2,2 cm (velikost prsního výběru)	⊥ v bodě (19)	přední průramková přímka	16,2 cm
19.	(10) → (20)	(18) → (19) + 4,3 (velikost prsního výběru + tvarování ramene)			20,5 cm
20.	(20) → (21)	0,3 cm	měřeno na kolmici v bodě (20)		
21.	(9) → (21)		spojit přímkou	provizorní náramenice PD	
22.	(22)	0,5 vzdálenosti prsních vrcholů	na hrudní přímce, měřeno od přední středové přímky	prsní vrchol	8 cm
23.	(21) → (23)	(14) → (15)	spojit body (22) a (23) přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,5 cm

24.	(23) → (24)	1/8 * (0,5 * oh – 0,3 cm)	spojit body (22) a (24) přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,6 cm
25.	(25)	0,5 * (5) → (6)	⊥ v bodě (25); bod (26) v průsečíku boční a pasové přímky; bod (27) v průsečíku přední středové a pasové přímky	boční přímka	
26.	(27) → (28)	1,3 cm		snížení pasové linie v předním středu	1,3 cm
27.	(1) → (28)		spojit přímkou	pasová přímka	
	Tvarování průramku:				
28.	ZD:	pomocně spojit přímkou body (14) (11) a (11) (12); nad středy pomocných přímek prohloubit průramek o 0,2 cm; spojit body (14) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,5 cm od průsečíku zadní průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku ZD	
29.	PD:	pomocně spojit přímkou body (21) (19); nad středem pomocné přímky prohloubit průramek o 0,8 cm; spojit body (21) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,3 cm od průsečíku přední průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku PD	
	Pasové výběry:				
30.	výpočet:	0,5 * (oh – op)		velikost pasového vybrání	8,25 cm
31.	rozložení vybrání:	výběr v ZD: ≈ 1/3 boční výběr: ≈1/4 výběr PD: ≈ 2/5 *velikost jednotlivých výběrů je měřena na (1) → (28); ramena výběrů jsou upravena na shodnou délku před vykreslením finálního tvaru střihu.*			ZD: 2,75 cm Boční výběr: 2 cm PD: 3,3 cm
32.	výběr v ZD:	osa výběru:	⊥ na hrudní přímku v bodě (17)		
33.		vrchol výběru:	průsečík osy výběru a hrudní přímky		
34.		rozložení vybrání:	0,5 vybrání na každou stranu od osy výběru		2,8 cm
35.	boční výběr:	osa:	boční přímka		

36.		vrchol výběru:	(25)		
37.		rozložení vybrání:	0,5 vybrání na každou stranu od osy výběru		2,1 cm
38.	výběr v PD:	osa:	⊥ na hrudní přímku v bodě (22)		
39.		vrchol výběru:	⊥ na hrudní přímku v bodě (17)		
40.		rozložení vybrání:	1/3 vybrání měřena od osy výběru směrem k přední středové přímce; 2/3 vybrání měřeny od osy výběru k boční přímce		
	Vykreslení střihu – viz Obrázek 18				

5.2.3 Nárys konstrukce v měřítku 1:3

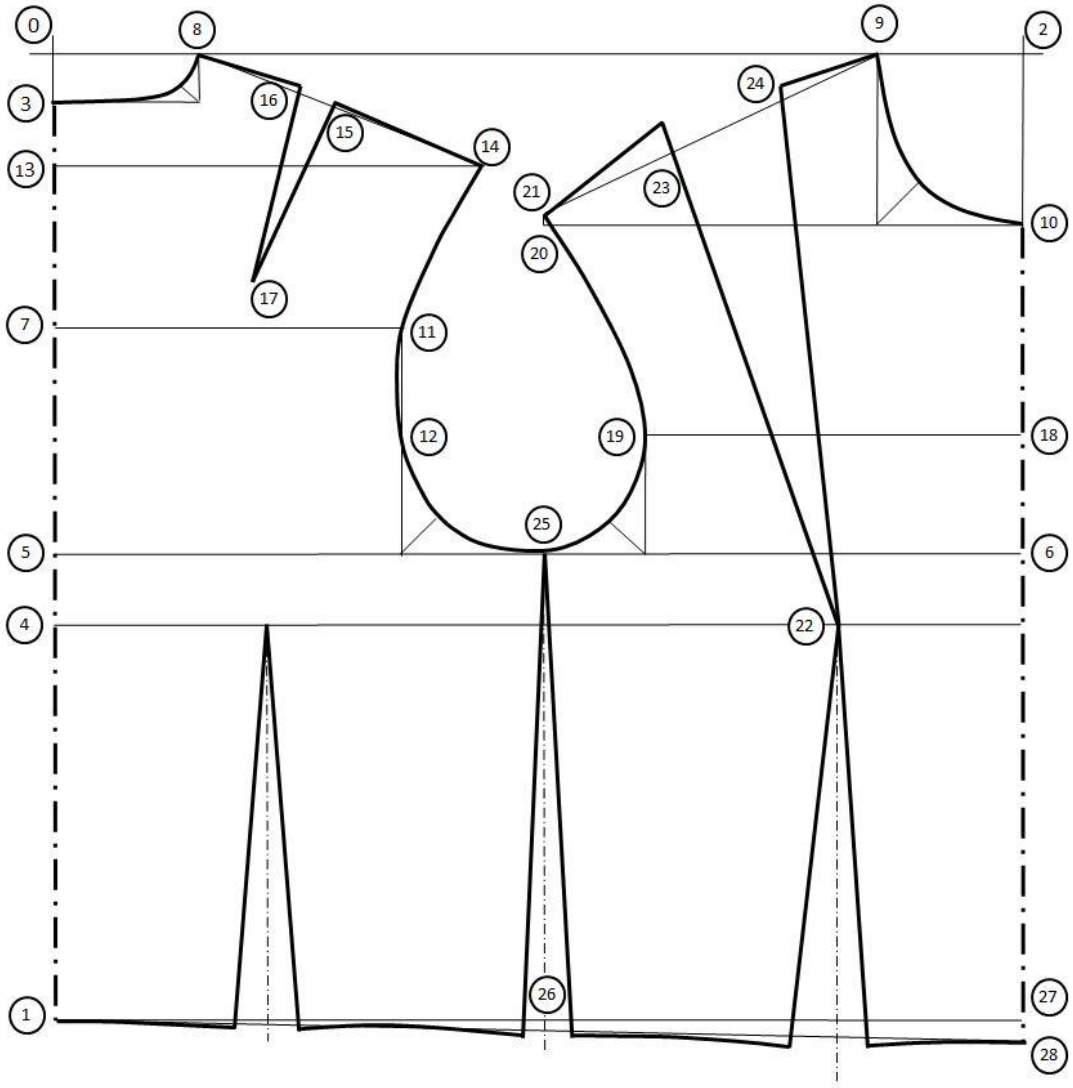

Obrázek 2 - Konstrukce dle metodiky Ann Haggar.

5.3 Střih renesančně-barokního korzetu

Výše představená konstrukční metodika vyvinutá Ann Haggar bude využita jako výchozí báze pro tvorbu střihu historických korzetů. Na základě výše analyzovaných proporčních koeficientů, které odráží preferovaný somatotyp poplatný dané historické době, a střihových dílů získaných prostřednictvím experimentální modelace prototypových historických korzetů, bude metodika Ann Haggar inovována o konstrukční algoritmy a metodické kroky, jimiž bude základní střih upraven na střih požadovaného korzetu.

Po vzájemném srovnání experimentálně získaného střihu, který odpovídá postavě s proporcemi modifikovanými dle ideálně-typického koeficientu, kdy referenčním parametrem byla hrudní přímka, bylo zjištěno následující:

- pasová linie RB-střihu je posunuta o 1 cm pod úroveň základního střihu
- v podpažní části kopíruje RB-střih tvar průramku základního střihu
- lopatkový výběr základního střihu do RB-střihu nezasahuje, ovšem RB-střih vykazuje v úrovni lopatkové přímky mírný odklon od zadní středové přímky
- RB-střih neobsahuje boční pasový výběr, tvar korzetu je tedy modelován pouze pasovými výběry v PD a ZD
- prsní výběr není v RB střihu vybraný, jeho plocha je ponechána jako součást dílu – díky této modelové úpravě dochází ke kónickému tvarování trupu
- celkové pasové vybrání má pro RB-střih hodnotu 10,6cm
- toto vybrání je rozloženo takto: 79 % je umístěno v pasovém výběru PD (8,3 cm), 21% je umístěno v pasovém výběru ZD (2,3 cm)
- pasové výběry jsou umístěny ve vertikálních členících švech, které vychází z průramku (PD) a z náramenice (ZD)
- v návaznosti na zvolený model RB korzetu bude v úpravách nutná modelace tzv. spadlých ramínek, prodloužení v předním a zadním středu a modelová úprava dolního okraje vytvářející historický prvek *tabs*.

5.3.1 Konstrukční postup tvorby střihu renesančně-barokního korzetu

Pro tvorbu střihu korzetu renesančně-barokního typu navrhuji k základní konstrukci Ann Haggar tento dodatek[23], navazující na konstrukční postup ve fázi tvorby pasových výběrů (P.č.30.). Výpočty byly provedeny na základě tělesných rozměrů postavy, na níž byl celý postup tvorby střihů korzetů demonstrován. Tabulka použitých tělesných rozměrů – viz Příloha F.

[23] Jedná se o dodatek k výše uvedené metodice Ann Haggar, kompletní metodický postup tvorby střihu renesančně-barokního korzetu – viz Příloha E

KONSTRUKČNÍ POSTUP TVORBY STŘIHU RENESANČNĚ-BAROKNÍHO KORZETU

P.č	Úsečka	Rozměr/vzorec	Konstrukce	Konstrukční úsečka	Kontr. výpočet
30.	(1) → (29)	1cm	⊥ v bodě (29); na průsečíku kolmice a přední středové přímky bod (30)	snížení pasové linie	
	Pasové výběry:				
31.	Výpočet dle koeficientu RB = 0,74:	0,13 oh		velikost pasového vybrání	10,6 cm
32.	rozložení vybrání:	výběr v ZD: 20% výběr PD: 80% velikost jednotlivých výběrů je měřena na (2) → (30); ramena výběrů jsou upravena na shodnou délku před vykreslením finálního tvaru střihu dle modelového řešení korzetu			ZD: 2,3cm PD: 8,3cm
33.	výběr v PD:	vrchol výběru - (31):	v polovině (2) → přední průramková přímka bod (31); ⊥ v bodě (31) a na ní naměřit 0,5cm	vrchol výběru PD	2,1 cm
34.	(30) → (32)	0,25 vzdálenosti prsních vrcholů		bod tvarování předního dílu	4 cm
35.	modelace dolního kraje PD	dle návrhu	prodloužení přední středové přímky; nanesení příslušní hodnoty; ⊥; nanesení požadované šíře PD v dolním kraji		13,5 cm
36.	(31) → (32)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout až k dolnímu kraji PD	rameno výběru PD	
37.	(32) → (33)	hodnota výběru v PD		bod tvarování bočního dílu	8,3 cm
38.	(31) → (33)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru PD	
39.	modelace výběru PD	délka bočního okraje předního dílu (dle návrhu)	doměřit délku ramene výběru	pasový výběr PD	8,2 cm
40.	výběr v ZD:	vrchol výběru - (34):	v polovině (15) → (16) ⊥ na lopatkovou přímku; od průsečíku kolmice a lopatkové přímky 1,3	vrchol výběru ZD	

			cm bod (34)		
41.	(29) → (35)	1/3 vzdálenosti bodu (17) od zadní středové přímky		bod tvarování zadního dílu	3 cm
42.	modelace dolního kraje ZD	dle požadovaného modelu	prodloužení zadní středové přímky; nanesení příslušní hodnoty; ⊥; nanesení šíře ZD v dolním kraji (29) → (35)		14,8 cm
43.	(34) → (35)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru ZD	
44.	(35) → (36)	hodnota výběru v ZD		bod tvarování bočního dílu	2,3 cm
45.	(34) → (36)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru ZD	
46.	modelace výběru ZD	délka bočního okraje zadního dílu (dle návrhu)	doměřit délku ramene výběru	pasový výběr ZD	7 cm
47.	(37)	0,5 * (33) → (36)			11,5 cm
	Dolní okraj:				
48.	modelace dolního kraje bočního dílu	dle návrhu	vykreslit plynulým obloukem procházejícím bodem (37)	dolní okraj bočního dílu	
	Horní okraj:				
49.	modelace průkrčníku a náramenice 24		prodloužit náramenici PD		
50.	(21) → (38)	3,7 cm (šířka ramínka v PD	možno náramenici o 0,5 cm zvýšit (dle návrhu)	náramenice PD	3,7 cm
51.	tvarování průkrčníku PD	dle návrhu spojit křivkou (18) → (21)		vykreslení průkrčníku PD	
52.	(39)	průsečík zadní středové přímky a ⊥ protínající bod (17)			
53.	(39) → (40)	1 cm		odklon zadní středové přímky	1 cm
54.	(40) → (14)		spojit body pomocnou přímkou		
55.	tvarování průkrč.ZD	dle návrhu spojit křivkou (40) → (14)		vykreslení průkrčníku ZD	

[24] Modelové řešení zvoleného korzetu má tzv. spadlá ramínka, která jsou spojována pomocí překladu PD a ramínka a vázačky.

	Tvarování průramku:				
56.	(19) → (41)	1,6 cm		bod pro vykreslení průramku	1,6 cm
57.	vykreslení průramku		vykreslit průramek tak, aby křivka procházela body (38); (41); (25); v ZD dle návrhu	Průramek	
	Vykreslení střihu				

5.3.2 Nárys střihu renesančně-barokního korzetu

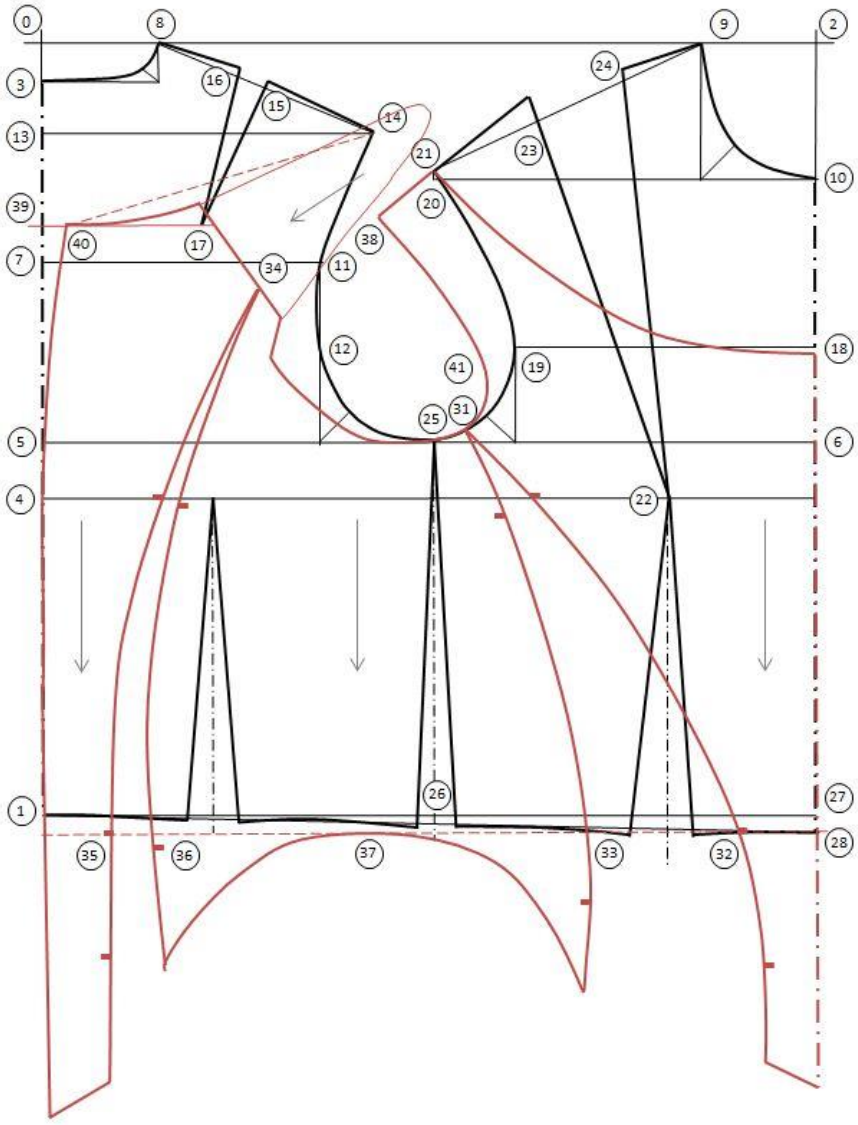

Obrázek 3 - Nárys střihu renesančně-barokního korzetu implementovaný do základního střihu dle metodiky Ann Haggar.

5.3.3 Zhotovený renesančně-barokní korzet

Na základě uvedeného konstrukčního postupu pro tvorbu střihu renesančně-barokního korzetu byl zhotoven modelový exemplář – viz[25] Obrázek .

Obrázek 20 - Zhotovený prototyp renesančně-barokního korzetu na postavě.

[25] Bližší fotodokumentace viz Příloha G.

5.4 Střih viktoriánského korzetu

Střih viktoriánského korzetu byl experimentálně modelován na figurínu rozměrově modifikovanou markantněji, než jak tomu bylo u modelace korzetu renesančně-barokního. Z tohoto důvodu si taktéž implementace střihu viktoriánského korzetu do metodiky Ann Haggar vyžádá více úprav, než ve výše uvedeném případě. Jak bylo prokázáno v analytické části práce, v některých případech je nutné při tvorbě viktoriánského typu korzetu na určitý typ postavy přistoupit k umělému zvětšení obvodu hrudníku, aby bylo dosaženo cíleného vizuálního dojmu. Za tímto účelem bude nutné základní konstrukci o daný hrudní přídavek adekvátně zvětšit. Dále, vzhledem k tvarovému řešení viktoriánských korzetů, bude nutné rozšířit základní konstrukci taktéž o sedovou část, neboť korzety typické pro 19. století sahaly až po rovinu sedu.

Po vzájemném srovnání experimentálně získaného střihu, který odpovídá postavě s proporcemi modifikovanými dle ideálně-typického koeficientu, kdy referenčním parametrem byla hrudní přímka, byly zjištěny následující poznatky:

- V-střih přesahuje základní střih v hrudní i pasové rovině
- pasová linie V-střihu je posunuta o 0,4 cm nad pasovou linii základního střihu
- je-li referenční linií hrudní přímka, nachází se největší hodnoty pasových výběrů v PD (nikoliv však na pasové linii, nýbrž v podprsní části dílu)
- je-li referenční linií přímka sedová, vyskytuje se největší hodnota pasových výběrů v ZD
- pasové výběry jsou umístěny v pěti vertikálních členících švech, z nichž členící švy PD jsou rozšířeny o vsadky klínového tvaru
- horní okraj V-střihu nedosahuje podpažní přímky, ale pohybuje se na úrovni hrudní linie
- dolní okraj V-střihu sahá do úrovně linie boků
- vzhledem k tomu, že je korzet bez ramínek, nebude nutná úprava průramku

Z výše uvedených zjištění vyplývá, že před implementací dodatečných metodických kroků, které povedou k tvorbě střihu viktoriánského korzetu, bude nutné základní střih zkonstruovaný metodikou Ann Haggar upravit tak, aby zohledňoval rozměry obvod sedu, obvod boků a hloubka sedu. Při této operaci bude využit postup, který autorka metodiky užívá pro tvorbu základního střihu jednodílných šatů. Přední a zadní díl základního střihu přiléhavého trupového oděvu budou oddáleny o příslušný rozměr reflektující sedovou šíři a následně bude dorýsována základní konstrukce sedové části.

ÚPRAVA ZÁKLADNÍHO STŘIHU PRO TVORBU STŘIHU VIKTORIÁNSKÉHO KORZETU

P.č	Úsečka	Rozměr/vzorec	Konstrukce	Konstrukční úsečka	Kontr. výpočet
30.	(1) → (29)	0,4cm	⊥ v bodě (29); na průsečíku kolmice a přední středové přímky bod (30)	zvýšení pasové linie	0,4 cm
	Rozšíření základního střihu:				
31.	(2) → (31)	hs + (1) → (29)	⊥ v bodě (31)	sedová přímka	19,8 cm
32.	(2) → (32)	12 cm (hloubka boků)	⊥ v bodě (32)	linie boků	12 cm
33.	(31) → (33)	0,5 * os	⊥ v bodě (33); na průsečíku kolmice a sedové přímky bod (34); na průsečíku kolmice a podpažní přímky bod (35)	nová přední středová přímka	45,8 cm
34.	(35) = (6)		Oddělit PD a ZD dle (25) → (26) a místit PD tak, aby se přední středové přímky kryly; (35) = (6)	umístění PD	
35.	(36)		na průsečíku přední středové a zvýšené pasové přímky bod (36)		
36.	(37)		na průsečíku přední středové a hrudní přímky bod (37)		

5.4.1 Konstrukční postup tvorby střihu viktoriánského korzetu

KONSTRUKČNÍ POSTUP TVORBY STŘIHU VIKTORIÁNSKÉHO KORZETU					
	Pasové výběry:				
37.	výpočet dle koeficient u V = 0,61:	0,5 * oh – 0,5 * op_{min}		velikost pasového vybrání	13,25 cm
38.	rozložení vybrání:	výběr 1 v ZD: 34% výběr 2 v ZD: 23% boční výběr: 8% výběr 2 v PD: 18% výběr 1 v PD: 17% *velikost jednotlivých výběrů je měřena na* (2) → (36)*; ramena výběrů jsou upravena na shodnou délku před vykreslením finálního tvaru střihu dle modelového řešení korzetu*			1ZD: 4,5 cm 2ZD: 3 cm Boční výběr: 1 cm 2PD: 2,4 cm 1PD: 2,3 cm
39.	poměr dílů v pasové linii	Díl 1: 23% op_{min} Díl 2: 16 % op_{min} Díl 3: 16 % op_{min} Díl 4: 16 % op_{min} Díl 5: 15 % op_{min} Díl 6: 14 % op_{min} *velikost jednotlivých dílů je měřena na* (2) → (36)			Díl 1: 6,3 cm Díl 2: 4,5 cm Díl 3: 4,5 cm Díl 4: 4,5 cm Díl 5: 4,2 cm Díl 6: 3,5 cm
40.	výběr 1 v ZD:	vrchol výběru - (38) :	v polovině (5) → přední průramková přímka bod (38)	vrchol výběru 1 ZD	7,25 cm
41.		vrchol výběru - (39):	(32) → (39) = 0,5 * (1) → (26)	vrchol výběru 1 ZD	9,2 cm
42.		osa výběru 1 ZD	spojit body (38) a (39); protáhnout pod linii boků	osa výběru 1 ZD	
43.		hodnota výběru 1 ZD	0,5 * hodnota výběru 1 ZD na		4,5 cm

			pasové přímce od osy výběru		
44.		tvarování	ramena výběru tvarovat mělkými křivkami dle návrhu		
45.	výběr 2 v ZD:	vrchol výběru - (40) :	průsečík hrudní a zadní průramkové přímky	vrchol výběru 2 ZD	
46.		bod osy výběru 2 ZD	na pasové přímce nanést (šířku dílu 2) + 0,5 * hodnota výběru 2 ZD bod (41)		
47.		osa výběru 2 ZD	spojit body (40) a (41); od bodu (41) rovnoběžka s osou výběru 1 ZD	osa výběru 2 ZD	
48.		hodnota výběru 2 ZD	0,5 * hodnota výběru 2 ZD na pasové přímce od osy výběru		3 cm
49.		tvarování	ramena výběru tvarovat mělkými křivkami dle návrhu		
50.	modelace bočního kraje dílu 3:	bod tvarování (42)	průsečík hrudní a boční přímky		
51.		bod tvarování (43)	na pasové přímce nanést šířku dílu 3		4,5 cm
52.		bod tvarování (44)	na boční linii vynést šířku dílu 2		8 cm
53.	výběr 1 v PD:	rameno výběru	na pasové přímce nanést od přední středové přímky šířku dílu 6 a vytvořit ⊥; protáhnout pod linii boků	rameno výběru 1 PD	3,5 cm
54.		hodnota výběru 1 PD	na pasové přímce nanést od dílu 6 velikost výběru 1PD bod (45)		2,3 cm
55.		rameno výběru 1 PD	(22) → (45); protáhnout pod úroveň linie boků		
56.		vrchol výběru 1 PD - (46)	průsečík ramen výběru 1 PD		
57.	výběr 2 v PD:	rameno výběru	od bodu (45) nanést šířku dílu 5; ve stejné vzdálenosti modelovat tvar ramene výběru 2 PD	rameno výběru 2 PD	
58.		hodnota výběru 2 PD	na pasové přímce nanést od dílu 5 velikost výběru 2 PD bod (46)	rameno výběru 2 PD	2,4 cm

59.	modelace bočního kraje dílu 4:	bod tvarování (47)	(4) → (47) = 0,5 * os		
60.		bod tvarování (48)	na pasové přímce nanést šířku dílu 4		4,5 cm
61.		bod tvarování (49)	(44) → (49) = 0,5 * os – 0,5 * oh		5 cm
	Dolní kraj:				
62.	modelace dolního kraje:	dle návrhu	prodloužení přední a zadní středové přímky; spojit plynulým obloukem ve vzdálenosti cca 1 cm pod linií boků		
	Horní kraj:				
63.	(4) → (50)	dle návrhu 2 až 3 cm	pomocný bod na zadní středové přímce		2,8 cm
64.	(22) → (51)	dle návrhu 4 až 5 cm	pomocný bod na prsní přímce		4 cm
65.	(37) → (52)	dle návrhu 1 až 3 cm	pomocný bod na přední středové přímce		1 cm
66.	pomocné vykreslení horního kraje	spojit křivkou body (50) (42) (47) (51) (52)			
	Doplnění hrudní šířky klíny:				
67.	přeměření hrudní šíře:	rozměr získat ze střihu			32,4 cm
68.	velikost přídavků celkem	0,5 * (oh + hP) – hrudní šíře střihu			11,5 cm
69.	klínový přídavek k dílu 6	(36) → (53)	1/3 * (36) → (37) ; ⊥ v bodě (53)	podprsní přímka	5 cm
70.		(54)	průsečík podpažní přímky a ramene výběru 1 PD		
71.		(55)	průsečík hrudní přímky a ramene výběru 1 PD		
72.		(55) → (56)	0,5 * celkový přídavek		5,75 cm
73.		(54) → (56)	spojit obloukem a protáhnout až k hornímu kraji		
74.	klínový přídavek	(57)	z průsečíku podprsní přímky a ramene výběru 2 PD ⊥; na	podprsní přímka	5 cm

	k dílu 5		kolmici 1 cm bod (57)		
75.		(58)	průsečík podpažní přímky a ramene výběru 2 PD		
76.		(58) → (59)	0,5 * celkový přídavek		5,75 cm
77.		(57) → (59)	spojit obloukem a protáhnout až k hornímu kraji		
	Kontrolně přeměřit délky ramen jednotlivých výběrů, případně upravit na stejnou délku				
	Vykreslení střihu				

5.4.2 Nárys střihu viktoriánského korzetu

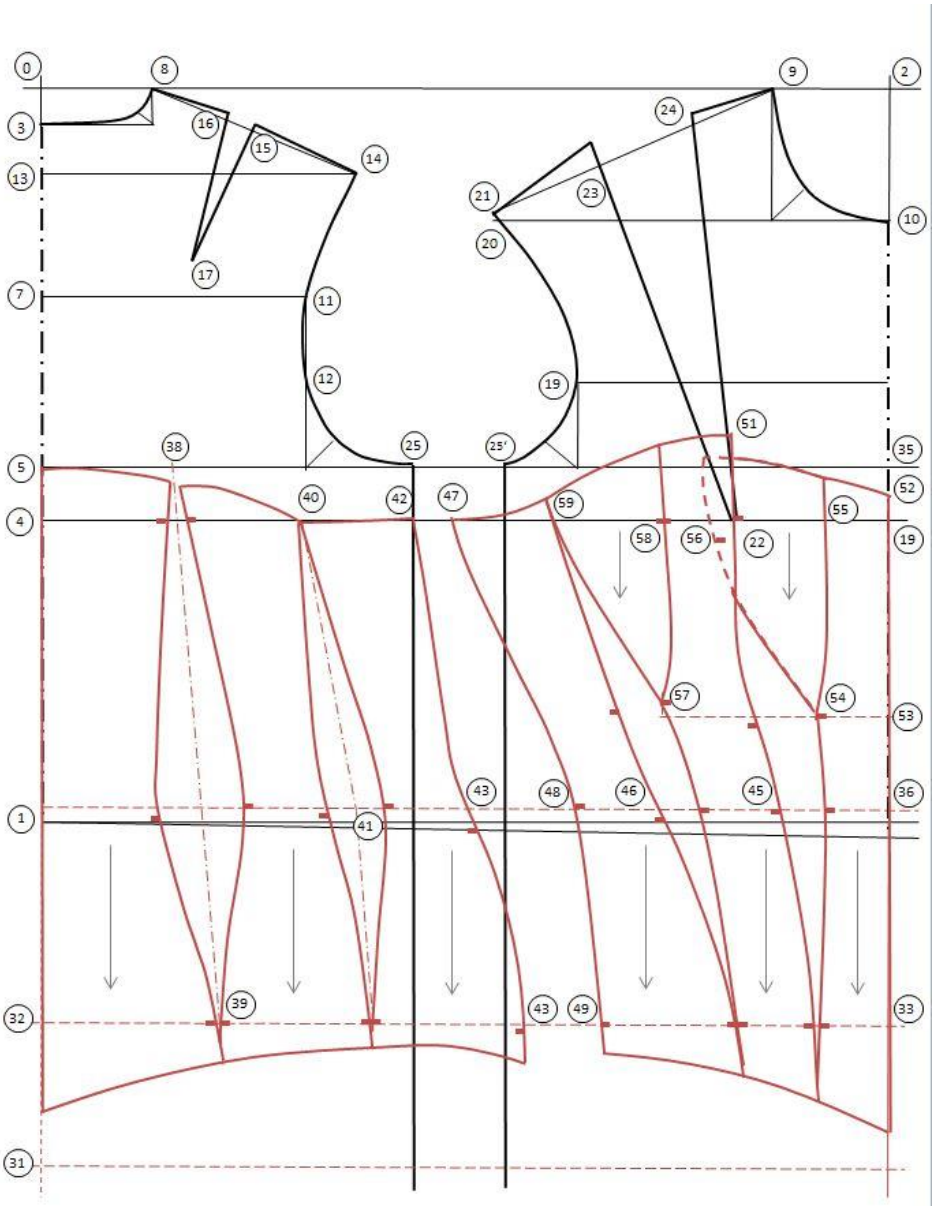

Obrázek 21 -Nárys střihu viktoriánského korzetu implementovaný do základního střihu dle metodiky Ann Haggar.

5.4.3 Zhotovený viktoriánský korzet

Na základě uvedeného konstrukčního postupu pro tvorbu střihu viktoriánského korzetu byl zhotoven modelový exemplář – viz[26] Obrázek .

Obrázek 22 - Zhotovený prototyp viktoriánského korzetu na postavě.

[26] Bližší fotodokumentace viz Příloha G.

6 Diskuse výsledků

V návaznosti na reflexi použitého matematického aparátu, která je uvedena v kapitole 3.4, pokládám za nutné na tomto místě kriticky zhodnotit rovněž závěry a výsledky předložené práce.

Uvedený metodický postup měření dobových artefaktů, který byl použit při analýze dobových ideálních somatotypů, je založen na průzkumu obrazových materiálů, které jsou jako zdroj informací o historické skutečnosti zatíženy jistou chybou, která pramení z povahy tohoto pramene. Jediným pramenem, který bylo pro renesančně-barokní období možné využít, byla malířská díla, neboť dochovaných exemplářů je pouze minimální množství. Pro viktoriánské období byly použity mimo obrazů rovněž reklamní materiály, módní ilustrace a dochované artefakty. Při proměřování obrazů nebylo možné vždy analyzovat pouze nejvhodnější zobrazení postav, neboť by výsledky kvůli nízkému počtu byly statisticky neprůkazné. Původně zamýšlená metoda kalibrace měřených rozměrů na jednotný rozměr hrudní šíře byla proto nahrazena vhodnější metodou, která spočívá ve vyhodnocování vzájemného poměru hrudní a pasové šíře. Jakkoliv je tato metoda pro daný účel vhodnější, přesto nedokáže eliminovat chybu způsobenou různým natočením hrudi a pasu příslušného modelu na obraze.

Výsledné proporční poměry charakterizující ideální somatotypy typické pro renesančně-barokní a viktoriánské období byly vytvořeny na základě obrazových materiálů a reflektují tedy preferovaný vizuální vzhled ženské postavy v dané době prezentovaný zejména vizuálními médii. Bylo by mylné se domnívat, že získané proporční koeficienty odráží reálné tvary průměrné ženské postavy v minulosti. Můžeme totiž předpokládat, že obdobně jako dnes jsou v obrazových materiálech preferovány modely vyhovující obecně platnému ideálu krásy. Výsledky práce jsou však cíleny na proporční modifikace současné ženské postavy do podoby dobově-ideálního somatotypu tak, aby byly využitelné zejména kostýmními výtvarníky, čímž použité prameny zcela odpovídají účelu práce.

Provedená měření i jejich následná aplikace při tvorbě konstrukce střihu historických korzetů mohou být zatížena vysokou mírou nepřesnosti. Domnívám se ale, že uvedený metodický postup práce s historickými prameny, které se na poli specifického odvětví výroby střetávají se zavedenými postupy práce, je přes to přínosný a to nejen z hlediska konstrukčního, ale též technologického. Je-li úkolem konstruktéra navrhnout střihové řešení historického oděvu, musí být zohledněno nejenom typické členění a tvarování, ale rovněž komplexní vizuální dojem, který daný oděv nese.

Navržený metodický postup tvorby střihů historických korzetů, který je výsledkem implementace získaných proporčních koeficientů do konstrukčního postupu Ann Haggar, nelze paušalizovat, neboť vždy je stěžejní brát zřetel na specifika konkrétního modelového řešení. Pro zhotovení prototypů korzetů byla sice vybrána hojně frekventovaná střihová řešení, ta však představují pouze jedny z mnoha a jejich členění může být modifikováno dle daného návrhu. Od toho se odvíjí rovněž omezená možnost aplikace navržených konstrukčních postupů.

Výše jmenované chyby měření, které lze v použitém analytickém postupu očekávat, a uvedená specifika předmětu práce, která mohou výsledky zkreslovat, nelze eliminovat, je však nutné je zohlednit při generalizaci získaných výsledků.

7 Závěr

V úvodní části výzkumu bylo analyticky studováno 119 historických pramenů zobrazujících ženské postavy. Geometrické proměření zkoumaných děl tvořilo základ statistického zpracování získaných dat do podoby poměrových koeficientů, jimiž lze charakterizovat ideální somatotyp ženské postavy typický pro dvě zkoumaná období, a to dobu renesančně-barokní (16. až 18. století) a dobu viktoriánskou (19. století). Na základě rešerše sekundární literatury věnované korzetům a jejich podobě a funkci v historii bylo možné popsat a kriticky zhodnotit tvar a střihové řešení korzetů v obou zkoumaných obdobích, a rovněž porovnat vliv korzetu na proporce ženské postavy. Koeficienty reflektující ideální somatotyp poplatný dané době jsou v souladu s popisem střihového a tvarového řešení korzetů v daném období a spolu s ním tvoří hlavní výstup analytické části práce.

Získané matematické parametry ideálních proporcí byly podkladem pro experimentální vytvoření dvou prototypů korzetů – renesančně-barokního a viktoriánského typu. Ideálně-typické koeficienty byly aplikovány na tělesné rozměry individuální současné ženské postavy, což vedlo k nutné revizi práce se statickým rozměrem obvodu hrudníku a proměnným obvodem pasu. Žádaného poměru těchto dvou parametrů bylo dosaženo umělým navýšením obvodu hrudníku, což však, dle závěrů mnohých historiků odívání, bylo v daném období běžnou praxí. V průběhu experimentu tak došlo k modifikaci figuríny, představující individuální tělesné rozměry, dle uvedených koeficientů na ideálně-typický somatotyp a následně k trojrozměrné modelaci vybraného střihového řešení korzetu.

Experimentálně získané střihové díly byly matematizovány a implementovány do metodiky konstrukce střihů trupových oděvů navržené Ann Haggar. Tato metodika byla zvolena na základě srovnání osmi konstrukčních postupů jako nejoptimálnější pro další práci. Na základě implementace dobově-ideálních parametrů do konstrukčních algoritmů zvolené metodiky bylo možné navrhnout vhodné inovace tak, aby byly vytvořeny dva metodické konstrukční postupy určené pro tvorbu střihů historických korzetů typických pro renesančně-barokní a viktoriánské období.

Výsledky byly ověřeny v praxi prostřednictvím zhotovení dvou exemplářů historických korzetů.

8 Bibliografie

Aldrich, Winifred. 2007. *History of Sizing System and Ready to Wear Garments.* [editor] S. P. Ashdown. Cambridge : Woodhead Publishing Limited (The Textile Institute), 2007. stránky 1-56. 978-1-84569-034-2.

—. 2008. *Metric Pattern Cutting for Women's wear.* Malden : Blackwell Pub., 2008. 14-051-7567-2.

Armstrong, Helen Joseph. 2006. *Patternmaking for fashion design.* Upper Saddle River : Pearson Prentice Hall, 2006. 01-311-1211-2.

Armstrong, Lisa. 2013. 3D Pattern Drafting for Corsetry. *Foundations Revealed.* [Online] červen 2013. [Citace: 9. 2 2015.] http://www.foundationsrevealed.com.

Banfield, Max. 2012. Corsets and health. *THE POSTURE THEORY.* [Online] 2012. [Citace: 9. 12 2013.] http://users.chariot.net.au/~posture/CorsetWebpage.html#.

Burgo, Fernando. 1998. *Il Modellismo: technica del modello sartoriale e industriale: donna - uomo - bambinoa.* Milano : Instituto professionale per la moda, 1998. 88-900-1015-0.

Doyle, Robert. 1997. *Waisted Efforts: An illustrated guide to Corset Making.* Stratford, Ontario : Sartorial Press Publications, 1997. 0-9683039-0-0.

Eco, Umberto. 2005. *Dějiny Krásy.* Praha : Argo, 2005. 80-720-3677-7.

Haggar, Ann. 2004. *Pattern Cutting for Lingerie, beachwear and laisurewear.* Malden : Blackwell Pub., 2004. 14-051-1858-5.

Hill, Margot Hamilton a Bucknell, Peter. 1987. *The Evolution of Fashion: Pattern and Cut from 1066 to 1930.* Batsford : autor neznámý, 1987.

Klingerman, Katherine Marie . 2006. *BINDING FEMININITY: AN EXAMINATION OF THE EFFECTS OF TIGHTLACING.* místo neznámé : B.A. University of Vermont, 2006.

Kraemerová, Zuzana. 2010. Úvod do historie korzetů: Vývoj korzetů od 16. do 19. století. *Sborník semináře historie odívání (editorka Martina Hřibová).* 2010, Sv. třetí, 1. vydání.

Kunzle, David. 2004. *Fashion & Fetishism: Corsets, Tightlacing & Other Forms of Body-Sculpture.* Stroud, United Kingdom : Sutton Publishing, 2004.

Kybalová, Ludmila. 1997. *Barok a rokoko.* Dějiny odívání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 978-80-7106-144-1.

—. 2009. *Od "zlatých dvacátých" po Diora.* Dějiny odívání. Praha : NLN - Nakladatelství lidové noviny, 2009. 978-80-7106-149-6.

—. 2004. *Od empíru k druhému rokoku.* Dějiny odívání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 80-7106-147-6.

—. 1996. *Renesance.* Dějiny odívání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1996. 978-80-7106-143-4.

—. 2001. *Středověk.* Dějiny odívání. Praha : Nakladatelství lidové noviny, 2001. stránky 76-77. 978-80-7109-142-7.

Kybalová, Ludmila, Herbenová, Olga a Lamarová, Milena. 1974. *Obrazová encyklopedie módy.* Praha : Artia, 1974.

Lipovetsky, Gilles. 2002. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech.* [překl.] Martin Pokorný. střed. Praha : Prostor, 2002.

Lo, Denic Chunman. 2011. *Patternmaking.* London : Laurence King, 2011. 18-566-9750-9.

M. Müller und Sohn. 2005. *Historische Schnitte nach M- Müller und Sohn: DOB Schnittkonstruktionen.* Mnichov : Rundschau, 2005. 3-929305-27-5.

Musilová, Blažena. 2013. Projetování oděvních výrobků. *Podklady k přednáškám z předmětu Konstrukce oděvů.* Liberec : FT TUL, 2013.

Salen, Jill. 2008. *Corsets: Historic Patterns and Techniques.* místo neznámé : Batsford Ltd, 2008. 1906388016.

Seelingová, Charlotte. 2000. *Století módy (1900-1999).* [překl.] Jiří Kanta, Petra Martínková a Yveta Blovská. Praha : Slovart, 2000. str. 656. 80-7209-247-2.

Shin, Kristina. 2010. *Patternmaking for Underwear Design.* Seattle : Createspace, 2010. 14-515-1159-0.

Siam Costumes. 2013. Cutter Guides. *Siam Costumes.* [Online] Siam Costumes Intl. Ltd., 2013. [Citace: 13. 3 2015.] http://siamcostumes.com/index.php.

Skarlantová, Jana. 2007. *Oděv jako znak - sémiotické funkce oděvu a jejich axiologické proměny.* Praha : Karolinum, 2007. 978-80-7290-330-6.

Sömmerring, S. T. 1893. *Über die Wirtkungen der Schürbr'uste.* Berlin : Vossichte Buchhandlung, 1893.

Stanley, Helen. 1991. *Flat Pattern Cutting and Modelling for Fashion.* místo neznámé : Nelson Thornes, 1991. 0748704272.

Steele, Valerie. 2001. *The Corset: A Cultural History.* New Haven, Connecticut : Yale University Press, 2001.

Storchová, Lucie. 2014. *Koncepty a dějiny: Proměny pojmů v současné historické vědě.* Praha : Scriptorium, 2014. 978-80-87271-87-2.

Summers, Leight. 2001. *Bound to Please: A History of the Victorian Corset.* Oxford : Berg Publishing, 2001.

Tomako, Nakamichi. 2010. *Pattern Magic.* London : Laurence King Publishing, 2010. 18-566-9705-3.

Uchalová, Eva. 1997. *Česká móda 1870-1918 - Od valčíku po tango.* Praha : Olympia, 1997.

Waugh, Norah. 1954. *Corsets and Crinolines.* místo neznámé : Routledge, 1954. 0878305262.

Yu, W. a Fan, J. 2006. *Innovation and Technology of Women's Intimate Apparel.* místo neznámé : CRC Press, 2006. 978-0849391057.

Zvolánková, Alena. 2013. Korzet jako prostředek mutilace (seminární práce na předmět Osteologie - praktikum). Praha : akademická práce na FHS UK, 2013.

9 Seznam obrázků

Obrázek 1 - *Stomacher* určený k zakrytí přední části korzetu. Zdroj: http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/156994?rpp=30&pg=1&ft=stomacher&pos=1 7
Obrázek 2- Otevřený živůtek z 18. století bez náprsenky (stomacher). Zdroj: http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/105366?rpp=30&pg=1&ft=bodice&when=A.D.+1600-1800&pos=6 7
Obrázek 3 - Rohovinový zdobený *busk* ze 17. století, určený k vyztužení předního středu korzetu. V dolní části jsou patrné otvory, jimiž se *busk* do korzetu přivazoval. Zdroj: http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/85399?rpp=30&pg=1&ft=busk&pos=2 7
Obrázek 4 - umístění *busk*u v předním středu korzetu. Zdroj: (Waugh, 1954) 7
Obrázek 5 - Metodika měření sledovaných rozměrů 8
Obrázek 6 - Náhled na pracovní prostředí programu GIMP. 9
Obrázek 7 - Ilustrace uvedených způsobů šněrování korzetu - vlevo spirálové šněrování, vpravo šněrování křížové. Zdroj: neznámý 11
Obrázek 8 - Ilustrace proměny optické délky trupové části v renesančně-barokním a viktoriánském období. Kalibrováno na stejnou výšku postavy a hrudní šíři. Ilustrace převzaty z: (Kybalová, 1997) a (Kybalová, 2004) 13
Obrázek 9 - Originál korzetu z přelomu 17. a 18. století. Zdroj: http://www.metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/90404 17
Obrázek 10 - Střih korzetu uvedený v Diderotově encyklopedii roku 1776. Převzato z: (Waugh, 1954 str. 40) 17
Obrázek 11 - Střih korzetu z roku 1844. Převzato z: (Waugh, 1954) 18
Obrázek 12 - střih korzetu bez vsazených klínů z roku 1800. Převzato z: (Waugh, 1954) 18
Obrázek 13 - Ukázka vytvořené modelační figuríny na konkrétní postavu. 19
Obrázek 14 - Fotografie dochovaných "bust improvers". Zdroj: (Doyle, 1997 str. 178) 22
Obrázek 15- Reklama z konce 19. století propagující vycpávky poprsí. Zdroj: (Doyle, 1997 str. 182) 23
Obrázek 16 - Místa snímání horizontálních tělesných rozměrů. Přejato z: (Haggar, 2004 str. 7) 33
Obrázek 17 - Místa snímání vertikálních tělesných rozměrů. Přejato z: (Haggar, 2004 str. 9) 33
Obrázek 18 - Konstrukce dle metodiky Ann Haggar. 37
Obrázek 19 - Nárys střihu renesančně-barokního korzetu implementovaný do základního střihu dle metodiky Ann Haggar 41
Obrázek 20 - Zhotovený prototyp renesančně-barokního korzetu na postavě. 42
Obrázek 21 -Nárys střihu viktoriánského korzetu implementovaný do základního střihu dle metodiky Ann Haggar. 49
Obrázek 22 - Zhotovený prototyp viktoriánského korzetu na postavě. 50
23 – Model renesančně-barokního korzetu z roku 1680 publikované Norah Waugh (Waugh, 1954 str. 38) viii

24 – Střih viktoriánského korzetu z roku 1892. Zdroj: Materiály firmy Symington Costet Co. Uveřejněné Leicesterským museem. Zdroj: http://imageleicestershire.org.uk ix
25 konstrukce dámské halenky: Zdroj: (Musilová, 2013) x
26 - Konstrukce dámského body. Zdroj: (Musilová, 2013) xi
27 - Základní konstrukce pro trupové oděvy. Zdroj: (Shin, 2010 str. 30) xii
28 Základní konstrukce přiléhavého trupového oděvu. Zdroj: (Aldrich, 2008 str. 17) .. xiii
29 - Základní střih pro přiléhavý trupový oděv. Zdroj: (Haggar, 2004 str. 13) xiv
30 - Základní konstrukce body. Zdroj: (Burgo, 1998 str. 213) xv
31 - Základní kosntrukce dámské halenky. Zdroj: (Musilová, 2013) xvi
32 Základní konstrukce pro trupové oděvy. Zdroj: (Lo, 2011 str. 57) xvii
33 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - čelní pohled. xxxii
34 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - poloprofil. xxxii
35 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - detail "tabs" xxxiii
36 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - detail šněrování. xxxiii
37 - Zhotovený viktoriánský korzet - čelní pohled. xxxiv
38 - Zhotovený viktoriánský korzet - poloprofil. xxxiv
39 - Zhotovený viktoriánský korzet - boční pohled. xxxv
41 - Zhotovený viktoriánský korzet - detail prošití. xxxv
40 - Zhotovený viktoriánský korzet - detail šněrování. xxxv

10 Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Výsledky analýzy proporcí pro renesančně-barokní období. 9
Tabulka 2 - Výsledky analýzy proporcí pro viktoriánské období.....12
Tabulka 3 - Aplikace stanovených koeficientů na rozměry vybrané konfekční postavy. 24
Tabulka 4 - Aplikace stanovených koeficientů na postavu. 25
Tabulka 5 - Přehled modelačních úprav figuríny pro obě zkoumaná období. 26
Tabulka 6 - Srovnání vybraných konstrukčních metodik.....31

Seznam grafů

Graf 1- Vývoj poměrových koeficientů v renesančně-barokním období. 10

Příloha A – Statistické zpracování výsledků analýzy ideálního somatotypu

Data pro renesančně-barokní období:

ID	název	autor	datace	hrudník	pas	přední délka	RB1 = pasová šíře/hrudní šíře	RB2 = přední délka/hrudní šíře
1	Eleonora of Toledo with her son Giovanni de' Medici	BRONZINO, Agnolo	1544	222,00	187,30	213,10	0,843693694	0,959909910
2	Portrait of Lucrezia Panciatichi	HOLBEIN, Hans the Younger	1540	264,20	221,30	230,20	0,837623013	0,871309614
3	Portrait of a Lady	LICINIO, Bernardino	1515	356,10	273,40	293,00	0,767761865	0,822802584
4	Portrait of a Lady as Lucretia	MASTER of Female Half-lengths	1530	336,00	303,10	330,07	0,902083333	0,982341528
5	Lady with a Unicorn	RAFFAELLO Sanzio	1505	301,10	202,50	216,70	0,672534042	0,719694454
6	Portrait of a Woman (La Muta)	TIZIANO Vecellio	1507	322,00	218,90	319,83	0,679813665	0,993265125
7	Girl with a Fan	TIZIANO Vecellio	1556	178,60	143,90	176,40	0,805711086	0,987681971
8	Giulia Varano, Duchess of Urbino	TIZIANO Vecellio	1545	249,00	228,00	189,00	0,915662651	0,759036145
9	Portrait of a Noblewoman	GHEERAERTS, Marcus the Younger	1580	327,20	234,10	316,03	0,715464548	0,965865654
10	Portrait of Queen Elisabeth I	GHEERAERTS, Marcus the Younger	1590	182,00	110,20	166,22	0,605494505	0,913285647
11	Portrait of Queen Elisabeth I	HILLIARD, Nicholas	1592	99,20	71,57	95,50	0,721450000	0,962701613
12	Woman in a Red Dress	TERZIO, Francesco	1560	180,10	151,20	185,98	0,839533592	1,032658741
13	Archduchess Barbara	TITO, Santi di	1565	153,00	120,50	117,10	0,787581699	0,765359477
14	Portrait of Maria de' Medici	Santi di Tito	1601	151,60	96,42	180,70	0,635984563	1,191952507
15	Elisabeth I. When Princess	neznámý	1543	3,10	2,20	3,48	0,709677419	1,123658596
16	Madame Bergeret	BOUCHER, François	1766	155,30	114,60	122,80	0,737926594	0,790727624
17	Portrait of Marquise de Pompadour	BOUCHER, François	1759	134,20	108,10	107,20	0,805514158	0,798807750
18	Portrait of Marquise de Pompadour	DEVIS, Arthur	1756	132,30	103,90	103,20	0,785336357	0,780045351

19	Portrait of a Lady	DEVIS, Arthur	1749	83,00	57,90	84,00	0,697590361	1,012048193
20	Richard Bull and Mary Bennett	DEVIS, Arthur	1747	52,00	36,90	49,90	0,709615385	0,959615385
21	Portrait of a Young Woman	HOGARTH, William	1750	297,10	215,90	275,55	0,726691350	0,927456359
22	Portrait of Mary Edwards	HOGARTH, William	1742	183,30	134,00	183,09	0,731042008	0,998874565
23	Portrait of a Lady	LARGILLIÈRE, Nicolas de	1700	144,50	117,70	122,00	0,814532872	0,844290657
24	Portrait of the Duchesse de Saint-Aignan	LOO, Carle van	1730	177,30	103,00	183,86	0,580936266	1,036985632
25	Portrait of Marie Leszczynska, Queen of France	MEYTENS, Martin van, II	1748	120,00	90,75	138,00	0,756231859	1,150000000
26	Queen Maria Theresia	NATTIER, Jean-Marc	1750	135,50	93,43	180,50	0,689521400	1,332103321
27	Madame Henriette	NATTIER, Jean-Marc	1754	48,60	37,70	45,96	0,775720165	0,945623158
28	Portrait of Catherine I	VERELST, Maria	1717	126,10	89,50	116,47	0,709754163	0,923652618
29	Portrait of Anne Blackett	DANCE-HOLLAND, Nathaniel	1723	160,10	112,20	191,92	0,700811993	1,198745636
30	Portrait of Anne, Countess of Albemarle	CRESPI, Luigi	1770	124,00	80,10	113,13	0,645967742	0,912365257
31	Mary, Countess of Howe	LAMPI, Johann Baptist I	1764	126,00	90,60	108,40	0,719047619	0,860317460
32	Portrait of Catherine II	LISIEWSKA, Anna Dorothea	1794	116,10	88,50	96,00	0,762273902	0,826873385
33	Wilhelmine Encke, Countess Lichtenau	PASCH, Lorentz the Younger	1776	104,40	77,81	106,30	0,745268231	1,018199234
34	Portrait of Queen Sophie-Magdalene	PÉCHEUX, Laurent	1773	140,00	103,55	111,20	0,739658456	0,794285714
35	Portrait of Maria Luisa of Parma, Later Queen of Spain	RAMSAY, Allan	1765	116,10	82,70	107,24	0,712316968	0,923658741
36	Portrait of Lady Hariot Vernon	REYNOLDS, Sir Joshua	1742	95,30	74,40	111,49	0,780692550	1,169854236
37	The Countess of Dartmouth	REYNOLDS, Sir Joshua	1757	95,10	65,90	81,99	0,692954784	0,862132515
38	Portrait of Catherine II	ANTROPOV, Aleksey Petrovich	1766	111,00	93,65	106,55	0,843693694	0,959909910
39	The Countess of San Martino	BATONI, Pompeo	1785	249,00	198,84	252,00	0,798562315	1,012048193
40	The Princess of Lamballe	CHARPENTIER, Jean-Baptiste the Elder	1795	279,63	256,04	212,25	0,915662651	0,759036145

41	Portrait of Rebecca Boylston	COPLEY, John Singleton	1767	60,30	45,30	54,20	0,751243781	0,898839138
42	Elisabetta Cellesi	CRESPI, Luigi	1730	146,64	107,20	143,48	0,731042008	0,978456326
43	Portrait of Anne, Countess of Albemarle	DANCE-HOLLAND, Nathaniel	1770	121,00	77,10	103,13	0,637190083	0,852316242
44	Portrait of the Artist's Wife and Son	DANLOUX, Henri-Pierre	1790	127,71	97,35	105,60	0,762273902	0,826873385
45	Portrait of Catherine II before a Mirror	ERIKSEN, Vigilius	1762	124,34	95,98	104,39	0,771917549	0,839521960
46	Study (Fanciful Figure)	FRAGONARD, Jean-Honoré	1769	116,10	81,60	105,60	0,702842377	0,909560724
47	Lady Bate-Dudley	GAINSBOROUGH, Thomas	1787	117,30	89,80	97,10	0,765558397	0,827791986
48	Mary, Countess of Howe	GAINSBOROUGH, Thomas	1764	200,00	179,00	199,00	0,895000000	0,995000000
49	Portrait of Mademoiselle de Montpensier	BEAUBRUN, Charles	1655	160,00	105,46	213,54	0,659123147	1,334641250
50	Portrait of Princess Anna Julianna Eszterházy, Wife of Count Ferenc Nádasdy	BLOCK, Benjamin	1656	144,53	121,29	192,19	0,839193624	1,329727905
51	Portrait of Teresa Francisca Mudarra y Herrera	COELLO, Claudio	1690	183,67	120,30	178,43	0,654996513	0,971472583
52	Portrait of a Couple in a Landscape	DOU, Gerrit	1630	149,31	125,30	145,60	0,839193624	0,975125487
53	Elector Palatine Johann Wilhelm von Pfalz-Neuburg and Anna Maria Luisa de' Medici	DOUVEN, Jan Frans van	1708	138,72	100,05	127,86	0,721200980	0,921712803
54	The Jewish Bride (Esther Bedecked)	GELDER, Aert de	1684	141,92	100,05	118,98	0,704939402	0,838359639
55	Portrait of a Countess	HUYSMANS, Jacob	1685	405,30	283,13	395,22	0,698563214	0,975123653
56	Portrait of a Couple	JONSON VAN CEULEN, Cornelius the Younger	1654	421,36	287,50	411,09	0,682315487	0,975623159
57	Portrait of a Lady in Blue Dress	LELY, Sir Peter	1660	16,08	10,07	15,73	0,625978412	0,978512365
58	Portrait of Maria Mancini	VOET, Jacob Ferdinand	1670	87,93	74,52	80,34	0,847511600	0,913654747
59	Portrait of Mary Elizabeth Browne, Lady Teynham	WRIGHT, John Michael	1672	255,00	169,32	220,63	0,663987412	0,865215686
60	Portrait of Christine of Lorraine	CASINI, Valore	1620	75,80	64,80	70,17	0,854881266	0,925684512

61	The Wife and Daughter of Colyn de Nole	DYCK, Sir Anthony van	1627	159,18	103,98	198,77	0,653214598	1,248712150
						průměr	**0,741900159**	**0,973803547**
							0,74	**0,97**
						VAR	**0,005427059**	**0,023449113**

Data pro viktoriánské období:

ID	název	autor	datace	hrudník	pas	přední délka	V1 = pasová šíře/hrudní šíře	V2 = přední délka/hrudní šíře
62	Originál	MET muzeum	1876	356,10	231,00	160,00	0,648694187	0,449311991
63	Originál	MET muzeum	1893	371,00	236,00	281,39	0,636118598	0,758469524
64	Originál	MET muzeum	1890	515,80	278,30	353,83	0,539550213	0,685985440
65	Originál	MET muzeum	1874	426,10	249,00	251,00	0,584369866	0,589063600
66	Originál	MET muzeum	1885	394,10	267,10	221,00	0,677746765	0,560771378
67	Originál	MET muzeum	1890	423,00	262,00	306,97	0,619385343	0,725698456
68	Originál	MET muzeum	1880	268,10	153,60	211,68	0,572920552	0,789541256
69	Originál	MET muzeum	1875	384,00	245,00	238,10	0,638020833	0,620052083
70	Originál	MET muzeum	1840	383,00	223,00	242,10	0,582245431	0,632114883
71	Originál	MET muzeum	1900	386,20	266,40	280,18	0,689798032	0,725469857
72	Originál	MET muzeum	1886	415,80	275,10	217,40	0,661616162	0,522847523
73	Originál	MET muzeum	1880	370,00	239,50	202,70	0,647297297	0,547837838
74	Originál	MET muzeum	1872	396,20	269,20	157,87	0,679454821	0,398456215
75	reklama	Steele str. 55	1851	1,40	0,80	0,70	0,571428571	0,500000000
76	reklama	Steele str. 59	1851	2,60	1,30	1,08	0,500000000	0,414215689
77	reklama	Steele str. 62	1851	2,20	1,20	0,88	0,545454545	0,398541257
78	reklama	Steele str. 63	1851	3,10	1,60	1,40	0,516129032	0,451612903
79	reklama	Steele str. 47	1880	4,70	2,80	2,30	0,595744681	0,489361702
80	Modní ilustrace	Kybalová str. 168	1863	1,58	0,87	0,70	0,550632911	0,443037975
81	Modní ilustrace	Kybalová str. 182	1866	2,80	1,40	1,10	0,500000000	0,392857143
82	originál	MET muzeum	1880	361,00	219,00	154,90	0,606648199	0,429085873
83	ilustrace	Revue de la mode	1877	8,56	5,27	4,72	0,615284970	0,551258469
84	ilustrace	Revue de la mode	1878	7,56	4,38	3,69	0,578948484	0,487595857
85	ilustrace	Revue de la	1879	8,32	4,87	4,43	0,585858547	0,532525253

		mode						
86	ilustrace	Revue de la mode	1880	9,00	5,69	5,54	0,632525152	0,615142563
87	ilustrace	Revue de la mode	1881	8,10	4,80	4,60	0,592592593	0,567901235
88	ilustrace	La France élégante	1835	5,90	2,80	3,08	0,474576271	0,521632585
89	ilustrace	La France élégante	1835	4,60	2,50	2,51	0,543478261	0,545126360
90	ilustrace	La France élégante	1835	4,40	2,60	2,90	0,590909091	0,659090909
91	ilustrace	Der Bazaar	1843	3,00	1,90	1,30	0,633333333	0,433333333
92	ilustrace	Der Bazaar	1863	30,00	21,00	22,00	0,700000000	0,733333333
93	ilustrace	Der Bazaar	1864	22,00	16,00	13,00	0,727272727	0,590909091
94	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1864	3,60	2,57	2,10	0,713888889	0,583333333
95	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1864	3,60	2,58	2,20	0,716666667	0,611111111
96	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1864	3,72	2,65	1,95	0,712365591	0,524193548
97	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1864	3,50	2,50	2,20	0,714285714	0,628571429
98	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1865	3,60	2,10	2,20	0,583333333	0,611111111
99	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1865	5,00	2,94	2,61	0,588541237	0,521236985
100	ilustrace	The Englishwonem and Ladies Penny	1865	5,20	3,13	2,53	0,601080769	0,485625000
101	reklama	Modebilder zur Theaterzeitung aus Paris	1871	8,30	5,02	3,01	0,605232589	0,363251552
102	reklama	Modebilder zur Theaterzeitung aus Paris	1871	8,20	5,30	2,95	0,646341463	0,359874570
103	reklama	Godey's Fashion	1871	220,00	124,49	123,71	0,636144578	0,562315849
104	reklama	Godey's Fashion	1872	232,60	133,08	121,69	0,642857143	0,523154896
105	reklama	Godey's Fashion	1872	215,00	123,05	118,17	0,572315847	0,549632518
106	reklama	Godey's Fashion	1873	325,00	202,67	182,70	0,623587460	0,562147854
107	reklama	Godey's Fashion	1873	326,20	211,98	184,02	0,649858642	0,564125548

108	reklama	Godey's Fashion	1873	324,80	199,00	149,07	0,612684729	0,458965848
109	reklama	Frank Leslie's Lady's Magazine	1875	325,50	201,98	189,30	0,620522273	0,581566820
110	reklama	Frank Leslie's Lady's Magazine	1875	324,30	200,90	172,60	0,619488128	0,532223250
111	reklama	Frank Leslie's Lady's Magazine	1875	323,90	198,90	185,80	0,614078419	0,573633838
112	reklama	Frank Leslie's Lady's Magazine	1876	165,00	100,44	90,73	0,608745621	0,549875623
113	reklama	Frank Leslie's Lady's Magazine	1876	159,60	104,58	89,78	0,655248580	0,562514578
114	reklama	MET muzeum	1865	8,30	5,28	4,96	0,636144578	0,597590361
115	reklama	MET muzeum	1865	8,40	5,40	5,30	0,642857143	0,630952381
116	reklama	MET muzeum	1865	8,20	5,20	5,00	0,634146341	0,609756098
117	reklama	MET muzeum	1866	5,60	3,35	3,10	0,598745625	0,553571429
118	reklama	MET muzeum	1866	5,80	3,42	3,50	0,589655172	0,603448276
119	reklama	MET muzeum	1866	5,65	3,23	3,00	0,571681416	0,530973451
						průměr	**0,614629887**	**0,551671359**
							0,61	**0,55**
						VAR	**0,002734461**	**0,005237575**

Příloha B - Seznam historických konstrukčních metodik

Pro porovnání tělesných proporcí ženské postavy v 19. století a dnes byly zkoumány tyto dochované tabulky tělesných rozměrů:

- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů uvedená ve střihačském manuálu „The ´Keystone´ Systém, New York“ z roku 1891, jejímž autorem je C. Hecklinger. Převzato z: (Aldrich, 2007 str. 31)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „Cutting Ladies‘ Garments“ vydané Chas. J. Stone Cutting School, Chicago, Illinois, jejímž autorem je C.J. Stone. Převzato z: (Aldrich, 2007 str. 32)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů užívaná v konstrukčním systému „Climax“ roku 1906. Převzato z: (Doyle, 1997 str. 20)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů uveřejněná v „The Tailor and Cutter Academy“ na přelomu 19. a 20. století. Převzato z: (Doyle, 1997 str. 21)
- Tabulky „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů uveřejněné v učebnici střihů „Artistic: Ladies‘ Tailor System“ z roku 1898. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „The Parisian Tailor Complete Instructor and Practical Guide to Ladies‘ Tailoring“ vydaná P. A. Fouriérem ve Philadelphii roku 1895. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „Glickstein Systém: Ladies‘, Misses‘ and Children’s Garments“ vydaná P. H. Glickensteinem 1909 v New Yorku. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „Handbook on Dress and Cloak Cutting“ vydaná CH. Hecklingerem vNew Yorku roku 1884. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „The American Garment Cutter for Women‘s Garments“ vydaná společností American Fashion (auterem Gustav Engelmann) roku 1913. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „The Cutters‘ Practical Guide to the Cutting of Ladies‘ Garments“ vydaná W. D. F. Vincentem roku 1899. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)
- Tabulka „tělesných“ (konstrukčních) rozměrů převzatá z knihy „The Scientific Tailor Based on Geometry“ vydaná F. L. Phelpsem roku 1904. Zdroj: (Siam Costumes, 2013)

Příloha C – Vzory členění prototypových korzetů

Zobrazení korzetu, z něhož bylo kopírováno členění pro zhotovení modelu renesančně-barokního korzetu:

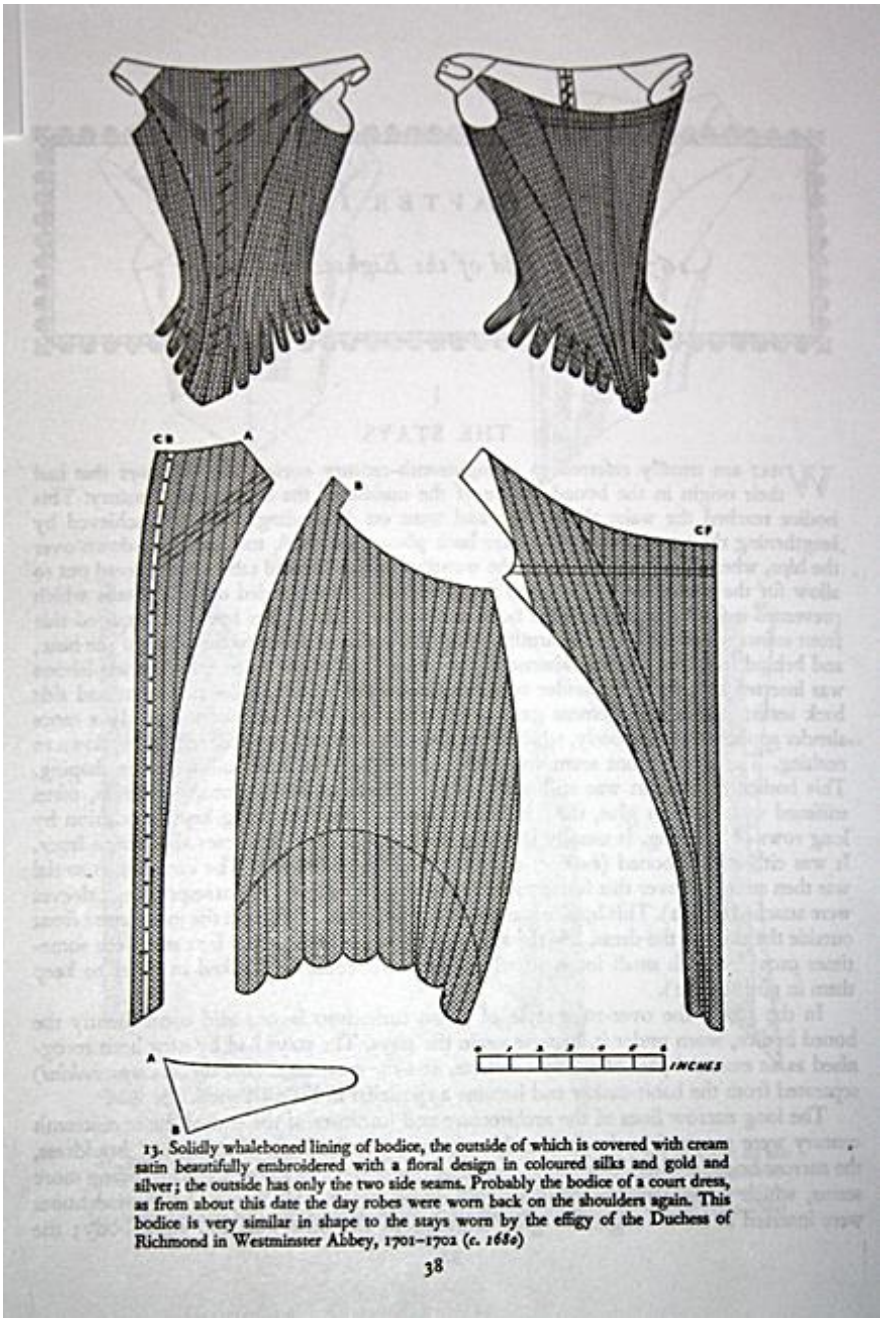

13. Solidly whaleboned lining of bodice, the outside of which is covered with cream satin beautifully embroidered with a floral design in coloured silks and gold and silver; the outside has only the two side seams. Probably the bodice of a court dress, as from about this date the day robes were worn back on the shoulders again. This bodice is very similar in shape to the stays worn by the effigy of the Duchess of Richmond in Westminster Abbey, 1701–1702 (*c. 1680*)

38

234 – Model renesančně-barokního korzetu z roku 1680 publikované Norah Waugh (Waugh, 1954 str. 38)

Zobrazení korzetu, z něhož bylo kopírováno členění pro zhotovení modelu viktoriánského korzetu:

24 – Střih viktoriánského korzetu z roku 1892. Zdroj: Materiály firmy Symington Costet Co. Uveřejněné Leicesterským museem. Zdroj: http://imageleicestershire.org.uk

Příloha D – Zobrazení analyzovaných střihových konstrukcí

1) **M.MÜLLER UND SOHN.** Historische Schnitte nad M.Müller und Sohn: DOB Schnittkonstruktionen. 3. vyd. Mnichov: Rundschau, 2005. ISBN 3-929305-27-5.

Základní konstrukce střihu pro dámskou halenku:

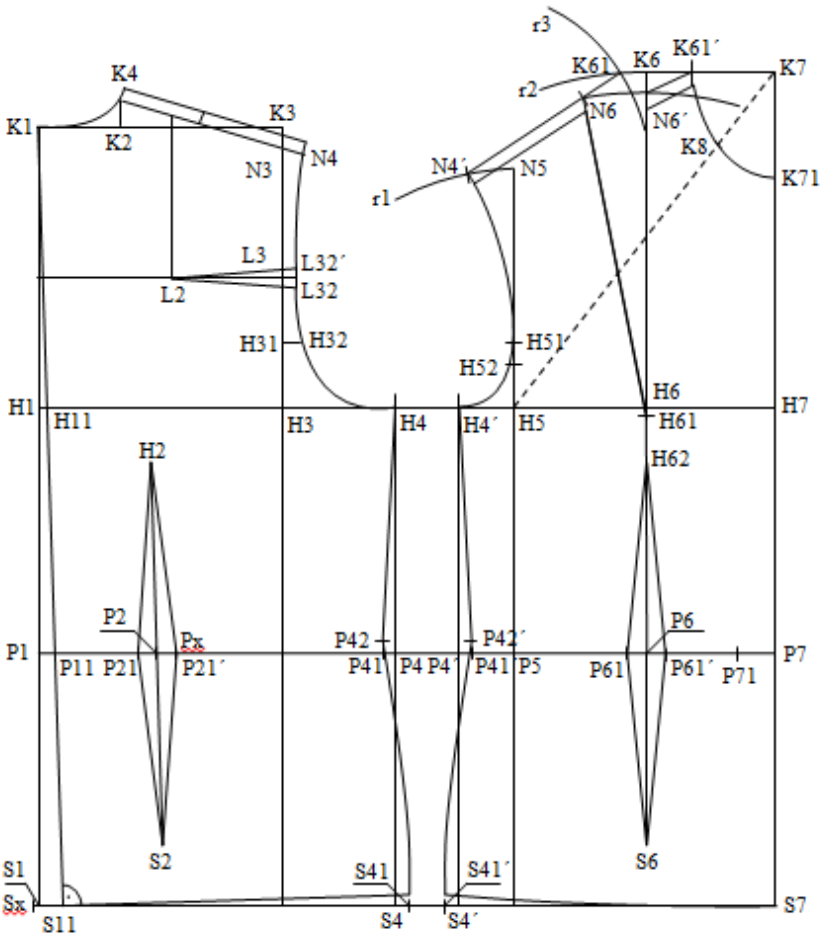

25 **konstrukce dámské halenky: Zdroj: (Musilová, 2013)**

2) **MÜLLER UND SOHN**. Kleider & Blusen Schnittkonstruktion 23. vyd. Mnichov: Rundschau, 2009. ISBN 3-929305-30-8.¨

Základní konstrukce střihu pro dámské body:

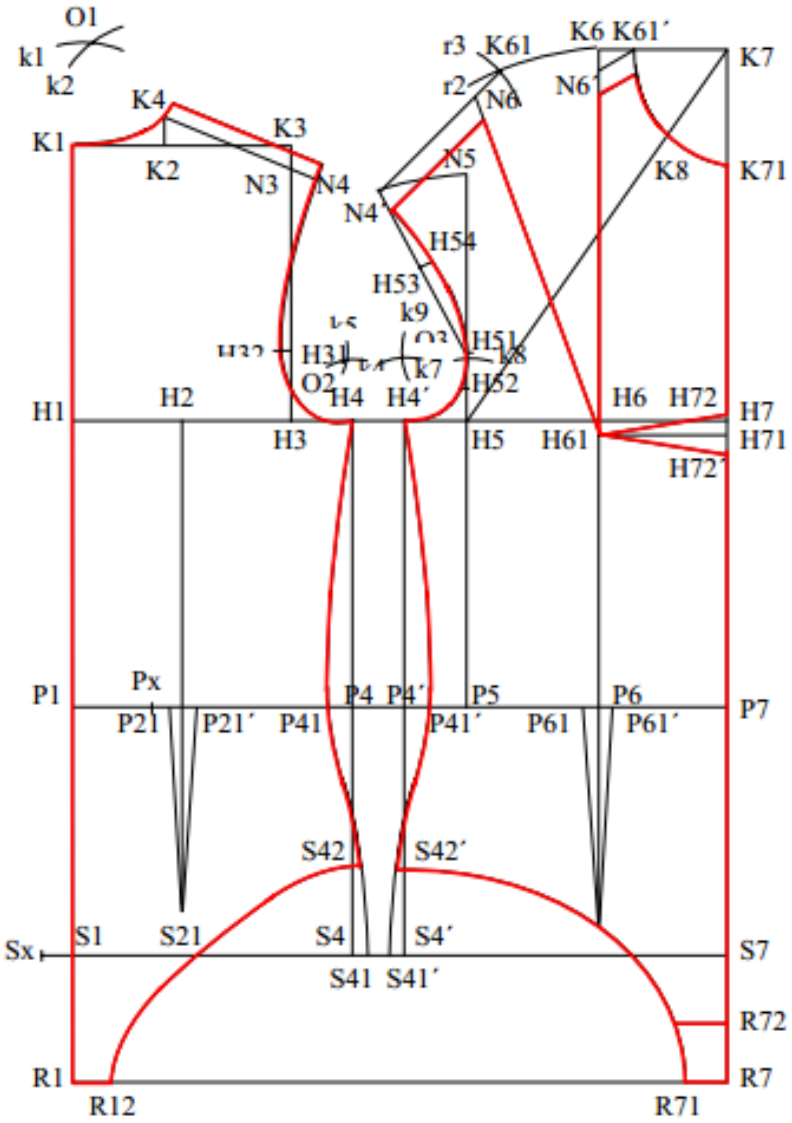

265 - Konstrukce dámského body. Zdroj: (Musilová, 2013)

3) **SHIN, Kristina**. Patternmaking for underwear design. Seattle, Wash: Createspace, 2010. ISBN 14-515-1159-0.

Základní konstrukce střihu pro trupové oděvy:

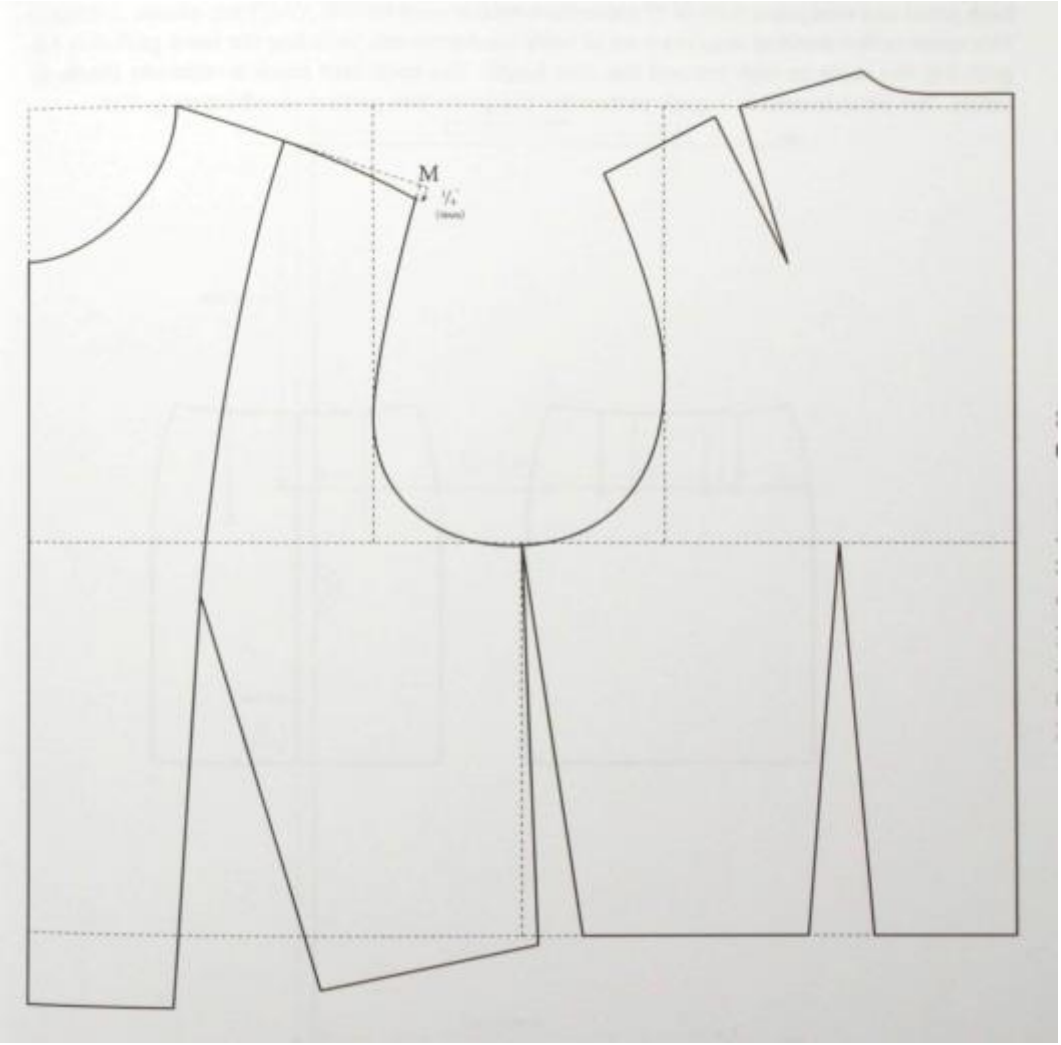

27 - Základní konstrukce pro trupové oděvy. Zdroj: (Shin, 2010 str. 30)

4) **ALDRICH, Winifred**. Metric pattern cutting for women's wear. 5th ed. Malden, MA: Blackwell Pub., 2008, 215 p. ISBN 14-051-7567-2.

Základní konstrukce střihu pro přiléhavé trupové oděvy:

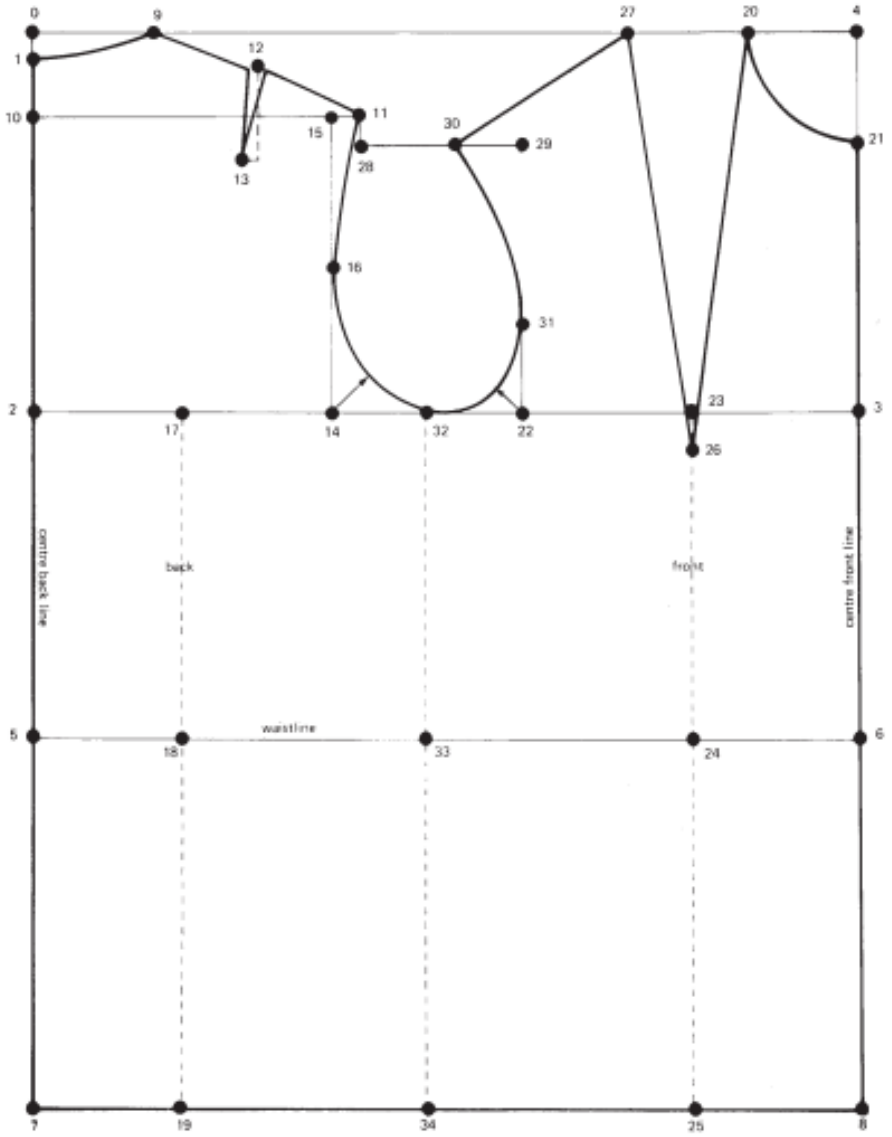

28 Základní konstrukce přiléhavého trupového oděvu. Zdroj: (Aldrich, 2008 str. 17)

5) **HAGGAR, Ann.** Pattern cutting for lingerie, beachwear and leisurewear. 2nd ed. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, 279 p. ISBN 14-051-1858-X.

Základní konstrukce střihu trupového oděvu:

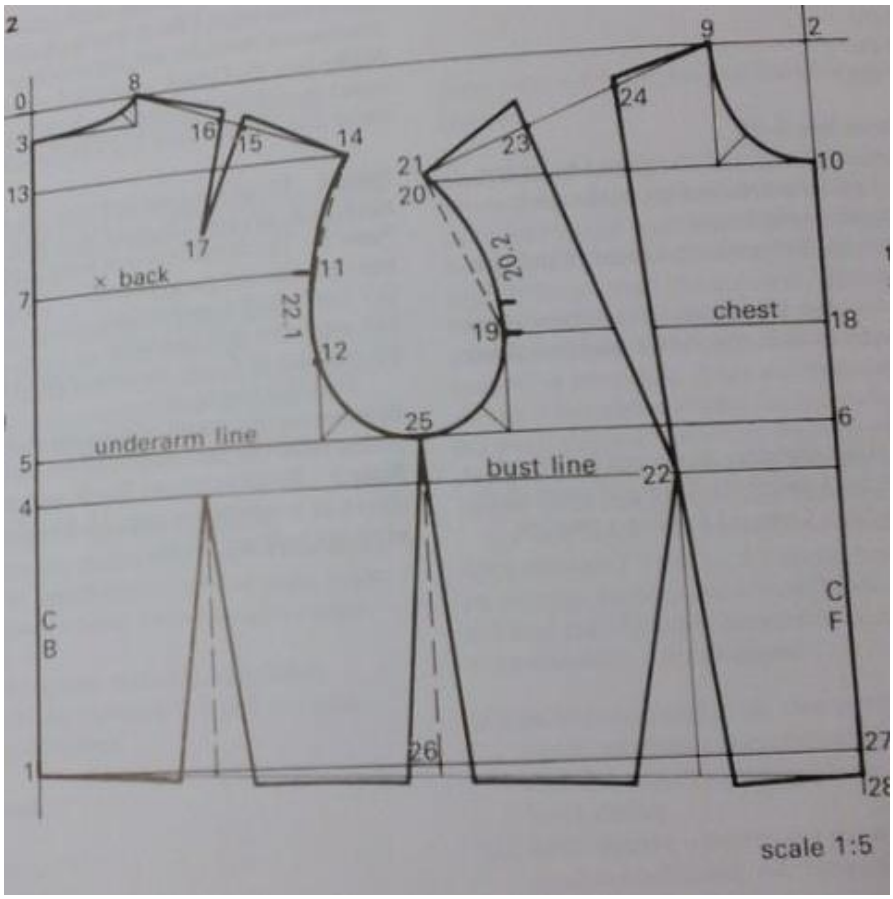

29 - Základní střih pro přiléhavý trupový oděv. Zdroj: (Haggar, 2004 str. 13)

6) **BURGO, Fernando**. Il modellismo: technica del modello sartoriale e industriale : donna - uomo - bambino/A. Milano: Istituto professionale per la moda, 1998. ISBN 88-900-1015-0

Základní konstrukce střihu prádlového body:

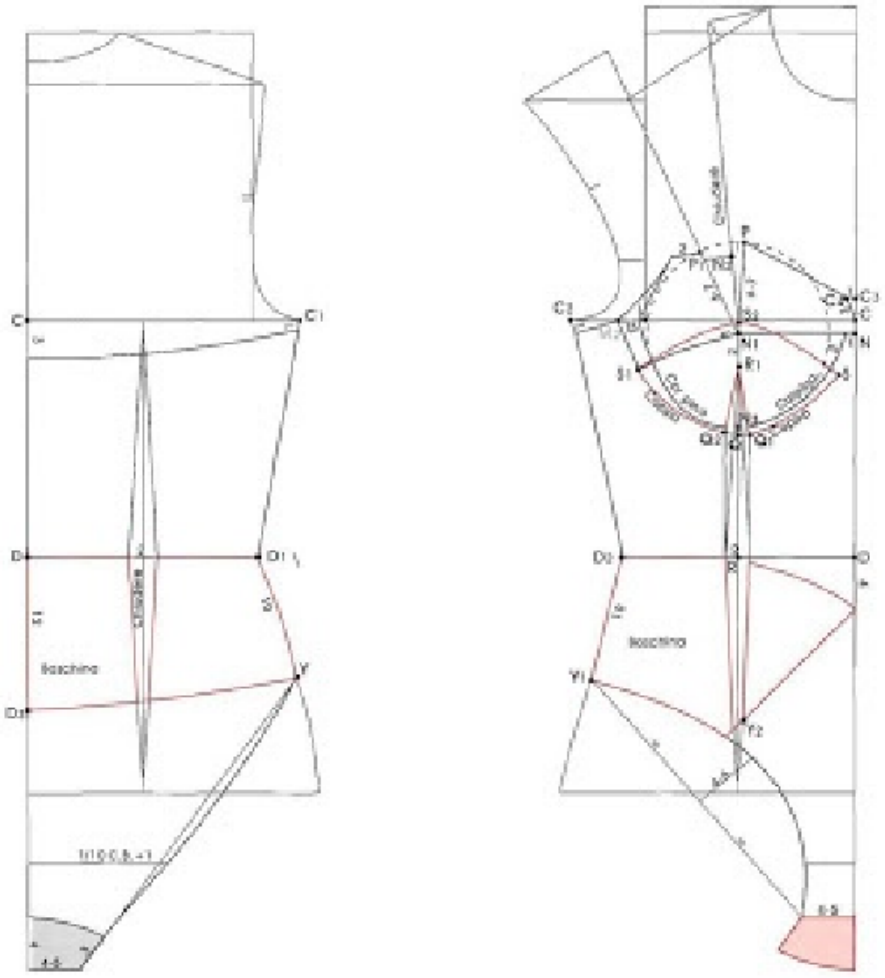

30 - Základní konstrukce body. Zdroj: (Burgo, 1998 str. 213)

7) NAKAMICHI, Tomoko. Pattern magic. English language ed. London: Laurence King Publishing, 2010. ISBN 18-566-9705-3.

Základní konstrukce střihu dámské halenky:

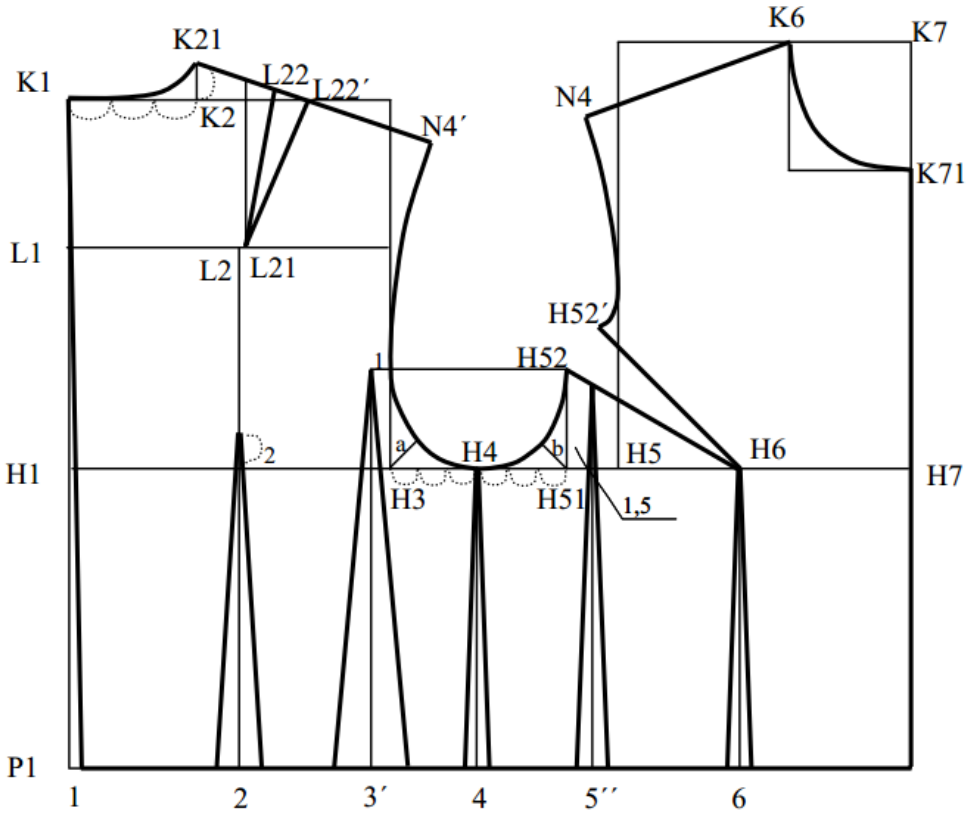

31 - Základní konstrukce dámské halenky. Zdroj: (Musilová, 2013)

8) **LO, Dennic Chunman**. Patternmaking. London: Laurence King, 2011. ISBN 18-566-9750-9.

Základní střih pro trupový oděv:

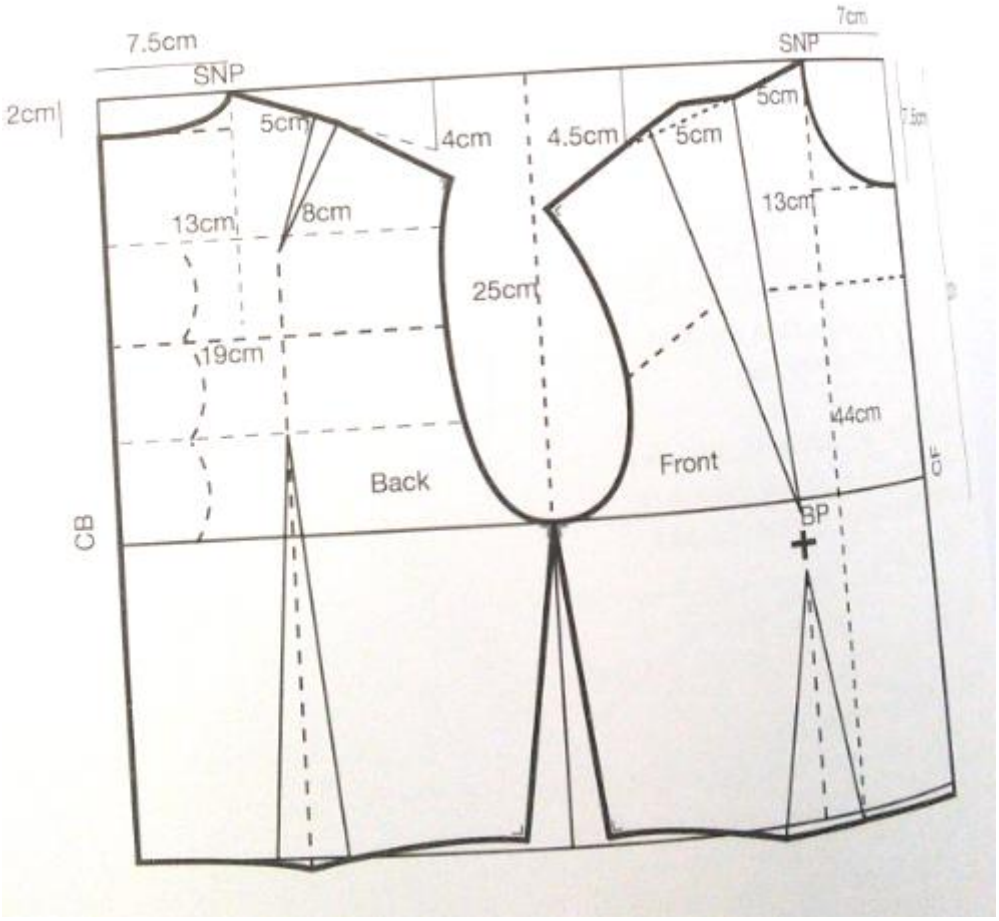

32 Základní konstrukce pro trupové oděvy. Zdroj: (Lo, 2011 str. 57)

Příloha E – Inovované konstrukční metodiky (komplet)

KONSTRUKCE STŘIHU RENESANČNĚ-BAROKNÍHO KORZETU

Hlavní rozměry:

- délka zad (dz)
- obvod hrudníku (oh)
- šířka zad (šz)
- šířka ramene (šr)
- šířka hrudníku (šh)
- obvod pasu (op)

Výchozím konstrukčním bodem je bod (0):

P.č.	Úsečka	Rozměr/vzorec	Konstrukce	Konstrukční úsečka	Kontr. výpočet[27]
1.	(0) → (1)	dz + 2cm	⊥ v bodech (0) a (1)	zadní středová přímka	40,5 cm
2.	(0) → (2)	0,5 * oh	⊥ v bodě (2)	přední středová přímka	40,75 cm
3.	(0) → (3)	2cm	⊥ v bodě (3)	krční přímka	
4.	(3) → (4)	zhhp ≈ ((0,5 (3) → (1)) + 4cm)	⊥ v bodě (4)	hrudní přímka	22 cm
5.	(4) → (5)	(zhhp – zhp) ≈ 3cm	⊥ v bodě (5); na přední středové přímce vyznačit bod (6)	podpažní přímka	3 cm
6.	(5) → (7)	0,5 * (5) → (3)	⊥ v bodě (7)	lopatková přímka	9,5 cm
	Zadní průkrčník:				
7.	(0) → (8)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (8); vykreslit křivkou vzdálenou 1,5 cm od průsečíku kolmice s krční přímkou	průkrčník ZD	5,9 cm
	Přední průkrčník:				
8.	(2) → (9)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (9)	šíře průkrčníku v PD	5,9 cm

[27] Výpočty byly provedeny na základě tělesných rozměrů postavy, na níž byl celý postup tvorby střihů korzetů demonstrován. Tabulka použitých tělesných rozměrů – viz Příloha F.

9.	② → ①	1/5 ok + 0,2 cm	⊥ v bodě ⑩; vykreslit křivkou vzdálenou 2,5 cm od průsečíku kolmice s přímkou šířky průkrčníku PD	průkrčník PD	7 cm
	Zadní díl:				
10.	⑦ → ⑪	0,5 * šz	⊥ v bodě ⑪; vyznačit ⑫ v polovině vzdálenosti mezi ⑪ a podpažní přímkou	zadní průramková přímka	14,5 cm
11.	③ → ⑬	(1/3 * ③ → ⑦ – 0,4 cm	⊥ v bodě ①		2,55 cm
12.	⑬ → ⑭	⑦ → ⑪ + 2,4 cm (velikost lopatkového výběru)			16,9 cm
13.	⑧ → ⑭		spojit přímkou	provizorní náramenice ZD	
14.	⑭ → ⑮	0,5 * š.náramenice + 0,5 cm			5,5 cm
15.	⑮ → ⑯	1,4 cm		velikost lopatkového výběru	
16.	⑮ → ⑰		⊥ na náramenici ZD v ⑮; ve vzdálenosti 2cm od lopatkové přímky bod ⑰; spojit body ⑮ ⑰ ⑯	lopatkový výběr	
	Přední díl:				
17.	⑩ → ⑱	0,5 * ⑩ → ⑥ + 2 cm	⊥ v bodě ⑱	nadprsní přímka	9 cm
18.	⑱ → ⑲	0,5 * šh + 2,2 cm (velikost prsního výběru)	⊥ v bodě ⑲	přední průramková přímka	16,2 cm
19.	⑩ → ⑳	⑱ → ⑲ + 4,3 (velikost prsního výběru + tvarování ramene)			20,5 cm
20.	⑳ → ㉑	0,3 cm	měřeno na kolmici v bodě ⑳		
21.	⑨ → ㉑		spojit přímkou	provizorní náramenice PD	
22.	㉒	0,5 vzdálenosti prsních vrcholů	na hrudní přímce, měřeno od přední středové přímky	prsní vrchol	8 cm

23.	(21) → (23)	(14) → (15)	spojit body (22) a (23) přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,5 cm
24.	(23) → (24)	1/8 * (0,5 * oh – 0,3 cm)	spojit body (22) a (24) přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,6 cm
25.	(25)	0,5 * (5) → (6)	⊥ v bodě (25); bod (26) v průsečíku boční a pasové přímky; bod (27) v průsečíku přední středové a pasové přímky	boční přímka	
26.	(27) → (28)	1,3 cm		snížení pasové linie v předním středu	1,3 cm
27.	(1) → (28)		spojit přímkou	pasová přímka	
	Tvarování průramku:				
28.	ZD:	pomocně spojit přímkou body (14) (11) a (11) (12); nad středy pomocných přímek prohloubit průramek o 0,2 cm; spojit body (14) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,5 cm od průsečíku zadní průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku ZD	
29.	PD:	pomocně spojit přímkou body (21) (19); nad středem pomocné přímky prohloubit průramek o 0,8 cm; spojit body (21) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,3 cm od průsečíku přední průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku PD	
30.	(1) → (29)	1cm	⊥ v bodě (29); na průsečíku kolmice a přední středové přímky bod (30)	snížení pasové linie	
	Pasové výběry:				
31.	Výpočet dle koeficientu RB = 0,74:	0,13 oh		velikost pasového vybrání	10,6 cm
32.	rozložení vybrání:	výběr v ZD: 20% výběr PD: 80% velikost jednotlivých výběrů je měřena na (2) → (30); ramena výběrů jsou upravena na shodnou délku před vykreslením finálního tvaru střihu dle			ZD: 2,3cm PD: 8,3cm

		modelového řešení korzetu			
33.	výběr v PD:	vrchol výběru - (31):	v polovině (2) → přední průramková přímka bod (31); ⊥ v bodě (31) a na ní naměřit 0,5cm	vrchol výběru PD	2,1 cm
34.	(30) → (32)	0,25 vzdálenosti prsních vrcholů		bod tvarování předního dílu	4 cm
35.	modelace dolního kraje PD	dle návrhu	prodloužení přední středové přímky; nanesení příslušní hodnoty; ⊥; nanesení požadované šíře PD v dolním kraji		13,5 cm
36.	(31) → (32)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout až k dolnímu kraji PD	rameno výběru PD	
37.	(32) → (33)	hodnota výběru v PD		bod tvarování bočního dílu	8,3 cm
38.	(31) → (33)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru PD	
39.	modelace výběru PD	délka bočního okraje předního dílu (dle návrhu)	doměřit délku ramene výběru	pasový výběr PD	8,2 cm
40.	výběr v ZD:	vrchol výběru - (34):	v polovině (15) → (16) ⊥ na lopatkovou přímku; od průsečíku kolmice a lopatkové přímky 1,3 cm bod (34)	vrchol výběru ZD	
41.	(29) → (35)	1/3 vzdálenosti bodu (17) od zadní středové přímky		bod tvarování zadního dílu	3 cm
42.	modelace dolního kraje ZD	dle požadovaného modelu	prodloužení zadní středové přímky; nanesení příslušní hodnoty; ⊥; nanesení šíře ZD v dolním kraji (29) → (35)		14,8 cm
43.	(34) → (35)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru ZD	
44.	(35) → (36)	hodnota výběru v ZD		bod tvarování bočního dílu	2,3 cm
45.	(34) → (36)		spojit body mělkou křivkou; protáhnout pod pasovou linii	rameno výběru ZD	
46.	modelace výběru ZD	délka bočního okraje zadního dílu (dle návrhu)	doměřit délku ramene výběru	pasový výběr ZD	7 cm

47.	(37)	0,5 * (33) → (36)			11,5 cm
	Dolní okraj:				
48.	modelace dolního kraje bočního dílu	dle návrhu	vykreslit plynulým obloukem procházejícím bodem (37)	dolní okraj bočního dílu	
	Horní okraj:				
49.	modelace průkrčníku a náramenice[28]		prodloužit náramenici PD		
50.	(21) → (38)	3,7 cm (šířka ramínka v PD	možno náramenici o 0,5 cm zvýšit (dle návrhu)	náramenice PD	3,7 cm
51.	tvarování průkrčníku PD	dle návrhu spojit křivkou (18) → (21)		vykreslení průkrčníku PD	
52.	(39)	průsečík zadní středové přímky a ⊥ protínající bod (17)			
53.	(39) → (40)	1 cm		odklon zadní středové přímky	1 cm
54.	(40) → (14)		spojit body pomocnou přímkou		
55.	tvarování průkrč.ZD	dle návrhu spojit křivkou (40) → (14)		vykreslení průkrčníku ZD	
	Tvarování průramku:				
56.	(19) → (41)	1,6 cm		bod pro vykreslení průramku	1,6 cm
57.	vykreslení průramku		vykreslit průramek tak, aby křivka procházela body (38); (41); (25); v ZD dle návrhu	Průramek	
	Vykreslení střihu				

[28] Modelové řešení zvoleného korzetu má tzv. spadlá ramínka, která jsou spojována pomocí překladu PD a ramínka a vázačky.

KONSTRUKCE STŘIHU VIKTORIÁNSKÉHO KORZETU

Hlavní rozměry:

- délka zad (dz)
- obvod hrudníku (oh)
- šířka zad (šz)
- šířka ramene (šr)
- šířka hrudníku (šh)
- obvod pasu (op)

Výchozím konstrukčním bodem je bod (0):

P.č.	Úsečka	Rozměr/vzorec	Konstrukce	Konstrukční úsečka	Kontr. výpočet [29]
1.	(0) → (1)	dz + 2cm	⊥ v bodech (0) a (1)	zadní středová přímka	40,5 cm
2.	(0) → (2)	0,5 * oh	⊥ v bodě (2)	přední středová přímka	40,75 cm
3.	(0) → (3)	2cm	⊥ v bodě (3)	krční přímka	
4.	(3) → (4)	zhhp ≈ ((0,5 (3) → (1)) + 4cm)	⊥ v bodě (4)	hrudní přímka	22 cm
5.	(4) → (5)	(zhhp – zhp) ≈ 3cm	⊥ v bodě (5); na přední středové přímce vyznačit bod (6)	podpažní přímka	3 cm
6.	(5) → (7)	0,5 * (5) → (3)	⊥ v bodě (7)	lopatková přímka	9,5 cm
	Zadní průkrčník:				
7.	(0) → (8)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (8); vykreslit křivkou vzdálenou 1,5 cm od průsečíku kolmice s krční přímkou	průkrčník ZD	5,9 cm
	Přední průkrčník:				
8.	(2) → (9)	1/5 ok – 0,2 cm	⊥ v bodě (9)	šíře průkrčníku v PD	5,9 cm
9.	(2) → (1)	1/5 ok + 0,2 cm	⊥ v bodě (10); vykreslit křivkou vzdálenou 2,5 cm od průsečíku kolmice s přímkou šířky průkrčníku PD	průkrčník PD	7 cm

[29] Výpočty byly provedeny na základě tělesných rozměrů postavy, na níž byl celý postup tvorby střihů korzetů demonstrován. Tabulka použitých tělesných rozměrů – viz Příloha E.

	Zadní díl:				
10.	7 → 11	0,5 * šz	⊥ v bodě 11; vyznačit 12 v polovině vzdálenosti mezi 11 a podpažní přímkou	zadní průramková přímka	14,5 cm
11.	3 → 13	(1/3 * 3 → 7 – 0,4 cm	⊥ v bodě 1		2,55 cm
12.	13 → 14	7 → 11 + 2,4 cm (velikost lopatkového výběru)			16,9 cm
13.	8 → 14		spojit přímkou	provizorní náramenice ZD	
14.	14 → 15	0,5 * š.náramenice + 0,5 cm			5,5 cm
15.	15 → 16	1,4 cm		velikost lopatkového výběru	
16.	15 → 17		⊥ na náramenici ZD v 15; ve vzdálenosti 2cm od lopatkové přímky bod 17; spojit body 15 17 16	lopatkový výběr	
	Přední díl:				
17.	10 → 18	0,5 * 10 → 6 + 2 cm	⊥ v bodě 18	nadprsní přímka	9 cm
18.	18 → 19	0,5 * šh + 2,2 cm (velikost prsního výběru)	⊥ v bodě 19	přední průramková přímka	16,2 cm
19.	10 → 20	18 → 19 + 4,3 (velikost prsního výběru + tvarování ramene)			20,5 cm
20.	20 → 21	0,3 cm	měřeno na kolmici v bodě 20		
21.	9 → 21		spojit přímkou	provizorní náramenice PD	
22.	22	0,5 vzdálenosti prsních vrcholů	na hrudní přímce, měřeno od přední středové přímky	prsní vrchol	8 cm
23.	21 → 23	14 → 15	spojit body 22 a 23 přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,5 cm

24.	(23) → (24)	1/8 * (0,5 * oh – 0,3 cm)	spojit body (22) a (24) přímkou a protáhnout ji nad úroveň provizorní náramenice PD	rameno prsního výběru	5,6 cm
25.	(25)	0,5 * (5) → (6)	⊥ v bodě (25); bod (26) v průsečíku boční a pasové přímky; bod (27) v průsečíku přední středové a pasové přímky	boční přímka	
26.	(27) → (28)	1,3 cm		snížení pasové linie v předním středu	1,3 cm
27.	(1) → (28)		spojit přímkou	pasová přímka	
	Tvarování průramku:				
28.	ZD:	pomocně spojit přímkou body (14) (11) a (11) (12); nad středy pomocných přímek prohloubit průramek o 0,2 cm; spojit body (14) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,5 cm od průsečíku zadní průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku ZD	
29.	PD:	pomocně spojit přímkou body (21) (19); nad středem pomocné přímky prohloubit průramek o 0,8 cm; spojit body (21) → (25) křivkou procházející pomocnými body a vzdálenou 2,3 cm od průsečíku přední průramkové a podpažní přímky		vykreslení průramku PD	
30.	(1) → (29)	0,4cm	⊥ v bodě (29); na průsečíku kolmice a přední středové přímky bod (30)	zvýšení pasové linie	0,4 cm
	Rozšíření základního střihu:				
31.	(2) → (31)	hs + (1) → (29)	⊥ v bodě (31)	sedová přímka	19,8 cm
32.	(2) → (32)	12 cm (hloubka boků)	⊥ v bodě (32)	linie boků	12 cm
33.	(31) → (33)	0,5 * os	⊥ v bodě (33); na průsečíku kolmice a sedové přímky bod (34); na průsečíku kolmice a podpažní přímky bod (35)	nová přední středová přímka	45,8 cm
34.	(35) = (6)		Oddělit PD a ZD dle (25) → (26) a místit PD tak, aby se přední středové přímky kryly; (35) = (6)	umístění PD	
35.	(36)		na průsečíku přední středové a zvýšené pasové přímky bod		

			(36)		
36.	(37)		na průsečíku přední středové a hrudní přímky bod (37)		
	Pasové výběry:				
37.	výpočet dle koeficientu V = 0,61:	0,5 * oh – 0,5 * op_{min}		velikost pasového vybrání	13,25 cm
38.	rozložení vybrání:	výběr 1 v ZD: 34% výběr 2 v ZD: 23% boční výběr: 8% výběr 2 v PD: 18% výběr 1 v PD: 17% *velikost jednotlivých výběrů je měřena na* (2) → (36)*; ramena výběrů jsou upravena na shodnou délku před vykreslením finálního tvaru střihu dle modelového řešení korzetu*			1ZD: 4,5 cm 2ZD: 3 cm Boční výběr: 1 cm 2PD: 2,4 cm 1PD: 2,3 cm
39.	poměr dílů v pasové linii	Díl 1: 23% op_{min} Díl 2: 16 % op_{min} Díl 3: 16 % op_{min} Díl 4: 16 % op_{min} Díl 5: 15 % op_{min} Díl 6: 14 % op_{min} *velikost jednotlivých dílů je měřena na* (2) → (36)			Díl 1: 6,3 cm Díl 2: 4,5 cm Díl 3: 4,5 cm Díl 4: 4,5 cm Díl 5: 4,2 cm Díl 6: 3,5 cm
40.	výběr 1 v ZD:	vrchol výběru - (38):	v polovině (5) → přední průramková přímka bod (38)	vrchol výběru 1 ZD	7,25 cm
41.		vrchol výběru - (39):	(32) → (39) = 0,5 * (1) → (26)	vrchol výběru 1 ZD	9,2 cm
42.		osa výběru 1 ZD	spojit body (38) a (39); protáhnout pod linii boků	osa výběru 1 ZD	
43.		hodnota výběru 1 ZD	0,5 * hodnota výběru 1 ZD na pasové přímce od osy výběru		4,5 cm
44.		tvarování	ramena výběru tvarovat mělkými křivkami dle návrhu		

45.	výběr 2 v ZD:	vrchol výběru - (40) :	průsečík hrudní a zadní průramkové přímky	vrchol výběru 2 ZD	
46.		bod osy výběru 2 ZD	na pasové přímce nanést (šířku dílu 2) + 0,5 * hodnota výběru 2 ZD bod (41)		
47.		osa výběru 2 ZD	spojit body (40) a (41); od bodu (41) rovnoběžka s osou výběru 1 ZD	osa výběru 2 ZD	
48.		hodnota výběru 2 ZD	0,5 * hodnota výběru 2 ZD na pasové přímce od osy výběru		3 cm
49.		tvarování	ramena výběru tvarovat mělkými křivkami dle návrhu		
50.	modelace bočního kraje dílu 3:	bod tvarování (42)	průsečík hrudní a boční přímky		
51.		bod tvarování (43)	na pasové přímce nanést šířku dílu 3		4,5 cm
52.		bod tvarování (44)	na boční linii vynést šířku dílu 2		8 cm
53.	výběr 1 v PD:	rameno výběru	na pasové přímce nanést od přední středové přímky šířku dílu 6 a vytvořit ⊥; protáhnout pod linii boků	rameno výběru 1 PD	3,5 cm
54.		hodnota výběru 1 PD	na pasové přímce nanést od dílu 6 velikost výběru 1PD bod (45)		2,3 cm
55.		rameno výběru 1 PD	(22) → (45); protáhnout pod úroveň linie boků		
56.		vrchol výběru 1 PD - (46)	průsečík ramen výběru 1 PD		
57.	výběr 2 v PD:	rameno výběru	od bodu (45) nanést šířku dílu 5; ve stejné vzdálenosti modelovat tvar ramene výběru 2 PD	rameno výběru 2 PD	
58.		hodnota výběru 2 PD	na pasové přímce nanést od dílu 5 velikost výběru 2 PD bod (46)	rameno výběru 2 PD	2,4 cm
59.	modelace bočního kraje dílu 4:	bod tvarování (47)	(4) → (47) = 0,5 * os		
60.		bod tvarování (48)	na pasové přímce nanést šířku dílu 4		4,5 cm

61.		bod tvarování (49)	(44) → (49) = 0,5 * os – 0,5 * oh		5 cm
	Dolní kraj:				
62.	modelace dolního kraje:	dle návrhu	prodloužení přední a zadní středové přímky; spojit plynulým obloukem ve vzdálenosti cca 1 cm pod linií boků		
	Horní kraj:				
63.	(4) → (50)	dle návrhu 2 až 3 cm	pomocný bod na zadní středové přímce		2,8 cm
64.	(22) → (51)	dle návrhu 4 až 5 cm	pomocný bod na prsní přímce		4 cm
65.	(37) → (52)	dle návrhu 1 až 3 cm	pomocný bod na přední středové přímce		1 cm
66.	pomocné vykreslení horního kraje	spojit křivkou body (50) (42) (47) (51) (52)			
	Doplnění hrudní šířky klíny:				
67.	přeměření hrudní šíře:	rozměr získat ze střihu			32,4 cm
68.	velikost přídavků celkem	0,5 * (oh + hP) – hrudní šíře střihu			11,5 cm
69.	klínový přídavek k dílu 6	(36) → (53)	1/3 * (36) → (37) ; ⊥ v bodě (53)	podprsní přímka	5 cm
70.		(54)	průsečík podpažní přímky a ramene výběru 1 PD		
71.		(55)	průsečík hrudní přímky a ramene výběru 1 PD		
72.		(55) → (56)	0,5 * celkový přídavek		5,75 cm
73.		(54) → (56)	spojit obloukem a protáhnout až k hornímu kraji		
74.	klínový přídavek k dílu 5	(57)	z průsečíku podprsní přímky a ramene výběru 2 PD ⊥; na kolmici 1 cm bod (57)	podprsní přímka	5 cm
75.		(58)	průsečík podpažní přímky a ramene výběru 2 PD		
76.		(58) → (59)	0,5 * celkový přídavek		5,75 cm
77.		(57) → (59)	spojit obloukem a protáhnout až k hornímu kraji		

	Kontrolně přeměřit délky ramen jednotlivých výběrů, případně upravit na stejnou délku
	Vykreslení střihu

Příloha F – Tabulka užitých tělesných rozměrů

oh	81,5 cm
op	65 cm
os	91,5 cm
o. boků	82,5 cm
šz	29 cm
šh	28 cm
šr	12 cm
vzdál. prsních vrcholů	16 cm
ok	34 cm
nadprsní oh	78 cm
podprsní oh	68 cm
dz	38 cm
zhhp	22 cm
zhp	19 cm
phhp	25,5 cm
hs	19,4 cm

Příloha G – Detaily zhotovených prototypů korzetů

Renesančně-barokní korzet:

33 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - čelní pohled.

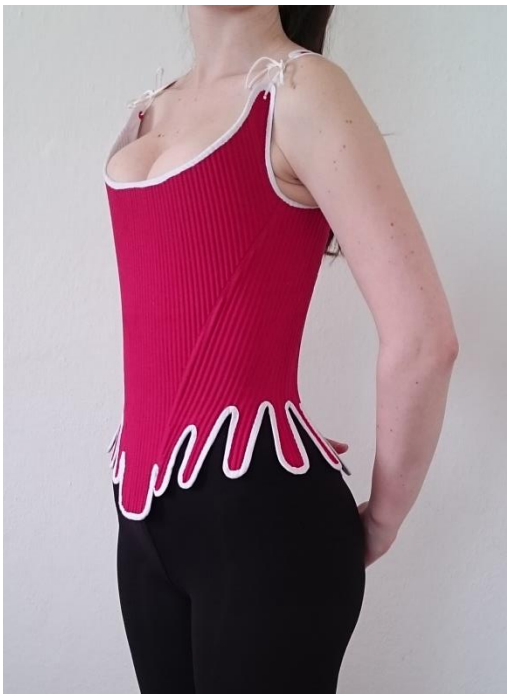

34 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - poloprofil.

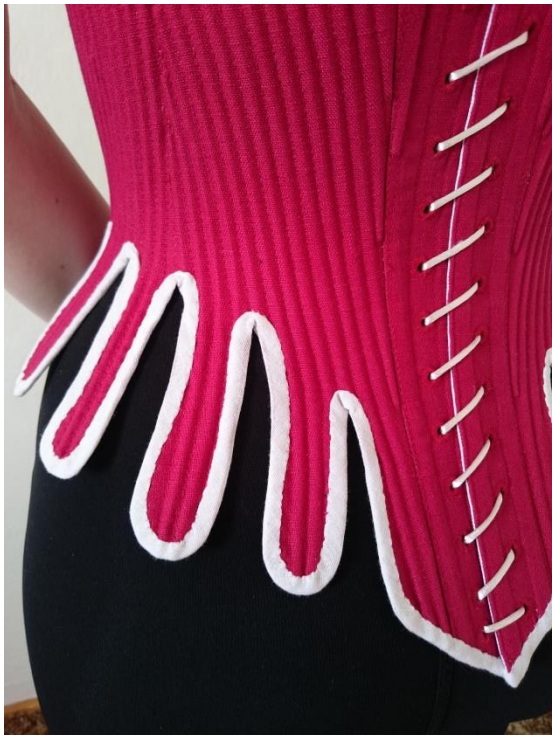

6 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - detail "tabs".

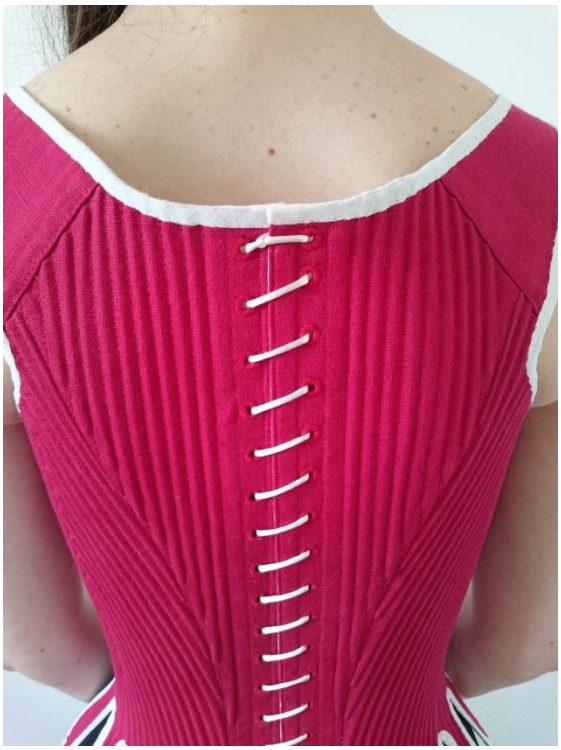

367 - Zhotovený renesančně-barokní korzet - detail šněrování.

37 - Zhotovený viktoriánský korzet - čelní pohled.

38 - Zhotovený viktoriánský korzet - poloprofil.

39 - Zhotovený viktoriánský korzet - boční pohled.

40- Zhotovený viktoriánský korzet - detail šněrování.

41 - Zhotovený viktoriánský korzet - detail prošití.